

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת

האזינו

ב' – ח' תשרי תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

דרך ביאתך — לבית אתה קובע מזוזה, וכשהוא נכנס לביתו — רגליה דימינא עייל ברישא, נמצא שהימין בכניסה הוא דרך ביאה. **מתנות** — הזרוע והלחיים והקבה. **זובחי** — שנים משמע. **אדרבה נילף נתינה מתרומה** — ולא תבעי קרא, דהא קולא וחומרא — לחומרא מקשינן. **הדין עם הטבח** — בפירקין דלעיל, ו"זובחי" — אורחיה דקרא הוא. **ארצך** — "אשר תביא מארצך". "ארצך" — משמע מיעוטא, "ארצכם" — לא משמע מיעוטא כולי האי, ולא ממעטא חוצה לארץ מיניה, דמשמע: כל מקום שיש להם ארץ. אבל "ארצך" — משמע: המיוחדת לך ולא לגוים. **כי יפול הנופל** — כל שראוי ליפול הימנו, ואפילו בשותפות. **בתי כנסיות** — שאין חלק לאחד מהן בו, שאף לבני עבר הים הוא. ועוד: שאינו בית דירה. **ליתנהו להני כללי** — דאמר רבא דמודי רבי אלעאי בכל הני, דהא תניא דפליג רבי אלעאי בבבורה ולא מרבי לה מ"בקרבם וצאנכם". **ואמר רבי חנינא מסורא ליתנהו להני כללי** — דרבא, דהא תניא דפליג רבי אלעאי במתנות, ומדפטר במתנות, על כרחך פטר נמי בתרומה. דאי סלקא דעתך: בתרומה מחייב — היכי פטר במתנות? לייתינהו לחיובא מתרומה, הואיל וגמיר גזירה שוה ד"נתינה" "נתינה" מסתברא דהא אגמרוה, דלחומרא אית לן למידן. אלא שמע מינה בתרומה נמי פטור — דדייק: "דגנך", והדר יליף מתנות או מתרומה או מראשית הגז ב"נתינה" "נתינה". **אי מה** — כיון דמתרומה יליף רבי אלעאי לראשית הגז, דאמרן לעיל שותפות דגוי נפקא ליה מרישיה דקרא, אי מה תרומה — בחוצה לארץ לא, אף ראשית הגז — בחוצה לארץ לא. דבפרק קמא דקדושין (לו,ב) קיימא לן: כל מצוה שאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ, דיליף מעבודה זרה, שהיא חובת הגוף ונוהגת בכל מקום. אבל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ. **מנהרביל** — שם מקום. **אין** — ודאי. **והתניא** — בניחותא. **תרומה טובלת** — אוסרת משום טבל, דכתיב "אשר ירימו" — בעתידים ליתרם הכתוב מדבר, ב"אלו תן הנשרפין" (סנהדרין פג,א). **אין לך בו אלא מראשיתו ואילך** — משהופרש ונעשה ראשית הוא שלו, אבל מעיקרא אין לו אלא שם אחד, דהאי "ראשית" קרא יתירא הוא, וא"ראשית" דלעיל סמיך, והוה ליה למכתב "וגז צאנך". **מיתה** — זר האוכלה במזיד. **חומש** — בשוגג. **ראשון ושני** — מעשר ראשון ומעשר שני. **אין לך אלא ראשיתו** — אין לך נתינה אחרת להפריש ממנו, מדלא כתב "ומגז צאנך" שמע מינה: מתנה ראשונה בלבד אתא "ראשית". **תרומה מחדש על הישן לא** — דכתיב "היוצא השדה שנה שנה" (דברים יד). **היו לו שתי רחלות גזו** — שנה זו והניח. **גזו** — שניה והניח, עד שהיו לו חמש גיזים — אין מצטרפות, דאגיזים של חמש צאן קפיד רחמנא, והא לית ליה. **הא חמש מצטרפות** — אם היו לו חמש צאן, וגוזו השתים בשנה זו ושלש בשנה שניה, דהשתא איכא גיזים של חמש צאן — מצטרפות, ואף על גב דחדש וישן הוא. **והתניא** — אידך דאפילו חמש אין מצטרפות, קשיין אהדדי! **אלא לאו שמע מינה** — בהא נמי פליגי רבי אלעאי ורבנן. לרבי אלעאי, דמקיש גז לתרומה — אין מצטרפות, ולרבנן — מצטרפות. כל הני קושייתא לרבי אלעאי. **הגדל בחיוב** — כגון ישראל שלקח שדה מן הגוי, כדמפרש לקמיה. **הגדל בפטור** — ביד גוי. **בחיוב** — לאחר שבאו ביד ישראל. **בסוריא** — ארם צובה. שכבשה דוד, ולא שמיה כבוש, ולא חלה בה קדושת הארץ, וקלה קדושתה. ויש קנין לגוי להפקיע מיד מעשר. לפיכך, אין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלישים שגדלו אצלו, טבל וחולין מעורבין. אבל בארץ ישראל — מעשר על הכל, שאין קנין לגוי בה להפקיע מן המעשר. וחכמים פוטרין, דכיון שהביאה שליש ביד גוי — כאילו נגמרה כולה בידו, דקיימא לן (ראש השנה יב,ב. יג,א): תבואה בתר שליש אזלא. **וכי תימא הכי נמי** — דהגדל ביד גוי פטור מראשית הגז, אפילו בא ליד ישראל. **הלוקח גז צאנו של גוי** — קודם שנגזזה. **פטור מראשית הגז** — ד"צאנך" בעינן, ולא גיזותיך. והכא לאו צאנו דישראל הוא. **הא צאנו לגזוז** — לקח וקנה עדרו של גוי כשהיא עומדת לגזוז, הואיל והכל שלו, וקרינא ביה "צאנך". **חייב** — ואף על פי שגדלו הגיזים אצל גוי.

דלא

ביתך דרך ביאתך — תימה: אמאי לא אמר שותפות דגוי, כדקאמר בכל הני דלעיל? **אלא** ארצך למה לי למעוטי חוצה לארץ — אף על גב דמצוה התלויה בארץ היא, מכל מקום אצטריך למעוטי — משום דאתקש לבשר בחלב בחד קרא. רבינו שמואל בן מאיר.

אי מה תרומה חייבין עליה מיתה וחומש כו' — ואף על גב דבראשית הגז לא שייכא ביה אבילה, ואין בתרומה חומש אלא באבילתה — הנאת ראשית היא אבילתה.

אף ראשית הגז ששיריה נכרין — תימה: מנלן דבעינן ששיריה נכרין? אי מדכתיב "ראשית" — בראשית הגז נמי כתיב "ראשית", ומה צריך למילף מתרומה? ויש לומר: דהא דבעינן בתרומה שיריה נכרים, משום דילפינן תרומה מחלה, דחלה נקראת "תרומה", ובחלה כתיב "מראשית", דמשמע: ולא כל ראשית.

כרבי

דֶּרֶךְ בִּיאָתְךָ, מִן הַיָּמִין. מַעֲשֵׂר, אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ" - דִּילְךָ אִין, דְּשׁוּתָפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "מַעְשְׂרֹתֵיכֶם", אֶלָּא "מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ" לְמַאי אֲתָא? לְמַעוּטֵי שׁוּתָפוּת דְּגוֹי. מַתָּנוֹת, אַף עַל גַּב דִּכְתַב רַחֲמָנָא "וְנָתַן", אִיכָּא לְמֵימַר: יָלִיף "נְתִינָה" "נְתִינָה" מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, מָה לְהַלָּן - דְּשׁוּתָפוּת לָא, אַף כָּאן - דְּשׁוּתָפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "מֵאֵת זִבְחֵי הַזֶּבַח". - אֶלָּא טַעֲמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "מֵאֵת זִבְחֵי הַזֶּבַח", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמִינָא: לֵילַף מֵרֵאשִׁית הַגֵּז? אַדַּרְבָּה, נֵילַף מִתְּרוּמָה! - אִין הָכִי נַמִי, "מֵאֵת זִבְחֵי הַזֶּבַח" לָמָּה לִי? - לְכִדְרָבָא, דַּאֲמַר רָבָא: הַדִּין עִם הַטַּבָּח. בְּכוּרִים אַף עַל גַּב דִּכְתִיב "אַרְצְךָ" - דִּידָךְ אִין, דְּשׁוּתָפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "בְּכוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָךְ". אֶלָּא "אַרְצְךָ" לָמָּה לִי? לְמַעוּטֵי חוּצָה לָאָרֶץ. צִיצִית, אַף עַל גַּב דִּכְתַב רַחֲמָנָא "כְּסוּתְךָ" - דִּידָךְ אִין, דְּשׁוּתָפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם". - וְאֶלָּא "כְּסוּתְךָ" לָמָּה לִי? - לְכִדְרַב יְהוּדָה, דַּאֲמַר רַב יְהוּדָה: טַלִּית שְׁאוּלָה - פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית כָּל שִׁלְשִׁים יוֹם. מַעֲקֶה, אַף עַל גַּב דִּכְתַב רַחֲמָנָא "לְגַגֶּךָ" - דִּידָךְ אִין, דְּשׁוּתָפוּת לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא "כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ". - אֶלָּא "גַּגֶּךָ" לְמַאי אֲתָא? - לְמַעוּטֵי בָּתֵּי כְנֵסִיוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. אֲמַר רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי: לִיתְנְהוּ לְהָנֵי כְּלָלֵי, דְּתַנְיָא: בֶּהֱמַת הַשּׁוּתָפִין חַיֶּבֶת בִּבְכוֹרָה, וְרִבִּי אֶלְעָאי פּוֹטְרָהּ. - מַאי טַעְמָא דְּרִבִּי אֶלְעָאי? דִּכְתִיב "בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ", וְהָא כְּתִיב "בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם"! - דְּכוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל. אֲמַר רַב חֲנִינָא מִסּוּרָא: לִיתְנְהוּ לְהָנֵי כְּלָלֵי, דְּתַנְיָא: בֶּהֱמַת הַשּׁוּתָפִין חַיֶּבֶת בַּמַּתָּנוֹת, וְרִבִּי אֶלְעָאי פּוֹטֵר. מַאי טַעְמָא - יָלִיף "נְתִינָה" "נְתִינָה" מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, מָה לְהַלָּן - דְּשׁוּתָפוּת לָא, אַף כָּאן - דְּשׁוּתָפוּת לָא. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּתִרוּמָה מִיחַיַּיב, נֵילַף "נְתִינָה" "נְתִינָה" מִתְּרוּמָה, אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: בִּתְרוּמָה נַמִי פּוֹטֵר. - אִי מָה תְּרוּמָה - בָּאָרֶץ אִין, בְּחוּצָה לָאָרֶץ לָא! - אֲמַר רַבִּי יוֹסֵי מִנְּהַרְבִּיל: אִין. וְהָתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָאי אוֹמֵר: מַתָּנוֹת אֵין נוֹהֲגִין אֶלָּא בָּאָרֶץ, וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְעָאי אוֹמֵר: רֵאשִׁית הַגֵּז אֵין נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ. מַאי טַעְמָא דְּרִבִּי אֶלְעָאי? אֲמַר רָבָא: יָלִיף "נְתִינָה" "נְתִינָה" מִתְּרוּמָה, מָה תְּרוּמָה - בָּאָרֶץ אִין, בְּחוּצָה לָאָרֶץ לָא, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - בָּאָרֶץ אִין, בְּחוּצָה לָאָרֶץ לָא. - אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי מָה תְּרוּמָה טוֹבֶלֶת, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז טוֹבֶלֶת! - אֲמַר לֵיהּ: אֲמַר קְרָא "וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ" - אִין לְךָ בּוֹ אֶלָּא מֵרֵאשִׁיתוֹ וְאֵילָךְ. - אִי מָה תְּרוּמָה - חַיָּבִים עָלֶיהָ מִיתָה וְחוֹמֶשׁ, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז חַיָּבִים עָלָיו מִיתָה וְחוֹמֶשׁ! - אֲמַר קְרָא: "וּמֵתוּ בּוֹ וְיָסַף עָלָיו", "עָלָיו" - וְלֹא עַל רֵאשִׁית הַגֵּז, "בּוֹ" - וְלֹא בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. - אִי מָה תְּרוּמָה - רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי אֲחָרֵיהָ, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי אֲחָרֵיהָ! - אֲמַר קְרָא: "רֵאשִׁית" - אֵין לְךָ בּוֹ אֶלָּא רֵאשִׁית בִּלְבַד. - אִי מָה תְּרוּמָה - מְחַדֶּשׁ עַל הַיָּשָׁן לֹא, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - מְחַדֶּשׁ עַל הַיָּשָׁן לֹא! - אִין, וְהָתַנְיָא: הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי רְחֵלוֹת, גָּזַז וְהִנִּיחַ, שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה שָׁנִים - אֵין מִצְטָרְפוֹת הָא חֲמֵשׁ - מִצְטָרְפוֹת. וְהָתַנְיָא: אֵין מִצְטָרְפוֹת! אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: הָא - דְּרִבִּי אֶלְעָאי, וְהָא - דְּרַבָּנַן. - אִי מָה תְּרוּמָה, גָּדֵל בְּחִיּוּב - חַיָּב, גָּדֵל בְּפִטּוּר - פָּטוּר, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז נַמִי, גָּדֵל בְּחִיּוּב - חַיָּב, בְּפִטּוּר - פָּטוּר! וְגַבֵּי תְּרוּמָה מְנָלַן? דְּתַנְיָא: יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקַח שָׂדֶה בְּסוּרְיָא מִגּוֹי, עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ - חַיָּב, מִשֶּׁהֵבִיאָה שְׁלִישׁ, רַבִּי עֲקִיבָא מְחַיֵּיב בַּתּוֹסֶפֶת, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. וְכִי תֵּימָא הָכִי נַמִי, וְהָתְנַן: הַלּוֹקֵחַ גֵּז צֹאן גּוֹי - פָּטוּר מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, הָא צֹאנוֹ לִגְזוֹז - חַיָּב! מַתְנִיתִין

דלא

כרבי אלעאי בראשית הגז — והוא הדין במתנות, כדפירש בקונטרס. אף על גב דכולהו אמוראי בפרק "הזורע" (חולין קלב,א) סברי שנוהג בחוצה לארץ, דהוו יהבי מתנתא בבבל — אפילו הכי הלכה כרבי אלעאי. והכי נמי קאמר "כרבי יאשיה בכלאים", ורוב אמוראין לית להו דרבי יאשיה, כדמוכח בפרק "תולין" (שבת קלט,א) גבי כשותא בברמא. וכן נמי הא דקאמר "כרבי יהודה בן בתירא בדברי תורה", וטובא אמוראי ותנאי סברי בפרק "מי שמתו" (ברכות כב,א) דבעל קרי אסור בדברי תורה. ואם תאמר: דרב נחמן בר יצחק קאמר הכא דנהוג עלמא כרבי אלעאי, והוא הדין במתנות, ובפרק "הזורע" (חולין קלב,ב) אמר דרב נחמן בר יצחק קניס גלימא! ושמא קודם דנהוג הוה קניס גלימא. פירש רב האי גאון, דהא דאמר בפסחים (ז,ב): כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן, חוץ מן הטבילה — היינו, בטבילת גר, דלא הוי ישראל אלא כשטבל, ולא מצי למימר "וצונו". אבל בשאר טבילות, אף על פי שהוא טמא, מברך. דנהוג עלמא כרבי יהודה בן בתירא בדברי תורה. ויש מפרשים: דאבל טבילות קאמר, דאף על גב דנהוג עלמא כרבי יהודה בן בתירא, הרבה מהם היו מחמירין לטבול.

[שייך לעמוד א] **שהמתנות** נוהגות בין במרובה בין במועט כו' — ואם תאמר: ולימא דתניא לעיל "לקח גז צאנו של גוי — פטור, זה חומר בזרוע ולחיים מראשית הגז"? ויש לומר: דלא תני אלא דברים שזה נוהג וזה אין נוהג, אבל זה פטור וזה חייב לא קתני.

פרט לטרפה שאינה עוברת — תימה: מן הארכובה ולמטה נמי אינה עוברת! ושמא דאין הכי נמי, דאין נכנסת לדיר להתעשר. ודוחק.

לילף צאן צאן מבכור — ואם תאמר: אם כן, גזרה שוה למה ליה? דבלא גזרה שוה ממילא ידעינן דראשית הגז נוהג בטרפה, דמהיכא תיתי למעט? ויש לומר: ד"צאן" לא הויא גזרה שוה אלא גילוי מילתא: מה צאן זה דינו בכך, אף צאן זה דינו בכך. דבדלא "צאן" לא אפשר שלא לכותבו, דאיצטריך לגופיה.

שכן יתום — תימה: דהיא גופה נילף שלא ינהוג יתום בראשית הגז? בבכור הוה מצי למימר נמי "שכן צאנך מצאנך", דבמעשר כתיב "וכל מעשר בקר וצאן".

לפני — בקונטרס מגיה וגרס "בפני" ופירש: בפני הבית. מה שאין כן במעשר שבטלו. וקשה: וכי מפני שבטל מדרבנן, יש לבטל גזרה שוה? אלא "לפני" גרסינן בכל הספרים, ופירוש: שמעשר מקודש לפניו ולאחריו, מה שאין כן בבכור וראשית הגז.

מנא

"נְתִינָה" "נְתִינָה" מִתְּרוּמָה, מַה תְּרוּמָה - בָּאָרֶץ אִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ לָא, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - נָמֵי בָּאָרֶץ אִין בְּחוּצָה לָאָרֶץ לָא, אַלְמָה תְּנַן: רֵאשִׁית הַגֵּז נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ? אֶלָּא, הֵיינוּ טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: דְּיָלִיף "צֹאן" "צֹאן" מִמַּעֲשֵׂר, מַה מַּעֲשֵׂר - טְרֵפָה לָא, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - טְרֵפָה לָא. וְהָתָם מְנָלַן? דִּכְתִיב "כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט" - פָּרַט לִטְרֵפָה שֶׁאֵינָהּ עוֹבֶרֶת. וְלִילַף "צֹאן" "צֹאן" מִבְּכוֹר, מַה בְּכוֹר - אֲפִילּוּ טְרֵפָה, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - אֲפִילּוּ טְרֵפָה! מִסְתַּבְּרָא, מִמַּעֲשֵׂר הָוֶה לֵיהּ לְמֵילַף, שֶׁכֵּן: זְכָרִים, טְמֵאִין, בְּמִרּוּבִּין, מֵרֶחֶם, אָדָם, פְּשׁוּט, לְפָנֵי הַדְּבוּר. - אַדְרַבָּה, מִבְּכוֹר הָוֶה לֵיהּ לְמֵילַף, שֶׁכֵּן: יָתוֹם, שֶׁלְּקָחוֹ, בְּשׁוּתָפוּת, נָתְנוּ, בְּפָנֵי, כֹּהֵן,
בקדושה

דְּלָא כִּרְבִּי אֶלְעָאי; אִי מַה תְּרוּמָה - מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, לֹא. אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, לֹא! וְגַבֵּי תְּרוּמָה מְנָלַן? דְּתַנְיָא: הָיוּ לוֹ שְׁנֵי מִינֵי תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת וּלְבָנוֹת, וְכֵן שְׁנֵי מִינֵי חִטִּין - אֵין תּוֹרְמִים וּמְעַשְּׂרִים מִזֶּה עַל זֶה. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָאי: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵין תּוֹרְמִין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים תּוֹרְמִין. אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לֹא! - אִין, וְהָתְנַן: הָיוּ לוֹ שְׁנֵי מִינִים, שְׁחוּפוֹת וּלְבָנוֹת, מָכַר לוֹ שְׁחוּפוֹת אֲבָל לֹא לְבָנוֹת - זֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ. אֶלָּא מַעֲתָּה סֵיפָא דְּקָתָנֵי, זְכָרִים אֲבָל לֹא נְקֵבוֹת - זֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן לְעַצְמוֹ, הָכִי נָמֵי מְשׁוּם דִּתְרֵי מִינֵי נִינְהוּ? אֶלָּא - עֲצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלֵיתִיב לֵיהּ מֵהַאי דְּרַכִּיךְ וּמֵהַאי דְּאַשָּׁן. הָכָא נָמֵי: עֲצָה טוֹבָה קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלֵיתִיב לְהוּ מִמְּתַרְוַיְיהוּ! - הָא אוֹקִימְנָא לְמַתְנִיתִין דְּלָא כִּרְבִּי אֶלְעָאי. - אִי מַה תְּרוּמָה - בָּעֵינַן רֵאשִׁית שְׂשִׂירֶיהָ נִיכָּרִין, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז - שְׂשִׂירֶיהָ נִיכָּרִין! - אִין, וְהָתְנַן: הָאוֹמֵר "כָּל גָּרְנִי תְּרוּמָה, וְכָל עִיסָּתִי חַלָּה" - לֹא אָמַר כְּלוּם. הָא "כָּל גִּזֵּי רֵאשִׁית" - דְּבָרָיו קַיָּמִין. וְתַנְיָא אִידָךְ: לֹא אָמַר כְּלוּם! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ: הָא - רַבִּי אֶלְעָאי, וְהָא - רַבָּנַן, שְׁמַע מִינָּהּ. אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָאִידָּנָא נָהוּג עָלְמָא כְּהָנֵי תְּלָת סָבֵי. כְּרַבִּי אֶלְעָאי - בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָאי אוֹמֵר: רֵאשִׁית הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ. וּכְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה - בִּדְבְרֵי תוֹרָה, דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מְקַבְּלִין טוּמְאָה. וּכְרַבִּי יֹאשִׁיָּה - בִּכְלָאַיִם, דְּתַנְיָא, רַבִּי יֹאשִׁיָּה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין חַיָּיב עַד שֶׁיִּזְרַע חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן בְּמַפּוֹלֶת יָד. "חוֹמֶר בִּזְרוֹעַ" [וכו']. וְלִיתְנֵי חוֹמֶר בְּרֵאשִׁית הַגֵּז שֶׁנּוֹהֵג בִּטְרֵפוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַתָּנוֹת! אֲמַר רָבִינָא: הָא מָנִי - רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּתַנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הַטְּרֵפוֹת מֵרֵאשִׁית הַגֵּז. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? יָלִיף "נְתִינָה" "נְתִינָה" מִמַּתָּנוֹת, מַה מַּתָּנוֹת - טְרֵפָה לֹא, אַף רֵאשִׁית הַגֵּז נָמֵי - טְרֵפָה לֹא. וְאִי יָלִיף "נְתִינָה" "נְתִינָה" מִמַּתָּנוֹת, לִילַף

בקדושה — בכור אינו צריך להקדיש — דקדושתו מרחם, וגו נמי אין צריך להקדיש — דאין קדושה חלה עליו, אבל מעשר — מקדישו בשבט. לישנא אחרינא אמרי ליה: "בקדושה" — בכור וגו נכסי כהן לקדש בו את האשה, כדתניא בגמרא ד"ארבעה אבות" (בבא קמא יג,א): בכור מוכרין אותו תם ובעל מום חי ושחוט, ומקדשין בו את האשה. אבל מעשר אינו נכסי בעלים לקדש בו את האשה, דהא כתיב ביה "לא ימכר ולא יגאל". ולאו מלתא היא — דאפילו הכי, ממון בעלים הוא, ומקדשין בו. דתנן (קדושין נב,ב): המקדש בחלקו, בין בקדשים קלים כו'. ואמרינן: טעמא, דלאחר שחיטה לאו דידיה הוא, דמשלחן גבוה קא זכו. אבל מחיים — דידיה הוא. **ומבירה** — בכור יכול כהן למוכרו, ובן גו. אבל מעשר — אינו נמכר, דתנן במסכת בכורות (לב,א) (בבבור) [במעשר] נאמר "לא יגאל", ואינו נמכר לא חי ולא שחוט אלא אם כן הוי של יתומין. **והנך נפישין** — הנך דבכור נפישין, ולילף מיניה! **ונילף גיזה מבכור** — דאפילו בשור אקרי "גיזה", ונימא: מה גיזה דהתם אפילו דשור, הכא נמי אפילו דשור. **לו למלוש ולא לשקו** — וגיזת שורו אין ראויה אלא לשק. **לחבי קרי ליה נוצה** — שאין דרך לגוזזן אלא לתולשן, כנוצה של עוף. **ליחייב** — דהא ראוי לאדם לבגדים נאים? **בעינן גיזה** — והא תלישה הוא. **מאן שמעת ליה הך סברא** — דדריש לישנא דקרא דכתיב "גז"? **רבי יוסי** — דאמר לקמן: "לקט קציר" — ולא לקט קיטוף. **הא** — אמרינן לקמן. **מודה רבי יוסי במידי דאורחיה** — וכיון דאורחא דעזים בתלישה, כגיזה דמו. **אלא** — גז דאינו אלא ברחלים. **כדרבי יהושע בן לוי** — לקמן בפרקין, דכתיב "גז" וגו', וסמיך ליה "בי בו בחר" וגו'. **לעמוד לשרת דבר הראוי לשירות** — לתכלת דבגדי שרד, והתם צמר בעינן, ואין צמר אלא של רחלים. **שצמרן קשה** — כגון שהיו משונים משאר כבשים. **יתחמם** — לא מיקרי "גז" אלא בר חימום. **הגוזז את העזים פטור** — כדאמרינן: אין "גז" אלא של רחלים, דבר הראוי לשירות. **שוטף** — במים בנהר ליפותן, והצמר נתלש מהם. **פטור** — דלאו "גז" הוא. **והא** — דקתני "שוטף פטור"

מנא הני מילי — פירוש: דראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלים ולא בעזים, דעזים נמי אקרו "צאן", דכתיב (בראשית כז) "לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים"?

אתיא גיזה גיזה — אף על גב דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן — גילוי מילתא בעלמא הוא דגז דכבשים הוא, ואין זה דבר חדש. וקצת משמע דגזרה שוה היא, מדפריך בסמוך: אלא "גיזה" "גיזה" למאי אתא? מכל מקום אינו דבר חדש.

ולילף גיזה גיזה מבכור — ואם תאמר: והיכי מצינן למילף מבכור דאפילו שור, הא "צאן" כתיב! ויש לומר: דהוה אמינא ד"צאן" לאו דוקא, כי היכי ד"לא תגוז בכור צאנך" לאו דוקא.

עוקר מנין תלמוד לומר לקצור תולש מנין תלמוד לומר בקוצרך — ואיצטריך תרי קראי, משום דעוקר הוא קצת אורחיה טפי מתולש.

בְּקִדּוּשָׁה, וּמְבִירָה, וְהָנָךְ נְפִישִׁין! - פָּשׁוּט מִפָּשׁוּט עָדִיף לֵיהּ. "רֹאשִׁית הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּרְחֵלִים". מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַב חִסְדָּא: אָתְיָא "גִּיזָּה" "גִּיזָּה", כְּתִיב הָכָא "רֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לוֹ" וּכְתִיב הָתָם "וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם", מַה לְהַלָּן כְּבָשִׂים, אַף כָּאן כְּבָשִׂים. - וְנִילַף "גִּיזָּה" "גִּיזָּה" מִבְּכוֹר, דְּתַנְיָא: "לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ" אֵין לִי אֶלָּא שׁוֹר בַּעֲבוֹדָה וְצֹאן בְּגִיזָּה, מְנַיִן לִיתֵּן הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה וְאֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תַעֲבֹד" "וְלֹא תָגֹז"! - אֲמַר קְרָא: "תִּתֵּן לוֹ" - וְלֹא לְשַׁקּוֹ. - אֶלָּא מֵעַתָּה נוֹצָה שֶׁל עִזִּים לִיחַייֵב! - בָּעֵינַן גִּיזָּה וְלֵיכָּא! - מַאן שְׁמַעַתְּ לֵיהּ הַאי סְבָרָא - רַבִּי יוֹסֵי, הָא מוֹדֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּמִידֵי דְּאוֹרְחֵיהּ! אֶלָּא כְּדַאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: "לַעֲמֹד לְשָׁרֵת" - דָּבָר הָרָאוּי לְשִׁירוּת. הָכָא נַמִי: דָּבָר הָרָאוּי לְשִׁירוּת. - אֶלָּא "גִּיזָּה" "גִּיזָּה" לְמַאי אָתָא? - לְכְדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בְּכָשִׂים שֶׁצַּמְרָן קָשֶׁה - פְּטוּרִים מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, שֶׁנֶּאֱמַר "וּמִגֵּז כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם". תָּנֵי חֲדָא: גּוֹזֵז אֶת הָעִזִּים וְשׁוֹטֵף אֶת הָרְחֵלִים - פָּטוּר, וְתַנְיָא אִידָךְ: הַגּוֹזֵז אֶת הָעִזִּים - פָּטוּר, וְשׁוֹטֵף אֶת הָרְחֵלִים - חַייָב! - לָא קַשְׁיָא, הָא - רַבָּנַן וְהָא - רַבִּי יוֹסֵי. דְּתַנְיָא: "לֶקֶט קְצִירְךָ" - וְלֹא לֶקֶט קִיטּוּף. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין לֶקֶט אֶלָּא הַבָּא מֵחֲמַת קָצִיר. - רַבִּי יוֹסֵי הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא! - כּוּלָּה רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְהָכִי קָתָנֵי: שֶׁרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין לֶקֶט אֶלָּא הַבָּא מֵחֲמַת קָצִיר. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּמִידֵי דְּאוֹרְחֵיהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: "קְצִיר" - אֵין לִי אֶלָּא קָצִיר, עוֹקֵר מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לִקְצֹר", תּוֹלֵשׁ מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּקָצְרֵךְ". אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי, אַף אֲנַן נַמִי תְּנִינָא: מַלְבְּנוֹת בְּצָלִים שֶׁבַּיָּרֵק - רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: פֵּאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מֵאַחַת עַל הַכֹּל. "וְכַמָּה הוּא מְרוּבֶּה". בְּשִׁלְמָא לְבֵית שַׁמַּאי - תְּרֵתֵי נַמִי אִיקְרוּ "צֹאן", אֶלָּא לְבֵית הִלֵּל מַאי טַעְמָא? אֲמַר רַב כָּהֲנָא: אֲמַר קְרָא "עֲשָׂוִיּוֹת" - שֶׁעֲשׂוֹיוֹת שְׁתֵּי מִצְוֹת, רֵאשִׁית הַגֵּז וּמַתָּנוֹת. - אֵימָא: בְּכוֹרָה וּמַתָּנוֹת! - בְּכוֹרָה, חֲדָא מִי לָא מֵיחַייְבָא? - וּלְטַעֲמֵיךְ, מַתָּנוֹת - חֲדָא מִי לָא מֵיחַייְבָא? אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: "עֲשָׂוִיּוֹת" - שֶׁמְּעַשְּׂרוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן וְאוֹמְרוֹת לוֹ: קוּם עֲשֵׂה מִצְוָה. תַּנְיָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אַרְבַּע, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה". תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי: אִלְמָלֵא דִּבְרֵיהֶן דִּבְרֵי תוֹרָה וְדִבְרֵי בְּרִיבִי קַבָּלָה - אֲנַן דִּבְרֵי בְּרִיבִי שׁוֹמְעִין. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁדִּבְרֵיהֶם דִּבְרֵי קַבָּלָה, וְדִבְרֵי בְּרִיבִי דִּבְרֵי תוֹרָה. - וְהָאֲמַר מָר: אֵין הַכְרָעָה שְׁלִישִׁית מַכְרַעַת! אלא דעת שלישית. ד"הכרע" — לשון כף מאזנים הוי. בשנים חולקין, ובא שלישי ומכריע המשקל כאחד מהן, או בכל הדבר, או בחציו כזה ובחציו כזה.

אמר

— רבי יוסי הוא, דדייק לישנא דקרא. **ולא לקט קיטוף** — הקוטף בידיו שבלי קמתו — אין הנושר לקט. דלישנא דקרא דייקא, ופליגי רבנן עליה. **במידי דאורחיה** — כגון בצלים ושומים, דקיטוף שלהן זהו קצירן. **קציר** — "קציר ארצכם". **עוקר** — עם השרשים, כגון עדשים. **תולש** — ביד, ולא עם השרשים, כגון פולין. **רבי יוסי** — לא גרסינן בהא מתניתא, ומיהו על כרחך הני קראי דריש להו רבי יוסי, מדאמר: אין לי אלא קציר, דאיהו דדייק לישנא דקרא, ומוקי להו במידי דאורחיה. **אף אנן נמי תנינא** — בהדיא דמודה רבי יוסי במידי דאורחיה. **מלבנות** — שורות שבין ירק לירק. **פאה מכל אחת ואחת** — מן המלבנות, שהירק שבין מלבן למלבן הפסק לפאה דידה. דירק אינו בכלל פאה, חוץ מן השומים והבצלים, כדתנן (פאה פרק א משנה ד): כל שהוא אוכל ונשמר ומכניסו לקיום. ואמרינן ב"מקום שנהגו" (פסחים נו,ב): "מכניסו לקיום" — פרט לירק. ומיהו שומין ובצלים מכניסן לקיום. קתני מיהא לרבי יוסי דבצלים חייבין בפאה, ואף על גב דאינו קוצרן במגל — אלמא, מודי הוא במידי דאורחיה. **בשלמא לבית שמאי** — אשכחן תרתי דאיקרו נמי "צאן", הילכך אין אתה יכול להוציאן מכלל חיוב. **חמש צאן עשויות** — לישנא יתירא קדרשי: מאי "עשויות" — שעושות שתי מצות, ראשית הגז ומתנות. דכל כמה דלא הוו חמש, לא הוו נהגי בהו אלא חדא מתנות לחודייהו. **אטו בכורה חדא מי לא מחייבא** — על כרחך כי תלא רחמנא בחמש — ראשית הגז הוא דתלא. **וליטעמיך מתנות נמי חדא מי לא מחייבא** — אישתכח דבתרתי ובחדא נמי איכא שתי מצות, בבורה ומתנות. וליבא למימר דהאי "עשויות" הכי מדריש, והא ליבא למימר: עשויות שלש מצות — דהיכי משמע? מיעוט "עשויות" שתים הוו. **אלא אמר רב אשי** — הכי דריש. **עשויות שמעשות את בעליהן** — למצוה חדשה, שלא היה מצוה עליו בפחות מכן. והיינו על כרחך ראשית הגז, דכתיב בה "צאן" — דמשמע, מרובה. דאילו בכורה, דכתיב (במדבר יח) "בכור שור" — אפילו חד. ובן מתנות, "אם שור אם שה" (דברים יח). **תניא אמר רבי** — גרסינן. **דברי בריבי** — שהיה גדול בדורו, דקיימא לן: רבי יוסי — נמוקו עמו. **אנן דברי בריבי שומעין** — קא סלקא דעתך: מפני שהוא מכריע ביניהם, לא חמש כבית הלל ולא שתים כבית שמאי. **תורת משה** — קרויה "תורה" — לפי שנתנה תורה לדורות, ושל נביאים לא קרי אלא "קבלה" — שקבלו מרוח הקדש כל נבואה ונבואה, לפי צורך השעה והדור והמעשה. **והאמר מר אין הכרעה שלישית מכרעת** — כשזה אומר כך וזה אומר כך וזה אומר דעת שלישית, אפילו אמצעית היא ביניהם — אין זה הכרע. כגון (פסחים כ,ב): חבית של תרומה שנתגלתה — בית שמאי אומרי: תשפך הכל, ובית הלל אומרים: תעשה זילוף. אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי: אני אכריע, בשדה — תשפך הכל, בבית — תעשה זילוף. אמרו לו: אין הכרעה שלישית מכרעת. והיכי הויא הכרעה? כגון ההיא דקולי מטלניות ד"במה מדליקין" (שבת כט,א): רבי אליעזר אומר: בין מן המוכן בין שלא מן המוכן — טמא, רבי יהושע אומר: בין מן המוכן בין שלא מן המוכן — טהור, רבי עקיבא אומר: מן המוכן — טמא, שלא מן המוכן — טהור. אמר רבי יוחנן עלה: כל מקום שאתה מוצא שנים חולקים ואחד מכריע כו'. אלמא כהאי גונא קרי הכרעה — היכא דגלו מאי דעתייהו, דשייך לפלוגי בין מוכן לשאינו מוכן, אפילו הכי לא פלגינן. ואתא רבי עקיבא ונתן חילוק בדבר — הוי הכרעה, שהכריע במוכן כרבי אליעזר, ונמצאו שנים מטמאים במוכן. ורבי יהושע יחיד מטהר. ובשאינו מוכן כרבי יהושע, והוו שנים מטהרים בשאינו מוכן. אבל גבי חבית, דלא גלו דעתייהו בית שמאי ובית הלל, דנהוי שייך חילוק בין בית לשדה. שלא אמרו כך, בית שמאי אומר: בין בבית בין בשדה — תשפך הכל, ובית הלל אומרי: בין בבית בין בשדה — תעשה זילוף. ובא שלישי וחלק בין שדה לבית — התם אין זה הכרע לדבריהם,

אמר

עד שצבעו פטור — פירש בקונטרס: משום דהוי כמו מזיק מתנות או אוכלן, דפטור, והכי נמי גוזל. ותימה: דאם כן, מאי קא משמע לן רב חסדא, כיון דמתניתין היא? ובפירושי רש"י הראשונים במכתב ידו פירש: שקודם שגזו חמש צאן — דהיינו, כדי חיוב צבע מה שגזו, שלא בא לידי חיוב עד שצבעו. והעביר עליו קולמוס. ונראה דקא משמע לן רב חסדא: שלא נפרש מתניתין כפירוש שמחק בקונטרס, אלא פטור משום דמזיק מתנות כהונה שקנאן בשינוי. **והא** אנן תנן — שיעור תרומה עין יפה אחד מארבעים? ולא בעי למימר דשמואל איירי בעין רעה — דאם כן, מאי קא משמע לן? מתניתין היא במסכת תרומות (פרק ד משנה ג): עין רעה, אחד משלשים.

אלו דברים שאין להם שיעור הפאה וכו' — בירושלמי דמסכת פאה פריך: אמאי לא חשיב נמי תרומה בהדיהו, דחטה אחת פוטרת הכרי, כדשמואל? ומשני: דתרומה יש לה שיעור למעלה, שאין יכול לעשות כל גרנו תרומה. כדתנן "העושה כל גרנו תרומה וכל עיסתו חלה — לא עשה ולא כלום". ופריך: והרי פאה, דאין אדם עושה כל שדהו פאה, וקתני? ומשני: פאה בשעת חיובא — דהיינו, משמתחיל לקצור, אדם עושה כל שדהו פאה, דהוי פאה למה שכבר קצר. אבל תרומה בתר חיובא — דהיינו, אחר מירוח, אין יכול לעשות כל גרנו תרומה. בגמרא דהראיון פריך: אמאי לא חשיב אפר פרה ועפר סוטה ורוק יבמה? ומשני: דלא חשיב במתניתין אלא דברים דאי עביד טובא הוי מצוה, אבל אין מחויב לעשות אלא כל שהוא.

הכי

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפִּי שְׁמוּעָה אָמָרָה, מִפִּי חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי. "רַבִּי הוֹשַׁעְיָא בֶּן הָרְכִּינַס אוֹמֵר" וכו'. וְכַמָּה "כָּל שֶׁהֵן"? אָמַר רַב: מָנֶה וּפֶרֶם, וּבִלְבַד שֶׁיִּהוּ מְחוּמָּשׁוֹת. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שִׁשִּׁים, וְנוֹתֵן סֶלַע אַחַת לַכֹּהֵן. רַבָּה בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שֵׁשׁ, לַכֹּהֵן - חֲמִשָּׁה, וְאֶחָד - לוֹ. עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "כָּל שֶׁהֵן" שָׁנִינוּ. תְּנַן: וְכַמָּה נוֹתֵן לוֹ - מִשְׁקַל חָמֵשׁ סְלָעִים בִּיהוּדָה, שֶׁהֵן עֶשֶׂר סְלָעִים בַּגָּלִיל. בִּשְׁלָמָא לְרַב וְרַבִּי יוֹחָנָן - נִיחָא, אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר קַשְׁיָא! - וְלִיטַעֲמִיךְ, וּלְרַב מִי נִיחָא? וְהָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: רֵאשִׁית הַגֵּז בְּשִׁשִּׁים! - הָא אִיתְמַר עָלָּהּ דְּהַהִיא, רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּיזִּין הַרְבֵּה עָסְקִינַן, וּמְבַקֵּשׁ לִיתְּנָן לַכֹּהֵן, וְאָמְרִינַן לֵיהּ: כָּל חַד וְחַד לָא תִּבְצַר לֵיהּ מֵחֲמֵשׁ סְלָעִים. גּוּפָא, רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: רֵאשִׁית הַגֵּז - בְּשִׁשִּׁים, תְּרוּמָה - בְּשִׁשִּׁים, פֵּאָה - בְּשִׁשִּׁים. - תְּרוּמָה בְּשִׁשִּׁים? וְהָא אָנַן תְּנַן: תְּרוּמָה, עַיִן יָפָה - אֶחָד מֵאַרְבָּעִים! - דְּאוֹרַיְיתָא בְּשִׁשִּׁים, דְּרַבָּנַן בְּאַרְבָּעִים. - דְּאוֹרַיְיתָא בְּשִׁשִּׁים? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: חִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי! - דְּאוֹרַיְיתָא - כְּדִשְׁמוּאֵל. דְּרַבָּנַן בְּרַאוֹרַיְיתָא - אַחַת מֵאַרְבָּעִים, דְּרַבָּנַן בְּדְרַבָּנַן - בְּשִׁשִּׁים. - פֵּאָה בְּשִׁשִּׁים? וְהָתְנַן: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן שִׁעוּר: הַפֵּאָה, וְהַבִּכּוּרִים, וְהָרָאָיוֹן! - דְּאוֹרַיְיתָא - אֵין לָהּ שִׁעוּר, דְּרַבָּנַן - בְּשִׁשִּׁים. - מַאי קָא מַשְׁמַע לָן? תָּנֵינָא: אֵין פּוֹחֲתִין לְפֵאָה מִשִּׁשִּׁים, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ הַפֵּאָה אֵין לָהּ שִׁעוּר! - הָתָם - בָּאָרֶץ, הָכָא - בְּחוּצָה לָאָרֶץ. כִּי סְלֵיק אִיסִי בַּר הִינִי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּקָא מַתְנֵי לֵיהּ לְבְרֵיהּ "רְחֵלִים". אָמַר לֵיהּ: אַתְנֵייהּ "רְחֵלוֹת"! אָמַר לֵיהּ: כְּדִכְתִיב "רְחֵלִים מָאתַיִם". אָמַר לֵיהּ: לְשׁוֹן תּוֹרָה לְעַצְמָהּ, לְשׁוֹן חֲכָמִים לְעַצְמָן. אָמַר לֵיהּ: מַאן רֵישׁ סִדְרָא בְּבָבֶל? אָמַר לֵיהּ: אַבָּא אֲרִיכָא. אָמַר לֵיהּ: "אַבָּא אֲרִיכָא" קְרִית לֵיהּ? דְּכִירְנָא כַּד הֲוָה יָתֵיבְנָא אַהֲדַר שֵׁב עֶשְׂרֵה שׁוּרֵי אֲחוֹרֵיהּ דְּרַב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי, וְנָפְקֵי זִיקוּקִין דְּנוּר מִפּוּמֵיהּ דְּרַב לְפוּמֵיהּ דְּרַבִּי, וּמִפּוּמֵיהּ דְּרַבִּי לְפוּמֵיהּ דְּרַב, וְלֵית אֲנָא יָדַע מַה הֲוָן אָמְרִין, וְאַתְּ "אַבָּא אֲרִיכָא" קְרִית לֵיהּ! אָמַר לֵיהּ אִיהוּ: רֵאשִׁית הַגֵּז בְּכַמָּה? אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשִׁשִּׁים. - וְהָאָנַן "בְּכָל שֶׁהֵן" תְּנַן? אָמַר לֵיהּ: אִם כֵּן, מַה בֵּין לִי וָלָךְ? כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: רֵאשִׁית הַגֵּז - רַב אָמַר: בְּשִׁשִּׁים, וְרַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי אָמַר: בְּשֵׁשׁ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב דִּימִי: אַנַּחַת לָן חֲדָא, וְאַקְשַׁת לָן חֲדָא. בִּשְׁלָמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן לָא קַשְׁיָא, הָא - דְּיָדֵיהּ, הָא - דְּרַבֵּיהּ. אֶלָּא דְּרַב אַדְּרַב קַשְׁיָא, דְּהָא אָמַר רַב: מָנֶה וּפֶרֶם! - דְּרַב אַדְּרַב נַמִי לָא קַשְׁיָא, מַאי "מָנֶה" דְּקָאָמַר - בֶּן אַרְבָּעִים סְלָעִים, דַּהֲוָה לֵיהּ בששים

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִפִּי שְׁמוּעָה אָמָרָה — רבי יוסי, הלכך הלכתא כוותיה. **מנה ופרם** — החמשה כולן. **שיהו מחומשות** — לכל אחת מהן שבעה סלעים וחצי, דהוו לה כולהו מנה ופרס. שהמנה — מאה וזו, עשרים וחמשה סלעים, הרי שלשים ושבעה סלעים וחצי. **ששים** — סלעים. **ונותן סלע מהם לכהן** — ולקמיה פריך ליה ממתניתין. **רבי יוחנן אומר שש** — סלעים הוי "כל שהן", ויתן מהם חמש סלעים כדתנן במתניתין. **ואחד לו** — ואפילו הן גוזזות אלף סלעים — סגי ליה נמי בחמשה סלעים לכהן. **כל שהן תנן** — ואפילו אין גוזזות כולן אלא סלע אחד. **בשלמא לרב ורבי יוחנן ניחא** — דרב לא איירי בנתינת כהן כלל, ואיכא למימר דהוא נמי סבירא ליה דנותן מהנך שלשים ושבעה סלעים לכהן חמשה סלעים. **אלא לשמואל** — דאמר: נותן סלע לכהן — הא אנן "חמש" תנן! ולעולא נמי דאמר: כל שהוא, קשיא — דמהיכא יתן לכהן חמשה סלעים? **ולרב מי ניחא והאמר ראשית הגז בששים** — וכיון דאמר: שבעה ושלשים סלעים וחצי חייבין בראשית הגז, אם מחמש רחלות באו, צא מהם חלק ששים — מטי לשלשים סלעים חצי סלע, ולשבעה סלעים וחצי — דבר מועט. ואי נמי מוקמינן לה כדלקמן במנה בן ארבעים סלעים — אכתי סלע הוא דהוי, ואנן "חמש סלעים לכהן" תנן! **הא אתמר עלה** — כלומר, ולעולם ראשית הגז בששים, בין רב למעט. ומתניתין דקתני "חמש סלעים" — לאו אורישא קאי, אלא מילתא באנפי נפשה היא. **בישראל שיש לו ניזין הרבה** — דחלק ששים שבהם יש בו כדי לחלק לכהנים הרבה, ומבקש ליתנם לכהנים הרבה. דאמרינן ליה: כל חד וחד כהן לא תבצר ליה מחמשה סלעים — דהואיל ויש לו ליתן, בעינן נתינה ראויה לכל כהן, כדלקמן. והיכא דגוזזות מעט נמי — סגי ליה בששים. יש לשונות אחרים, ואין בהם ממש. **והא תניא עין יפה אחד מארבעים** — והיכי רב ושמואל אעין רעה נקטי שיעוריהו? ומשני: **דאורייתא ששים** — מדאורייתא סגי ליה בששים. והיינו דקתני "עין רעה אחד משלשים", רב ושמואל שיעורא דאורייתא אתו לאשמועינן. וביחזקאל (מה) רמיזא "וששיתם האיפה מחומר החטים וששיתם האיפה מחומר השעורים". "חומר" — שלשים סאין, "איפה" — שלש סאין, שתות שלה — חצי סאה. כשתוציא חצי סאה תרומה משלשים — הרי אחד משלשים. **דרבנן מארבעים** — ואתו רבנן ותקון דניהיב עין יפה מארבעים, ובינונית בחמשים. פוטרת את הכרי — "ראשית דגנך", ולא יהיב ביה קרא שיעור. **דאורייתא כדשמואל** — מדאורייתא בכל שהן מיפטר. **דרבנן בדאורייתא בארבעים** — ושיעורא דרבנן אתמר בתרומה שהיא מן התורה, כגון תרומת תירוש ויצהר, שתנתן בארבעים. **ושיעור דרבנן בדרבנן** — ושיעורא דאמור רבנן בתרומה דידהו, כגון פירות האילן וירק — בששים. ורמיזא דיחזקאל — אצרי עין אמרה. **והראיון** — מפרש בגמרא דחגיגה (ז,א) דכל כמה דבעי לאתחזויי בעזרה ברגל, מיתחזי, ומייתי קרבן עולת ראיה. וגם הקרבן אין שיעורא לדמים, אם מרובה אם מועט מן התורה. אבל חכמים אמרו: הראיה — מעה בסף, והחגיגה — שתי בסף. **דאורייתא אין לה שיעור** — כלל, ורבנן יהבו לן בה שיעורא בששים. אבל בתרומה, אף על גב דמדאורייתא נמי בכל דהו מפטר — נהי דמפטר ממיתה דטבל, מיהו לכתחלה רמיזא שיעורא דילה חמשים וששים. דתנא בתוספתא, אמר רבי יוסי: מנין לתרומה שהיא אחד מחמשים? שנאמר במדין (במדבר לא) "תקח אחד אחוז מן החמשים" — אחוז שאמרתי לך במקום אחר כוזה. ומנין אם תרם ועלה בידו אחד משלשים שאין צריך לתרום? שנאמר "וזאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים" וגו' — אלמא דמתייהיב בה שיעורא. הלכך, לא תני לה בדברים שאין להם שיעור. **אשכחיה** — רבי יוחנן לאיסי בר היני. **דמתני לבריה** — מתניתין "חמש רחלים גוזזות מנה ופרס". **אמר ליה** — איסי: כדכתיב קרא קא מתני, "רחלים מאתים". אמר ליה: לשון תורה לחוד וכו'. **אמר ליה** — רבי יוחנן לאיסי. **מאן ריש סידרא בבבל** — ראש ישיבה. **אבא אריכא** — רב קרי "אריכא" — שארוך בדורו היה, כדאמרינן ב"המפלת" בנדה (כד,ב). **אבא אריכא קרית ליה** — ולא אמרת "רבינו" בלשון כבוד? **דכירנא** — כשהיה בכאן קודם שירד לבבל, היה חשוב ממני. שהיה יושב לפני רבי, ואני הייתי יושב שבעה עשר שורות מאחריו. **זיקוקין** — נושאין ונותנין בהלכה. **אמר ליה איהו** — איסי לרבי יוחנן. **ראשית הגז בכמה** — כמה יהיה לו ויתחייב בראשית הגז? אמר ליה: בששים סלעים. **מה בין לי ולך** — אם איני יודע פירושה של משנתינו יותר ממך, מה אני גדול ממך? אני יש בידי ד"בל שהוא" — לאו דוקא. אלא איידי דאמר רבי דוסא שיעורא רבה, אמור רבנן לשון שיעור מועט, וגוזמא הוא. ומיהו ששה סלעים בעינן, כי היכי דלימטי סלע לכהן. דבציר מהכי, ליכא למאן דאמר דתיהוי נתינה. **בששים** — חלק ששים יתן לכהן. לישנא אחרינא: ששים סלעים חייבים בראשית הגז. **אנחת לן חדא** — אחת מדבריך יכולה להתקיים. **בשלמא דרבי יוחנן** — דאמרת משמיה בששים. **אדרבי יוחנן** — דאמר לעיל: כמה "כל שהן"? שש, חמש לכהן ואחד לו, לא קשיא. **הא דיהיה הא דרביה** — משום רבי יניאי כדקאמרינן. **אלא דרב אדרב קשיא** — דאמר רב: (כולו) מנה ופרס חייבות בראשית הגז. ואי ראשית הגז בששים, לא מטו ליה לכהן סלע. ובציר מהכי ליכא למאן דאמר. **במנה בן ארבעים סלעים** — יש מנה גדול כך בדלקמן, דהוו מנה ופרס ששים, ומהן יתן סלע לכהן.

ופרכינן ותני תנא מנה בן ארבעים — והא "מנה ופרס" דרב, הוא "מנה ופרס" דקאמר רבי דוסא, בכל אחת מנה ופרס. ופליגי רבנן עליה, דאמרי: כל שהן, ופירש רב למילתייהו: ד"כל שהן" — היינו בין כולן מנה ופרס. **חמת חדשה** — של עור, שלא גמר תפירתה ושייר בה סדק. **אף על פי שמקבלת רמונים** — שאין בסדק כמוציא רמון. **טהורה** — שלא נגמרה מלאכתה. **תפרה** — ונגמרה מלאכתה וחל עליה שם כלי, ואחר כך נקרעה כמוציא רמון — טהורה, אבל מקבלת רמונים — טמאה, דלא פקע שֵׁם כלי מינה, עד שתינקב כמוציא רמון, כשיעור כל כלי בעלי בתים ששיעורן ברמונים. **כפקעיות של שתי** — שיעור קריעת כלי לטהר — כשמוציא פקעיות של שתי.

בְּשִׁשִּׁים, וְתָנֵי תַּנָּא "מָנֶה בֶּן אַרְבָּעִים סְלָעִים"? - אֵין, וְהָתְנַן: חֲמַת חֲדָשָׁה, אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַבֶּלֶת רִמּוֹנִים - טְהוֹרָה. תְּפָרָהּ וְנִקְרְעָה - שִׁיעוּרָהּ כְּמוֹצִיא רִמּוֹנִים.

הכי גרסינן הניחא למאן דאמר לא זהו אבנטו כו' — כדמוכח בפרק קמא דיומא (יב,א). אלמא

רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כִּפְקָעִיּוֹת שֶׁל שְׁתִי, אַחַת מֵאַרְבַּע בְּמָנֶה בֶּן אַרְבָּעִים סְלָעִים. "וְכַמָּה נוֹתֵן לוֹ" כו'. תָּנָא: לֹא שֶׁיְּלַבְּנֶנּוּ וְיִתְּנֶנּוּ לוֹ, אֶלָּא שֶׁיְּלַבְּנֶנּוּ כֹּהֵן וְיַעֲמוֹד עַל חֲמֵשׁ סְלָעִים. כְּדֵי לַעֲשׂוֹת בֶּגֶד קָטָן. מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אֲמַר קְרָא "לְעַמֹּד לְשָׁרֵת" - דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְשֵׁירוּת, מַאי נִיהוּ - אַבְנֵט. - אִימָא מְעִיל! - תָּפַשְׂתָּ מִרְובֶּה - לֹא תָּפַשְׂתָּ, תָּפַשְׂתָּ מוּעָט - תָּפַשְׂתָּ. - וְאִימָא כִּיפָּה שֶׁל צֶמֶר! דְּתַנְיָא: כִּיפָּה שֶׁל צֶמֶר הָיְתָה מוּנַּחַת בְּרֹאשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל, וְעָלֶיהָ צִיץ נָתוּן, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל פְּתִיל תְּכֵלֶת"! - אֲמַר קְרָא: "הוּא וּבָנָיו" - דָּבָר הַשָּׁוֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו. - אַבְנֵט נַמִּי לָא שָׁוֵי! הָנִיחָא לְמַאן דַּאֲמַר אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא זֶהוּ אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט - שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר זֶהוּ אַבְנֵטוֹ שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - שֵׁם אַבְנֵט בָּעוֹלָם. "לֹא הִסְפִּיק לִיתְּנוֹ" וכו'. אִיתְּמַר, גָּזַז וּמָכַר רִאשׁוֹנָה. רַב חִסְדָּא אָמַר: חַיָּיב, רַבִּי נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא אָמַר: פָּטוּר. רַב חִסְדָּא אָמַר חַיָּיב - דְּהָא גָּזַז. רַבִּי נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא אָמַר פָּטוּר - בְּעִידָּנָא דְּקָא מְלֵא שִׁיעוּרָא, בָּעֵינַן "צֹאנְךָ" - וְלֵיכָּא! תְּנַן: הַלּוֹקֵחַ גִּזַּת צֹאנוֹ שֶׁל גּוֹי - פָּטוּר מֵרִאשִׁית הַגֵּז, הָא צֹאנוֹ לִגְזוֹז - חַיָּיב, אַמַּאי? כָּל חַד וְחַד בְּתַר גִּיזָּה נָפְקָא לָהּ מֵרִשׁוּתֵיהּ! תִּרְגְּמָא רַב חִסְדָּא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי נָתָן בַּר הוֹשַׁעְיָא: בְּגוֹן שֶׁהִקְנָן לוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם. "הַלּוֹקֵחַ גִּזַּת צֹאנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ" כו'. מַאן תַּנָּא דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא שִׁיוּרָא גַּבֵּי מוֹכֵר - בְּתַר מוֹכֵר אָזְלִינַן? אֲמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָן: הַמּוֹכֵר קִלְחֵי אִילָן בְּתוֹךְ שָׁדֵהוּ - נוֹתֵן פֵּאָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי - בְּזְמַן שֶׁלֹּא שִׁייֵר בַּעַל הַשָּׂדֶה, אֲבָל שִׁייֵר בַּעַל הַשָּׂדֶה - נוֹתֵן פֵּאָה עַל הַכֹּל. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וְהָא מָר הוּא דַּאֲמַר, וְהוּא שֶׁהִתְחִיל בַּעַל הַשָּׂדֶה לִקְצוֹר! וְכִי תֵּימָא הָכִי נַמִּי וְהוּא שֶׁהִתְחִיל לִגְזוֹז, בְּשְׁלָמָא הָתָם "וּבְקֻצְרְכֶם אֶת קְצִיר אַרְצְכֶם" כְּתִיב - מֵעִידָּנָא דְּאַתְחִיל לְקִצּוֹר מִיחַיַּיב בְּכוּלָּהּ שָׂדֶה, אֶלָּא הָכָא - מֵעִידָּנָא דְּאַתְחִיל לְמֵיגַז לָא מִיחַיַּיב בְּכוּלֵּיהּ עֲדָרֵיהּ! - אֶלָּא אֲמַר רָבָא: הָאי תַּנָּא הוּא, דְּתָנַן: אָמַר לוֹ "מְכוֹר לִי בְּנֵי מֵעֶיהָ שֶׁל פָּרָה זוֹ", וְהָיָה בָּהֶן מַתָּנוֹת - נוֹתְנָן לַכֹּהֵן, וְאֵין מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. לָקַח מִמֶּנּוּ בַּמִּשְׁקָל - נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים,

אלמא

אבנט ראוי לשירות, וקרא שירות הוא דכתיב: **ואימא כיפה של צמר** — שהיא מועטת מאבנט, ואף היא בכלל שירות, כדכתיב (שמות כח) "על פתיל תכלת", ותכלת עמרא הוא. **כיפה** — כובע קטן, פלטרי"ר. **ושמת אותו** — בציץ. **אמר קרא** — גבי שירות דראשית הגז. **הוא ובניו** — וציץ אינו בכהן הדיוט. **הניחא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול** — ביום הכפורים שהוא בוץ, כדכתיב (ויקרא טז) "ובאבנט בד יחגור". **לא זהו אבנטו של כהן הדיוט** — של כל השנה. דהא הוא הואי של כלאים, כדכתיב (שמות לט) "ואת האבנט שש משזר תכלת" וגו', וכי כתיב אבנט דכלאים — בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט דכל השנה כתיב. **שפיר** — משכחת שוין אהרן ובניו באבנט של צמר, כגון של שאר ימות השנה. **אלא למאן דאמר** — אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים כשר הוא בהדיוט, כל השנה דכתיב "אבנט" בכלאים גבי פרשת בגדי כהונה — בכהן גדול הוא דכתיב. אבל בכהן הדיוט — כולו של בוץ, אם כן לא משכחת צמר באבנט של הדיוט, ואמאי משערת ראשית הגז באבנט, הא לא שוין בה אהרן ובניו, שהצמר אינו ראוי לשירות הדיוט? **שם אבנט** — אף על גב דאין צמר בשירות הדיוטות, הרי ראוי לשירות כהן גדול. ואי משום "הוא ובניו" — הכי קאמר: דברים הראויין לאבנט, שהרי אבנט נוהגת בו ובבניו. **מכר לו שחופות כו'** — הא אוקימנא עצה טובה קא משמע לן: דאף על גב ששייר לעצמו מן הטוב, יקנה מן הלוקח ממין הרעות אחד מששים ויתן לו. **גזז ומכר ראשונה** — ראשונה היה מוכר לאחר גיזתה מיד, קודם שצירף חמש גיזין. **חייב** — בראשית הגז, ד"גז צאנך" אמר רחמנא, והא איכא — דבשעת גיזה כל אחת היתה שלו. **בעידנא דקא מלי שיעורא** — דחמש צאן, שעל ידי גיזה החמישית הוא מתחייב בארבעה ראשונות, וההיא שעתא לא הוו מצאן שלו. **תנן הלוקח צאנו של גוי** — אפילו עד שלא נגזזה, וגזזה — פטור הלוקח, דלאו צאנו הוא. **הא צאנו לגזוז** — שמכר לו גוף הצאן, זה קנה לו הגוף עד שגזז. **חייב** — ד"צאנך" קרינא ביה. **כל חדא וחדא בתר גיזה נפק מרשותיה** — וקתני: חייב — אלמא, בתר שעת גיזה דכל חדא אזלינן. **כל שלשים יום** — לאו דוקא, אלא שיהו כל הגופים קנויין לו עד תשלום כל הגיזים. **בתר מוכר אזלינן** — למיתב אכולהו. **קלחי אילן** — אילנות עצמן לקח עם פירותיהן. להכי נקט לשון "קלחי" — שאין שדה זו שדה אילן, אלא שדה לבן, וגדלו בה שנים או שלשה אילנות ומכרן. **נותן** — לוקח פאה מכל אילן ואילן, כדכתיב (דברים כד) "לא תפאר אחריך". ואין אחד מהם פוטר את חבירו — הואיל ואין השדה שלו. שאם היתה שדה שלו, היה נותן מאחד על כולן. **אימתי בזמן שלא שייר בעל השדה** — שום אילן בשדה לעצמו. **אבל שייר** — אחד לעצמו — רמיא כולה חיובו עליה, ונותן פאה בקרקע בזרעים לעניים, ופוטר את כל האילנות. אלמא, היכא דאיכא שיורא — כולה חיובא רמיא עליה. דאי לאו עליה רמיא, היכי פטר בפאה דידיה אילנות של אחרים? **והוא שהתחיל בעל הבית לקצור** — הזרעים קודם מכירת האילנות, דמההיא שעתא מיחייב בפאה, ופאה דידיה דההיא שעתא חזיא למפטר כולה שדה. ומיהו כי לא שייר מידי — אסתלק מדין פירות אילנות, ואין פאת זרעים פוטרתן. וכי שייר, דאכתי שייר בפירות אילנות — לא נפק מחיובא קמא, והוה ליה כדמעיקרא. **ובקצרכם** — משמע: מתחלת קצירה. **לא מיחייב בכוליה עדיריה** — דלא כתיב "בגזזכם", אלא "גז צאנכם" — לאחר שנקרא גז צאן. **אלא אמר רבא** — טעמא דמתניתין: משום דאין אדם רשאי להפקיע ממונו מיד מצוה, ולמכור גיזיו כדי שיהא גז של אחד וצאן של אחר לפוטרן, דלא קרינא ביה "גז צאנך". אלא כי קא מזבין, לא קמזבין מתנות דכהן. הילכך, כי שייר מידי — איכא למימר: מדלא פריש מוכר ללוקח "חוץ ממתנותיו של כהן", ודאי הכל מכר לו, ושייר אצלו את מתן הכהן, ואמר לוקח למוכר: מתנה דכהן גבך היא

אלמא מתנות דכהן לא מזבני אינשי — פירוש "לא מזבני": כמו לא זבני. דכי היכי דכשלקח ממנו במשקל, מנכה לו, משום דכשאמר ליה "מכור לי ליטרא בשר" לא רצה לקנות מתנות — הכי נמי מתניתין שייר אצל מוכר, הוי כלוקח הימנו במשקל, ולא זבין מתנה דכהן. אבל בשלא שייר כלום — לא שייך לומר לא זבין, שהרי קנה הכל. ומיהו הא דקאמר "דאמר ליה מוכר מתנה דכהן לא זבני לך" לא אתי שפיר.

אַלְמָא - מַתָּנוֹת דְּכֹהֵן לָא מְזַבֵּין אִינִישׁ, הָכָא נַמִּי - מַתָּנוֹת דְּכֹהֵן לָא מְזַבֵּין אִינִישׁ. הִלְכָךְ: שַׁיֵּיר הַמּוֹכֵר - מוֹכֵר חַיָּיב, דַּאֲמַר לֵיהּ לוֹקַח: מַתָּנָה דְּכֹהֵן גַּבָּךְ הִיא. לָא שַׁיֵּיר - לוֹקֵחַ חַיָּיב, דַּאֲמַר לֵיהּ מוֹכֵר: מַתָּנָה דְּכֹהֵן לָא זָבְנֵי לָךְ.

הדרן עלך ראשית הגז

שילוח הקן, לבד מראשית הגז — והוא הדין לבד ממתנות, וחדא מינייהו נקט.

כל היכא דתנן בחולין ובמוקדשין לצורך כו' — תימה: כיון דאין חילוק בין חולין ומוקדשים אלא בגיד הנשה ובאותו ואת בנו, אם כן הכי נמי הוה מצי למימר איפכא "שלא לצורך, לבד מאותו ואת בנו"! ויש לומר: דכיון דחדוש הוא באותו שהוא שלא לצורך, כדמפרש ואזיל "ולאו מי אוקימנא" כו', ניחא טפי לומר לבד מאותו דבר שהייתי סבור שהוא לצורך והוא שלא לצורך. **מאי** טעמא אוקימנא לאו משום דקשיא לן כו' — דהא דאשמועינן דולדות קדשים במעי אמן או בהוייתן הן קדושין — הוה מצי לאשמועינן בעלמא בלא גיד הנשה. אלא איידי דתנא לצורך, תנא נמי שלא לצורך. ומכל מקום מוקמינן לה בולדות קדשים, כיון דמצינן לפרושי דאשמועינן חדוש קצת. **יצא** זה שאין אתה מצווה לשלחו אלא להביאו ליד גזבר — פירש הקונטרס: דטעמא, משום דלא אמרה תורה שלח לתקלה. וקשה: חדא, דלישנא לא משמע הכי. ועוד: דמסיק ומוקי לה בלא נגמר דינו, ואם כן אין בו תקלה! ונראה: דפשטיה דקרא דריש, דמשמע דבמידי שיכול לשלחו משתעי. אבל הקדש — מצוה להביאו ליד גזבר. ופירש בקונטרס: מ"תקח לך" לא מצי לאתויי — דהא ביצי תורים לא מועלים ולא נהנים. ואף על גב דבקדשי בדק הבית מועלים — מתניתין איירי בקדשי מזבח לכולי עלמא, ולא פליגי בסמוך אלא בקדשי בדק הבית. ולהכי לא מצי ממעט מ"תקח לך". ומיהו לשון "להביאו ליד גזבר" אין מיושב כל כך, דגזבר לא שייך אלא בקדשי בדק הבית.

כיון

שְׁילוּחַ הַקֵּן נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בַּחוּלִּין אֲבָל לֹא בַּמּוּקְדָּשִׁין. חוֹמֶר בִּכְסוּי הַדָּם מִשִּׁילּוּחַ הַקֵּן, שֶׁכְּסוּי הַדָּם נוֹהֵג בַּחַיָּה וּבָעוֹף, בְּמִזְמָן וּבְשֶׁאֵין מִזְמָן, וְשִׁילּוּחַ הַקֵּן אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּעוֹף, וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּשֶׁאֵינוֹ מִזְמָן. אֵיזֶהוּ שֶׁאֵינוֹ מִזְמָן? כְּגוֹן אֲוָוזִין וְתַרְנְגוֹלִים שֶׁקִּנְּנוּ בַּפְּרָדֵס, אֲבָל אִם קִנְּנוּ בְּבַיִת, וְכֵן יוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת - פָּטוּר מִשִּׁילּוּחַ. עוֹף טָמֵא - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר, וְטָהוֹר רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. קוֹרֵא זָכָר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. **גמרא** רַבִּי אָבִין וְרַבִּי מְיַשָּׁא, חַד אָמַר: כָּל הֵיכָא דְּתָנַן "בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ" - שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ, לְבַד מֵרֵאשִׁית הַגֵּז. לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֶלְעָאי דַּאֲמַר: רֵאשִׁית הַגֵּז אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בָּאָרֶץ. וְחַד אָמַר: כָּל הֵיכָא דְּתָנַן "בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת" - שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ, לְבַד מֵאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, הוֹאִיל וּבְעִנְיָנָא דְּקָדָשִׁים כְּתִיב, בִּזְמַן דְּאִיכָּא קָדָשִׁים - נְנָהוֹג, בִּזְמַן דְּלֵיכָּא קָדָשִׁים - לָא נְנָהוֹג, קָא מַשְׁמַע לָן. וְתַרְוַיְיהוּ אָמְרִי: כָּל הֵיכָא דְּתָנַן "בַּחוּלִּין וּבַמּוּקְדָּשִׁים" - לְצוֹרֶךְ, לְבַד מִגִּיד הַנָּשֶׁה. - פְּשִׁיטָא! מִשּׁוּם דְּאִיקַּדַּשׁ פָּקַע לֵיהּ אִיסּוּר גִּיד הַנָּשֶׁה מִינַּיהּ? - וְלָאו אוֹקִימְנָא בּוּלְדוֹת קָדָשִׁים? - וְלָא זָבְנֵי לָךְ. **משנה** שילוח הקן. **אבל לא** במוקדשין — בגמרא מפרש היכי דמי מוקדשין. **ואינו נוהג אלא בשאינו מזומן** — דכתיב (דברים כב) "כי יקרא". **שקננו בפרדס** — שמרדו ויצאו מן הבית ואין חוזרות לבית, ונעשו מדבריות. ופרדס לאו מזומן הוא, שיכולים הם לברוח. אבל אם בבית קננו — פטור. **קננו בתוך הבית** — שלא מרדו. **וכן יוני הרדסיאות** — שדרכם ליגדל עם בני אדם — פטור. **עוף טמא פטור** — כדמפרש בגמרא: "צפור" — טהורה ולא טמאה. **עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור** — אף על גב דמינא דאפרוח בר שילוח הוא. **פטור** — ד"קן צפור" בעינן — שתהא האם המקננת צפור טהורה. ועוף טהור הרובץ על ביצי עוף טמא נמי, אף על גב דקן צפור הוא — פטור, כדמפרש בגמרא: "ואת הבנים תקח לך" — ולא לכלביך. ובגמרא פריך: מכלל דעוף טהור הרובץ על ביצי מין אחר כמותו טהור — חייב! **קורא** — עוף טמא הוא, ודרכו לרבוץ על ביצי אחרים. **זכר פטור מלשלח** — כדיליף טעמא בגמרא. **גמרא** **רבי אבין ורבי מיישא** — מפרשי הך מתניתין ד"בסוי הדם" ו"אותו ואת בנו" ו"גיד הנשה" ו"הזרוע והלחיים" ו"ראשית הגז" ו"שלוח הקן", דתנן בבולהו "בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין ובמוקדשין". מר פריש חדא ומר פריש חדא, ולא פליגי, ותרוייהו קא מפרשי לאידך, וצריכין אנו לומר דבר בשם אומרו. **כל היכא דתנן בארץ ובחוצה לארץ** — בהנך פרקין. **שלא לצורך** — הוא, דלאו חובת קרקע נינהו אלא חובת הגוף, ונוהגת בכל מושבות, כדיליף בפרק קמא דקדושין (לז,ב). **לבד מראשית הגז לאפוקי מדרבי אלעאי** — דמקיש לה לתרומה. והוא הדין נמי במתנות נשנית לצורך, דהא רבי אלעאי אומר: ראשית הגז אינה נוהגת אלא בארץ. **וכל היכא דתני בחולין ובמוקדשין** — דהיינו, גיד הנשה ואותו ואת בנו. **לצורך** — דאותו ואת בנו אי לאו דאשמועינן ליה, הוה אמינא דאינו נוהג אלא במוקדשין, דהא בקדשים כתיב. הילכך אשמועינן דנוהג הוא בחולין, כדאמר התם: "ושור" הפסיק הענין. וכל שכן הנך דתנן. אבל "לא במוקדשין" — לצורך הוא, דאשמועינן חילוק. **בר מגיד הנשה** — דשלא לצורך תנייה דנוהג הוא, דפשיטא לן דמשום דאקדשיה לא לפקע איסור גיד הנשה מיניה. **ולאו מי אוקימנא ליה** — בפרק "גיד הנשה" (חולין פט,ב). **בולדות קדשים** — דאתא לאשמועינן דחייב משום גיד ומוקדשין. דכיון דאיסור מוקדשין קדים, כדמפרש התם שיצירת הולד קודמת לגידין, איצטריך לאשמועינן דאתי איסור גיד וחייל עליהו. ומשני **מאי טעמא דוחקת** — לאוקמה בהכי — משום דהיה קשיא לך למאי הלכתא תנינהו, והשתא אתו רבי אבין ורבי מיישא להנך למימר: לא תדחק לאוקמה בהכי. דמעיקרא כי מקשת התם פשיטא — לאו קושיא היא, דהא איכא טובא דמתני שלא לצורך. ואיידי דתנינהו כל חדא וחדא בחדא לצורך, תנא נמי בהן באידך שלא לצורך. והוא הדין ל"מוקדשין" — איידי דתנייה בכולהו לצורך, תנייה נמי בהן שלא לצורך. וכן "בפני הבית" — משום אותו ואת בנו תנייה בכולהו, וכן "חוצה לארץ" — משום ראשית הגז. **שהרג את הנפש** — ואחר כך מרד, ונמצא בקן. **פטור מלשלח** — הואיל ובר קטלא הוא. **והכי דרשת ליה**: דקא בעי לשלח למקום הצלה והפקר, **והאי לאו בר הכי הוא**. **והכי דריש קרא**: "שלח תשלח" — את הראוי לשלחו, ואת שאין ראוי לשלחו — אל תשלחנו.

הדרן עלך ראשית הגז

בר קטלא הוא — ומהיכן נמלט? **ובערת הרע** — מצוה על כל הפוגע בחייבי מיתה להביאן לבית דין, כדי לבער רשעים מישראל. **מי מיחייב** — אפילו כשהוא חולין? **אלא דחזא קן בעלמא** — במקום שאין קנוי לו, והביצים אינן שלו, דהא כל מקום שהביצים שלו, אפילו על ידי זכיית חצר המשתמרת לאדם שלא מדעתו — חשיב ליה מזומן, ב"השואל את הפרה" (בבא מציעא קב,א). **אלא דאנבהינהו לאפרוחים** — וזכה בהו, ואקדשינהו, ומאחר דאפרוחין קדושים — נפטר מלשלח את האם. **והדר אהדרינהו** — וחזרה האם עליהן. **פטור מלשלח** — דהא כיון דזכה בהו — "מזומן" קרינא בהו. **איחייב ליה בשילוח** — כשמצאן, ומשום דאקדשה בתר הכי — לא פקע ליה שום מצוה מינייהו, דתניא וכו' מוקדשים אין כסוי הדם נוהג בהן, כדאמרינן בפרק "כסוי הדם" (חולין פג,ב) משום שחיטה שאינה ראויה, שאסורים בהנאה. **שחטה ואחר כך הקדישה חייב לכסות** — דחיובא דחייל עליה לא פקע. **רב אמר** — לתרוצי למתניתין. **במקדיש פירות שובכו** — גוזלות שובכו למזבח לעולת נדבה, ואחר כך בשגדלו אותן פירות מרדו, ויצאו וקננו במקום אחר. דמעיקרא כי אקדשינהו, דידיה הוו, וחל הקדש עלייהו, והשתא דמצאן — לאו מזומן הוא. ואי הוו חולין — הוו מיחייבי. והאי דנקט "פירות", ולא אמר "מקדיש שובכו עצמו" — משום דיונים אינן ראויין אלא בשהן קטנים, ורב לא אמר למילתיה אלא בקדשי מזבח. **דקא מוקים ליה אפילו בקדשי בדק הבית** — ואשמועינן רבותא: דאף על גב דקדושת דמים בעלמא הוא — פטור מלשלח, כדאמרן טעמא: שאתה מצווה להביאו לידי גזבר. **לא פקעה קדושתייהו** — במרידתן לא יצאו מכח הקדש. **פקעה קדושתייהו** — ומיחייבי בשילוח. **לה' הארץ** — אינן אבודין, שבכל מקום שהם — של הקדש הן. **הא מקמי דשמעיה מרבי יוחנן רבו** — הוה קים ליה: כיון דמרדה פקעה לה קדושתה. ובתר דשמעיה מרבי יוחנן דתריץ ליה "לה' הארץ ומלואה" — קבלה ממנו, ומשום הכי פטור במקדיש ואבד. **הא דאמר הרי עלי עולה** — "להביאו". וכשהפרישה אחר כך נגנבו ואבדו — אף על גב דבי גזא דרחמנא הוא, לא קיים נדרו. **נדר האומר הרי עלי עולה** — ואחר כך הפריש בהמה, ואמר "הרי זו לנדרי". אם מתה — חייב באחריותה, הואיל ומעיקרא ארכבה אכתפיה. **דמיחסר הקרבה** — דכי אמר "עלי" — הכי קאמר: עלי להביאו לעזרה. אבל בדק הבית — גמרו בהפרשתו. ואי משום דלא הביאו ליד גזבר — הכל גזברים הן, ד"לה' הארץ". **ובית זה קרבן** — "לבדק הבית". שאף הן נקראים "קרבן", כענין שנאמר (במדבר לא) "ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב", וקדושת דמים הם. **שור זה עלי עולה** — אף על גב דאמר "זה" — כיון דקאמר "עלי", "עלי להביאו" קאמר. וכן בבית לבדק הבית — למוכרו, להביא דמיו לידי גזבר. **אבל היכא דאיתנהו** — בגון מעות שאבדו — בי גזא דרחמנא אתנהו, ואם הוציאן הגנב — הוא מעל, ועליו לשלמן להקדש. **בערכין** — האומר "ערכי עלי", והפריש ערכו. **דלא מיתמר ליה בלא עלי** — דלא אפשר למימר "הרי זה" בלשון ערך דהא עדיין לא קבל חובת ערך עליו. **דאי נימא ערכי** — ולא "עלי" — אמאן רמי האי נדר לשלומי? **אם אמר ערך פלוני** — ולא אמר "עלי" — אמאן רמי? **ועוד תניא** — דחייב באחריותו. **ונתן את הערכך** — בפודה שדה מקנה מן ההקדש כתיב "וחשב לו הכהן את מכסת הערכך עד שנת היובל ונתן את הערכך" — הוה ליה למכתב "ונתן אותו", או "וּנְתָנוֹ", מה תלמוד לומר "הערכך"? שמע מינה: אערכין קמהדר. **לפי שמצינו בהקדשות ומעשר שני שהן מתחללין על המעות** — כשהפריש פדיונן ואבד — אינו חייב באחריותן, דהא כתיב "ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו", ולא כתיב ביה נתינה, אלא משהפרישו ואמר "הרי זה מחולל על זה" — נקרא ערך להקדיש דמיו, ויצא לחולין ההקדש.

יכול

בר קטלא הוא! אֶלָּא דְּלָא גְּמַר דִּינֵיהּ וּבָעֵי לַאֲתוּיֵיהּ לְבֵי דִּינָא, וְקָיְימֵי בֵּיהּ "וּבְעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ". הָנֵי מוֹקְדָּשִׁין הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דַּהֲוָה לֵיהּ קֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְאַקְדְּשֵׁיהּ - מִי מִיחַיַּיב? "כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר" - פָּרַט לְמְזוּמָּן! אֶלָּא דַּחֲזָא קֵן בְּעַלְמָא וְאַקְדְּשֵׁיהּ - וּמִי קָדֵישׁ? "אִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ" אָמַר רַחֲמָנָא, מַה בֵּיתוֹ - בִּרְשׁוּתוֹ, אַף כֹּל - בִּרְשׁוּתוֹ! אֶלָּא דְּאַנְבְּהִינְהוּ לָאֶפְרוֹחִים וְאַקְדְּשִׁינְהוּ, וַהֲדַר הַדְּרִינְהוּ - הַאי אֲפִילּוּ בְּחוּלִּין נַמִּי לָא מִיחַיַּיב, דִּתְנָא: נָטַל אֶת הַבָּנִים וְהַחֲזִירָן לַקֵּן, וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה הָאֵם עֲלֵיהֶן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ! - אֶלָּא דְּאַנְבְּהָהּ לָאֵם וְאַקְדְּשָׁהּ, וְהַדְּרָהּ - מֵעִיקָּרָא אִיחַיַּיב לֵיהּ בְּשִׁילּוּחַ מִקַּמֵּי דְּאַקְדְּשָׁהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר: הַקְדִּישׁ חַיָּה וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת, שְׁחָטָהּ וְאַחַר כָּךְ הַקְדִּישָׁהּ - חַיָּיב לְכַסּוֹת, שֶׁכְּבָר נִתְחַיֵּיב בְּכִסּוּי קוֹדֶם שֶׁיָּבָא לִידֵי הֶקְדֵּשׁ! - רַב אָמַר: בְּמַקְדִּישׁ פֵּירוֹת שׁוֹבְכוֹ וּמָרְדוּ, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּמַקְדִּישׁ תַּרְנְגוֹלְתּוֹ לִבֶּדֶק הַבַּיִת. בִּשְׁלָמָא שְׁמוּאֵל לָא אָמַר כְּרַב - דְּקָא מוֹקִים לָהּ בְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, אֶלָּא רַב מַאי טַעֲמָא לָא אָמַר כִּשְׁמוּאֵל? אָמַר לְךָ רַב: דַּוְקָא קָפְטְרֵי מִשִּׁילּוּחַ כְּגוֹן פֵּירוֹת שׁוֹבְכוֹ דְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ נִינְהוּ, דְּכֵיוָן דְּקָדְשֵׁי קָדוֹשֵׁת הַגּוּף לָא פָּקְעָה קְדוּשָּׁתַיְיהוּ מִינַּיְיהוּ, אֲבָל בְּמַקְדִּישׁ תַּרְנְגוֹלְתּוֹ לִבֶּדֶק הַבַּיִת, דְּלָאו קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, דִּקְדוּשַּׁת דָּמִים בְּעַלְמָא הוּא, כֵּיוָן דְּמָרְדָה - פָּקְעָה קְדוּשָּׁתַיְיהוּ, וְחַיֶּיבֶת בְּשִׁילּוּחַ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כָּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ, בְּבֵי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא, דִּכְתִיב "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ". וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַקְדִּישׁ תַּרְנְגוֹלְתּוֹ לִבֶּדֶק הַבַּיִת וּמָרְדָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: וְכֵיוָן שֶׁמָּרְדָה פָּקְעָה לֵיהּ קְדוּשָּׁתָהּ! אָמַר לֵיהּ: בְּבֵי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא, דִּכְתִיב "לַה' הָאָרֶץ". וְרָמֵי דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְרָמֵי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אַדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּאִיתְּמַר: "מָנֶה זֶה לְבֶדֶק הַבַּיִת" וְנִגְנְבוּ אוֹ נֶאֱבְדוּ - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן עַד שֶׁיָּבוֹאוּ לִידֵי גִּזְבָּר. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ - בְּבֵי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא, דִּכְתִיב "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ". קַשְׁיָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ אַדְּרֵישׁ לָקִישׁ, קַשְׁיָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן! - דְּרֵישׁ לָקִישׁ אַדְּרֵישׁ לָקִישׁ לָא קַשְׁיָא, הָא מִקַּמֵּי דִּשְׁמָעֵיהּ מֵרַבִּי יוֹחָנָן רַבֵּיהּ, הָא לְבָתַר דִּשְׁמָעֵיהּ מֵרַבִּי יוֹחָנָן רַבֵּיהּ. אֶלָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן קַשְׁיָא! - דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַדְּרַבִּי יוֹחָנָן נַמִּי לָא קַשְׁיָא, הָא - דַּאֲמַר "עָלַי", הָא - דַּאֲמַר "הֲרֵי זוֹ". - מִכְּלָל דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אַף עַל גַּב דַּאֲמַר "עָלַי" לָא מְחַיַּיב? וְהָתְנַן: אֵיזֶהוּ נֶדֶר וְאֵיזוֹ הִיא נְדָבָה, נֶדֶר - הָאוֹמֵר "הֲרֵי עָלַי עוֹלָה", נְדָבָה - הָאוֹמֵר "הֲרֵי זוֹ עוֹלָה". וּמַה בֵּין נֶדֶר לִנְדָבָה? נֶדֶר - מֵתָה אוֹ נִגְנְבָה אוֹ שֶׁאָבְדָה, חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ. נְדָבָה - מֵתָה אוֹ נִגְנְבָה אוֹ שֶׁאָבְדָה, אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ! - אָמַר לָךְ רֵישׁ לָקִישׁ: הָנֵי מִילֵּי קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, דִּמְחוּסַּר הַקְרָבָה, אֲבָל קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת, דְּלָאו מִחוּסַּר הַקְרָבָה, אַף עַל גַּב דַּאֲמַר "עָלַי" - לָא מְחַיַּיב. - וְהָתְנַן: הָאוֹמֵר "שׁוֹר זֶה עוֹלָה", "בַּיִת זֶה קָרְבָּן". מֵת הַשּׁוֹר, נָפַל הַבַּיִת - אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָן. "שׁוֹר זֶה עָלַי עוֹלָה", "בַּיִת זֶה עָלַי קָרְבָּן". מֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת - חַיָּיב לְשַׁלֵּם! - הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּמֵת הַשּׁוֹר וְנָפַל הַבַּיִת חַיָּיב לְשַׁלֵּם - דְּלֵיתְנְהוּ, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיתְנְהוּ, כָּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ - בְּבֵי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתֵיהּ, דִּכְתִיב "לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ". אָמַר רַב הַמְנוּנָא: הַכֹּל מוֹדִים בַּעֲרָכִין, אַף עַל גַּב דַּאֲמַר "עָלַי" - לָא מְחַיַּיב. מַאי טַעֲמָא - דְּלָא מִיתְמַר לֵיהּ בְּלָא "עָלַי". הֵיכִי לֵימָא? לֵימָא "עֶרְכִּי" - אַמַּאן? לֵימָא "עֶרְכְּךָ פְּלוֹנִי" - אַמַּאן? מַתְקִיף לָהּ רָבָא: לֵימָא "הֲרֵינִי בְּעֶרְכִּי", "הֲרֵינִי בְּעֶרְכְּךָ פְּלוֹנִי"! וְעוֹד, תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: "וְנָתַן אֶת הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַה'" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּהֶקְדֵּשׁוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת - שֶׁמִּתְחַלְּלִין עַל מָעוֹת, שֶׁבְּחוּלִּין נִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ - אֵינָן חַיָּיבִין בְּאַחֲרָיוּתָן,

יכול

כיון דמרדו פקעה קדושתייהו — שמעינן מהכא דאווזים ותרנגולים של חולין שמרדו בבעליהם והלכו להן, הוו הפקר, והמחזיק בהן — זכה. דהא הכא היינו טעמא: כיון דמרדו הוו הפקר, וחייבין בשלוח.

דוקא מת ונפל דליתנהו — לאו דוקא נקט "מת", דהא שור אפילו נגנב או נאבד נמי חייב באחריותו, שהוא קדשי המזבח. ולרבי יוחנן "נפל" נמי לאו דוקא.

לפי שמצינו בהקדשות ומעשר שני כו' — תימה: באיזה הקדש מיירי? אי דאמר "הרי זה" — מאי אירייא דנקט לאחר שנתחללו, אפילו הקדש עצמו נגנב או נאבד אין חייב באחריותו! אלא על כרחך דאמר "עלי" — אף על גב דבהקדש גופיה חייב באחריותו, כיון שנתחלל — אינו חייב באחריות המעות. ואם כן, מה קאמר "יכול אף זה כן"? היאך דומה ערך להקדש שנתחלל?

שבסוי

שייך לעמ' קלח,ב) **שכסוי** הדם נוהג כו' — תימה: אמאי לא תני "שכסוי הדם נוהג בזכרים ונקבות, ושלוח הקן אינו נוהג אלא בנקבות"?

בדרך כדרב יהודה כו' — ואם תאמר: אמאי איצטריך ריבויא לקן שבים? דאי משום דכתיב "על הארץ" — אם כן לא ליכתוב "בדרך" ולשתוק מ"על הארץ"! ומיהו "על הארץ" איצטריך למעוטי נשר בשמים. אבל קשה: דאם כן, מאי פריך בסמוך "מצא קן בשמים, הכי נמי דמחייב?", ומאי קושיא, הא כתיב "על הארץ"! ונראה: דפריך דקן בשמים נחייב מ"בדרך" ומ"על הארץ" נמעט שבים, במה ראית.

תא שמע תבנית כל צפור כנף וגו' — ואם תאמר: והא כתיב (תהלים יא) "איך תאמרו לנפשי נודי הרכם צפור"? יש לומר: דפשיטא דדוד לעוף טהור היה מדמה עצמו. וכן (שם קכד) "כצפור נמלטה מפח יוקשים", (ישעיה לא) "כצפרים עפות". ואם תאמר: והא כתיב (תהלים פד) "גם צפור מצאה בית", דאיירי נמי בטמא! דאטו טהור מצא, טמא לא מצא?! ומיהו אפשר דמיירי בטהור, כדמוכח סיפא דקרא, דכתיב "ודרור קן לה", וצפור דרור היא טהורה, כדמוכח ב"אלו טריפות" (חולין סב,א), והא דכתיב (תהלים קד) "אשר שם צפרים יקננו חסידה" וגו' — אפשר דבכלל חסידה הם כל הטמאים, ו"צפרים" היינו טהורה.

טרפות

יָכוֹל אַף זֶה בֵּן - תַּלְמוּד לוֹמַר "וְנָתַן אֶת הָעֵרֶכְךָ" וְגו', חוּלִּין עַד שֶׁיָּבֹאוּ לִידֵי גִּזְבָּר! אֶלָּא, אִי אִיתְמַר הָכִי אִיתְמַר, אָמַר רַב הַמְנוּנָא: הַכֹּל מוֹדִים בַּעֲרָכִין, דְּאַף עַל גַּב דְּלָא אֲמַר "עָלַי" - מִיחַיֵּיב, דִּכְתִיב "וְנָתַן אֶת הָעֵרֶכְךָ" - חוּלִּין הֵן בְּיָדְךָ עַד שֶׁיָּבֹאוּ לִידֵי גִּזְבָּר. "חוֹמֶר בִּכְסוּי" וכו'. תָּנוּ רַבָּנָן: "כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ" - מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר "שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ", יָכוֹל חַיָּזוֹר בֶּהָרִים וּגְבָעוֹת כְּדֵי שֶׁיִּמְצָא קֵן? תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּי יִקָּרֵא" - בְּמָאוֹרָע לְפָנֶיךָ. "קֵן" - מִכָּל מָקוֹם. "צִפּוֹר" - טְהוֹרָה וְלֹא טְמֵאָה. "לְפָנֶיךָ" - בְּרִשּׁוּת הַיָּחִיד. "בַּדֶּרֶךְ" - בְּרִשּׁוּת הָרַבִּים. בָּאִילָנוֹת מְנַיִן - תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּכָל עֵץ". בַּבּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת מְנַיִן - תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ עַל הָאָרֶץ". וְכִי מֵאַחַר שֶׁפּוֹפְנִי לְרַבּוֹת כָּל דָּבָר, "לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ" לָמָּה לִי? לוֹמַר לְךָ: מַה דֶּרֶךְ - שֶׁאֵין קִנּוֹ בְּיָדְךָ, אַף כָּל - שֶׁאֵין קִנּוֹ בְּיָדְךָ. מִכָּאן אָמְרוּ: יוֹנֵי שׁוֹבָךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּיה שֶׁקִּנְּנוּ בַּטְּפִיחִין וּבַבֵּירוֹת, וַאֲוִוזִין וְתַרְנְגוֹלִין שֶׁקִּנְּנוּ בַּפַּרְדֵּס - חַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ. אֲבָל קִנְּנוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְכֵן יוֹנֵי הַרְדְּסִיאוֹת - פָּטוּר מִשִּׁילּוּחַ. אָמַר מָר: מַה דֶּרֶךְ - שֶׁאֵין קִנּוֹ בְּיָדְךָ, אַף כָּל - שֶׁאֵין קִנּוֹ בְּיָדְךָ. הָא לָמָּה לִי? מ"כִּי יִקָּרֵא" נָפְקָא - כִּי יִקָּרֵא פָּרָט לַמְזוּמָּן! וְעוֹד, "לְפָנֶיךָ" לָמָּה לִי? אֶלָּא "לְפָנֶיךָ" - לַאֲתוּיֵי שֶׁהָיוּ לְפָנֶיךָ וּמֵרְדוּ. "בַּדֶּרֶךְ" - כִּדְרַב יְהוּדָה אֲמַר רַב, דַּאֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר רַב: מָצָא קֵן בַּיָּם - חַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר "כֹּה אָמַר ה' הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ" וְגו'. אֶלָּא מֵעַתָּה מָצָא קֵן בַּשָּׁמַיִם, דִּכְתִיב "דֶּרֶךְ נֶשֶׁר בַּשָּׁמָיִם", הָכִי נַמִי דְּמִיחַיַּיב בְּשִׁילּוּחַ הַקֵּן! "דֶּרֶךְ נָשֶׁר" אִיקְרֵי, "דֶּרֶךְ" סְתָמָא לָא אִיקְרֵי. אָמְרִי לֵיהּ פַּפּוּנָאֵי לְרַב מַתָּנָה: מָצָא קֵן בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם מַהוּ? אֲמַר: "וַאֲדָמָה עַל רֹאשׁוֹ". מֹשֶׁה מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? "בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר". הָמָן מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? "הֲמִן הָעֵץ". אֶסְתֵּר מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? "וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר". מָרְדְּכַי מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? דִּכְתִיב "מָר דְּרוֹר" וּמְתַרְגְּמִינַן: מִירָא דְּכַיָּא. "וְאֵיזֶהוּ שֶׁאֵינוֹ מְזוּמָּן" וכו'. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. חַד תָּנֵי הַרְדְּסִיאוֹת, וְחַד תָּנֵי הַרְדְּסִיאוֹת. מַאן דְּתָנֵי הַרְדְּסִיאוֹת - עַל שֵׁם הוֹרְדוֹס, וּמַאן דְּתָנֵי הַרְדְּסִיאוֹת - עַל שֵׁם מְקוֹמָן. אֲמַר רַב כָּהֲנָא: לְרִידֵי חֲזָיָן, וְקַיְימָן שִׁיתְּסַר דָּרֵי בְּפַתֵּי מִילָא, וַהֲוָה קָרֵא "קִירֵי קִירֵי". הֲוָה חַד מִינַּייהוּ דְּלָא הֲוָה קָרֵי "קִירֵי קִירֵי", אָמְרָה לָהּ חֲבֶרְתָּהּ: סוּמָא, אִמְּרִי "קִירֵי קִירֵי"! אָמְרָה: סוּמָא, אִמְּרִי "קִירֵי בֵּירֵי"! אַתְיוּהּ וּשְׁחָטוּהָ. אֲמַר רַב אַשִׁי, אֲמַר לִי [רַבִּי] חֲנִינָא: מִילִּין. מִילִּין סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא: בְּמִילִּין. "עוֹף טָמֵא פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ". מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַבִּי יִצְחָק: דַּאֲמַר קְרָא "כִּי יִקָּרֵא קֵן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ". "עוֹף" - מַשְׁמַע לָן בֵּין טָהוֹר בֵּין טָמֵא. "צִפּוֹר" - טָהוֹר אַשְׁפַּחַן דְּאִיקְרֵי "צִפּוֹר", טָמֵא לָא אַשְׁפַּחַן דְּאִיקְרֵי "צִפּוֹר". תָּא שְׁמַע: "תַּבְנִית כָּל צִפּוֹר כָּנָף", מַאי לָאו: "צִפּוֹר" - בֵּין טָהוֹר בֵּין טָמֵא, "כָּנָף" - חֲגָבִים! - לָא "צִפּוֹר" - טָהוֹר, "כָּנָף" - טָמֵא וַחֲגָבִים. תָּא שְׁמַע: "הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף". מַאי לָאו: "צִפּוֹר" - טָהוֹר, "כָּנָף" - טָמֵא וַחֲגָבִים? - לָא, "צִפּוֹר" - טָהוֹר, "כָּנָף" - טָמֵא וַחֲגָבִים. תָּא שְׁמַע: "כֹּל צִפּוֹר כָּל כָּנָף", מַאי לָאו כִּדְמַקְשִׁינַן? - לָא, כִּדְמְשַׁנֵּינַן. תָּא שְׁמַע "וְאַתָּה בֶּן אָדָם... אֱמֹר לְצִפּוֹר כָּל כָּנָף", מַאי לָאו כִּדְאַקְשִׁינַן? - לָא, כִּדְמְשַׁנֵּינַן. תָּא שְׁמַע:

"ובענפוהי"

יכול אף — ערכין משהפרישן יפטר? **תלמוד לומר ונתן את הערכך קדש** — אין ערכין קדושין עד שעת נתינה. וקרא הכי מדריש: "וחשב לו הכהן למקדיש את שדה מקנה את מכסת הערכך", ושבקיה. והאי "את הערכך" קאי אערכין, דאילו בפדיון הקדש כתיב לעיל מיניה "והיה לו", בלא שום נתינה. הכי גרסינן **לפי שנאמר שלח תשלח** — שתי פעמים, שומע אני לחזור אחר המצוה הזאת עד שתבא לידו. **תלמוד לומר כי יקרא במאורע** — הכתוב מדבר, לכשיקרא. **קן מכל מקום** — אפילו באפרוח אחד או בביצה אחת, כדתנן במתניתין. **צפור טהורה ולא טמאה** — לקמן מפרש לה רבי יצחק: "עוף" — משמע בין בטמא בין בטהור, אבל "צפור" — לא אשכחן בטמאים אלא בטהורים. **לפניך** — משמע ברשות היחיד, כגון בפרדס ובשדה שאינה משתמרת, דלא קניא ליה חצרו, דלאו מזומן הוא. **בדרך** — להביא רשות הרבים. **שאין קנו בידך** — אין קן מזומן לך, ואין קנוי לך. **יוני שובך** — ויוני מדבריות שקננו בשובך. ובשלהי פרקין פריך: הא כיון דחצרו קונה לו הביצים, מזומן הוא! **טפיחים** — שנותנין בהן קדרות קטנות בחומה, וקורין בוייל"ש. **ובבירות** — דירות ומגדל עיר. **שקננו בפרדס** — שמרדו, דהשתא אין קנו בידך. **ועוד לפניך למה לי** — משום רשות היחיד דפרדס, הואיל וסופנו לרבות את הכל? **אלא לפניך** — מיבעי ליה לחייב את שהיו כבר שלו ומרדו. **בדרך** — נמי מיבעי ליה לכדרב יהודה. **קן בים** — ששטף הים את האילן, והיה קן בראשו — חייב לשלח, דים נמי איקרי "דרך". **קן בשמים** — עוף נושא קן באויר. **דרך סתמא לא איקרי** — אבל ים איקרי "דרך" סתמא, "הנותן בים דרך". **ואדמה על ראשו** — אף על פי שהיה בראשו, לא אבדה את שמה, שמע מינה: אדם גופיה אדמה הוא, מדלא אבדה את שמה, דלא קרייה "עפר". והשתא נמי "על הארץ" קרינא ביה. **ועוד זה שאלו ממנו** — מנין למשה רמז קודם שבא שסופו לבא? **בשגם הוא** — "בשגם" בגימטריא כמו "משה". וכתיב שם "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", וכך היו ימי חיי משה. כלומר, עתיד לבא, בשגם משה מן הנולדים וכן ימיו. **מנין** — למעשה המן? **המן העץ** — יתלה על העץ. **למעשה אסתר** — "הסתר אסתיר" — בימי אסתר יהיה הסתר פנים, ומצאוהו צרות רבות ורעות. **מנין** — לגדולת מרדכי? **מר דרור** — וקרי ליה ראש לבשמים, לצדיקים ואנשי כנסת הגדולה. **חד תני** — הדרסיאות, וחד תני הרדסיאות. **הורדום** — התחיל להתעסק בגדולן. **לידידי חויין לי** — הנך שנשארו מבני בניהם של יוני הורדוס. **וקיימא שית סרי דרי** — שש עשרה שורות. **בפתי מילא** — כל שורה ארכה ברחב מיל, ואמרן "קירי, קרי" — "אדוני, אדוני". "קירי" — הוא לשון אדון, "בירי" — הוא עבד, כדאמר בעירובין (נג,ב) גבי בני גליל שאין מדקדקים בלשונם: ההוא דאתאי לקמיה (דרבי ינאי) [דדיינא] דבעא למימר "מרי קירי, טבלא הוית לי וגנבוה ממני", ואמרה "מרי בירי, טפלא הוית לי וגנבוך מינך". **סומא** — שוטה, בלא ראות. **אימא קירי** — כמו שאנו אומרים. **אמרה לה** — איהי לחברתה. **סומא ואימא קירי בירי** — לאותו שאת קורא אדון — עבד הוא, על שהיה הוא עבד. **אתיוה** — עבדים שנשארו מעבדי הורדוס ושחטוה. **אמר לי רבי חנינא מילין** — דברי רוח הן, שלא דברו מעולם. **מילין סלקא דעתך** — והאמר רב כהנא "לדידי חזי לי", והרי רב כהנא מעיד על הדבר. ואי לאו דקושטא הוא, לא הוה אמר! **אלא במילין** — על ידי כשפים מלומדות לדבר אותן עופות. **עוף משמע בין טמא וכו'** — אי הוה כתיב "עוף" — הוה משמע: בין טמא בין טהור, כדכתיב (דברים יד) "כל עוף טהור תאכלו", וכתיב "כל שרץ העוף טמא הוא לכם", וכתיב (ויקרא יא) "תשקצו מן העוף". **תא שמע** — דהזהיר הכתוב שלא לעשות עבודה זרה דמות צפור, ועל כרחך אטמאים נמי מזהיר, ומהיכא משתמע מיניה? לאו מ"צפור" משתמעי בין טמאין בין טהורין, ו"כנף" — לאתויי חגבים! **לא צפור טהורה** — משתמעי מיניה, ו"כנף" — לאתויי טמאים וחגבים. **תא שמע** — החזיה וכל בהמה יהללו את שם ה', ועל כרחך צפרים טמאים נמי משבחי קמיה, ומהיכא אדכרינהו דוד? לאו מ"צפור", ו"כנף" — לאתויי חגבים!

ובעַנפוחי ידורן צפרי שמיא — והכא לא כתיב "בנף", ועל כרחך עופות טמאין נמי מתקבצין באילנות, ומשתמעי כולהו מ"צפור". **מדקאמר צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה** — דאי אין טמאים בכלל "צפור" — לכתוב קרא "כל צפור תאכלו". **ומשני** — האי "טהור" לאו למעוטי טמאה אתא, אלא למעוטי אסורה, ומן הטהורים היא וטרפה. **והא בהדיא כתיב** — (ויקרא כב) "נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה", ובעוף טהור מיתוקם קרא בתורת כהנים שיהא מטמא בבית הבליעה. **אי שחוטה דמצורע** — "ושחט את הצפור האחת", וקיימא לן בעבודה זרה (עד,א) ובקדושין (נז,א) דאסורין בהנאה. **ויה אשר לא תאכלו מהם** — יתירא הוא "מהם", מן הטהורין, דהא אטהורין דלעיל מיניה קאי. **לרבות שחוטה דמצורע** — אבל המשולחת — מותרת, דלא אמרה תורה שלחנה כדי שיכשלו בה אחריני, שיהו צדין ואוכלין אותה בני אדם, אלא ודאי מותר. **עשה** — טהורה תאכלו ולא האסורה, כגון שחוטה דמצורע, ולאו הבא מכלל עשה — עשה. **ואימא לרבות טרפה** — כלומר, אמאי ניתא לך לאוקומי עשה בשחוטה דמצורע טפי מטרפה? **דבר הלמד מענינו** — זה אחד משלש עשרה מדות: מקרא שכתוב סתם, ואין אנו יודעין במה מדבר, הוי לומדו מענינו. **והא בענינא דשחוטה כתיב** — "טהורה תאכלו", והא ודאי לא אכיל לה אלא שחוטה, ועלה כתיב: וזה אשר לא תאכלו מן השחוטה. **שתי צפרים חיות מאי חיות לאו חיות לפיך** — ראויות לפיך, טהורות. ומדכתיב "צפרים חיות" — מכלל דאיכא דשמייהו צפרים, ולא חיות נינהו, דהוו טמאות. **שחין ראשי אברים שלהן** — למעוטי מחוסרות אבר. **לאו מכלל דאיכא טמאות** — בלשון קושיא. ומשני: **לא, מכלל דאיכא** אסורות טרפות, ומעטינהו דלא ליתכשרו לטהרת מצורע, אף על גב דלאו קרבן נינהו אלא מחוץ למחנה שוחטה אל כלי חרס. **מחיות נפקא** — ולא טרפה, דאינה חיה. **הניחא** — הא דמצרכת קרא אחרינא למאן דאמר טרפה חיה. **ועוד** — טרפה, מדתנא דבי רבי ישמעאל מבנין אב נפקא. **מכשיר בפנים** — אשם מצורע וחטאות מחוסרי כפרה דזבין ויולדות, שאינן באין אלא להכשירן בקדשים. **מכפר בפנים** — כל חטאות ואשמות. **מכשיר בחוץ** — צפרי מצורע שהן לטהר. **מכפר בחוץ** — שעיר המשתלח. **עשה בו מכשיר כמכפר** — בכל מיני כשרות וטהרה, שהרי גם המכשירין קרבים האמורין שלהן. **אף בחוץ עשה מכשיר צפרים כמכפר** — שעיר המשתלח דאשור במום, דבעי ראוי לשם, שבאיזה שיפול הגורל לשם יהיה ראוי למזבח. **אמר רב נחמן** — "טהורות" למעוטי צפורים של עיר הנדחת. **ולמאי** — להי מינייהו איצטריך קרא לדקך? דהא משלח — פשיטא דשל עיר הנדחת לאו בר שילוח הוא, דלא אמרה תורה שלח לתקלה. דממון עיר הנדחת — אסור, ואם ישלחנה, יהיו בני אדם צדין אותה לאחר זמן. **אלא בשחוטה** — אפילו ההיא דשחוטה היא ולא אבלי לה, ויבול לשורפה אחר שחיטה לא תיתי מעיר הנדחת. **רבא אמר** — להכי אתי "טהורות" — שלא יזווג לה אחרת. שאם בא לידו מצורע אחר לאחר שיטהר את זה — לא יאמר הכהן "הבא אחרת וזווגה לחיה של מצורע ראשון". דהכי משמע: "טהורות", מכלל דאיכא אסורות, ומאי ניהו? הנשארת דמצורע. **ולמאי** — בעית לה דמצורע? **אי לשחיטה הא בעיא שילוח** — משום מצורע קמא, ופשיטא דאסור! **אלא לשילוח** — ותיפוק ליה לשילוח דתרוייהו. **רב פפא אמר** — "טהורות" למעוטי צפרים שהחליפן ולקחן מן הגוי בדמי עבודה זרה שמכר לו. **ולמאי קבעי לה** — דמבעי קרא למיסרה? **אי לשילוח** — פשיטא דאסור. **בר קטלא הוא** — ופשיטא דאינו ראוי לשלוח, ולא לשחיטה — דהא דינו בסקילה. **אלא לשחיטה** — דאי משום "ובערת הרע" — הרי מבוער מן העולם הוא. **רבי אליעזר מחייב לשלח** — אף על פי שאין הביצים שלו, הואיל ומנהגו בכך ששונן על ביצים אחרים. ועוף טהור הוא, ולא זהו שקורין קוקו"א. **קורא זכר** — אבל נקבה — אפילו רבנן מודו, כדמפרש בגמרא טעמא דרבי אליעזר. **אם טרפה** — אמן של אפרוחים טרפה — חייב לשלח, אבל אפרוחים טרפות — אינו חייב לשלח את האם.

אם

"וּבְעַנְפוֹחִי יְדוֹרָן צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא"! - "צִפֳּרֵי שְׁמַיָּא" - אִיקְרוּ, "צִפֳּרֵי" סְתָמָא לָא אִיקְרוּ. תָּא שְׁמַע: "כָּל צִפּוֹר טְהוֹרָה" - מִכְּלָל דְּאִיכָּא טְמֵאָה! - לָא, מִכְּלָל דְּאִיכָּא אֲסוּרָה. - מַאי הִיא? אִי טְרֵפָה - בְּהֶדְיָא כְּתִיב! וְאִי בְּשְׁחוּטָה דְּמְצוֹרָע - מִסֵּיפָא דִּקְרָא נָפְקָא, "וְזֶה אֲשֶׁר לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם" - לְרַבּוֹת שְׁחוּטַת מְצוֹרָע! - לְעוֹלָם בְּשְׁחוּטָה דְּמְצוֹרָע, וְלַעֲבוֹר עָלָיו בַּעֲשֵׂה וְכֹלְא תַּעֲשֶׂה. - וְלוֹקְמָהּ בְּטְרֵפָה, וְלַעֲבוֹר עָלָיו בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה! - דָּבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ, וּבְעִנְיָנָא דְּשְׁחוּטָה כְּתִיב. תָּא שְׁמַע: "שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת", מַאי "חַיּוֹת"? לָאו שֶׁחַיּוֹת בְּפִיךָ, מִכְּלָל דְּאִיכָּא לָאו שֶׁחַיּוֹת בְּפִיךָ! - לָא, מַאי "חַיּוֹת" - שֶׁחַיִּין רָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁלָּהֶן. תָּא שְׁמַע מִסֵּיפָא: "טְהֹרוֹת" - מִכְּלָל דְּאִיכָּא טְמֵאוֹת! - לָא, מִכְּלָל דְּאִיכָּא טְרֵפוֹת. - טְרֵפוֹת - מֵ"חַיּוֹת" נָפְקָא! הָנִיחָא לְמַאן דַּאֲמַר טְרֵפָה חַיָּה, אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר טְרֵפָה אֵינָהּ חַיָּה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? וְעוֹד, בֵּין לְמַאן דַּאֲמַר טְרֵפָה חַיָּה בֵּין לְמַאן דַּאֲמַר אֵינָהּ חַיָּה, מִדְּתַנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל נָפְקָא, דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: נֶאֱמַר מַכְשִׁיר וּמְכַפֵּר בְּפָנִים, וְנֶאֱמַר מַכְשִׁיר וּמְכַפֵּר בַּחוּץ, מַה מַּכְשִׁיר וּמְכַפֵּר הָאָמוּר בְּפָנִים - עָשָׂה בּוֹ מַכְשִׁיר בְּמְכַפֵּר, אַף מַכְשִׁיר וּמְכַפֵּר הָאָמוּר בַּחוּץ - עָשָׂה בּוֹ מַכְשִׁיר בְּמְכַפֵּר! אֶלָּא אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְמַעוּטֵי צִפּוֹרֵי עִיר הַנִּדַּחַת. לְמַאי? אִי לְשִׁילּוּחַ - לֹא אָמְרָה תּוֹרָה שַׁלַּח לְתַקָּלָה! אֶלָּא לְשִׁחִיטָה. רָבָא אָמַר: לְמַעוּטֵי שֶׁלֹּא לְזַוֵּוג לָהּ אַחֶרֶת קוֹדֶם שְׁלּוּחָהּ, לְמַאי? אִי לְשִׁחִיטָה - הָא בָּעֵיָא שִׁילּוּחַ! אֶלָּא לְשִׁילּוּחַ. רַב פָּפָּא אָמַר: לְצִפּוֹרִים שֶׁהֶחֱלִיפוּ בְּצִפּוֹרֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דִּכְתִיב "וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ" - כָּל מַה שֶּׁאַתָּה מְהַיֶּה הֵימֶנּוּ כָּמוֹהוּ, לְמַאי? אִי לְשִׁילּוּחַ - לֹא אָמְרָה תּוֹרָה שַׁלַּח לְתַקָּלָה! אֶלָּא לְשִׁחִיטָה. רָבִינָא אָמַר: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּעוֹף שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּגָמַר דִּינָא - בַּר קְטָלָא הוּא! אֶלָּא קוֹדֶם גְּמַר דִּינָא, וּלְמַאי? אִי לְשִׁילּוּחַ - בָּעֵי לַאֲתוּיֵי לְבֵי דִּינָא וְקָיְימִי "וּבְעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ"! אֶלָּא לְשִׁחִיטָה. "עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר". בְּשִׁלְמָא עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי טָהוֹר - בָּעֵינַן "צִפּוֹר", וְלֵיכָא! אֶלָּא עוֹף טָהוֹר רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא, הָא צִפּוֹר הִיא! כְּדַאֲמַר רַב פָּפָּא: "תִּקַּח לָךְ" - וְלֹא לִכְלָבֶיךָ, הָכָא נַמִי: "תִּקַּח לָךְ" - וְלֹא לִכְלָבֶיךָ. וְהֵיכָא אִיתְמַר דְּרַב פָּפָּא? אַהָא, דְּתַנְיָא: אֵם טְרֵפָה - חַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ, אֶפְרוֹחִים טְרֵפוֹת - פָּטוּר מִשִּׁילּוּחַ? אֶלָּא מֵעַתָּה מָנָא הָנֵי מִילֵּי? אֲמַר רַב פָּפָּא: דַּאֲמַר קְרָא "תִּקַּח לָךְ" - וְלֹא לִכְלָבֶיךָ. וּלְהַקִּישׁ אֵם טְרֵפָה לָאֶפְרוֹחִים, מָה אֶפְרוֹחִים טְרֵפוֹת - פָּטוּר מִשִּׁילּוּחַ, אַף אֵם טְרֵפָה נַמִי פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ!

טרפות מחיות נפקא — תימה: הא דרשינן מיניה שחיין ראשי אברים! וליכא למימר דהכי קאמר: דטרפה ידעינן מכל שכן דמחוסר אבר, דאמעיט מ"חיות" — דאבתי אימא דקרא למעוטי טרפה אתא, ולא למחוסר אבר! ועוד קשה: דקאמר "הניחא למאן דאמר טרפה חיה", דמשמע לדידיה לא ממעטינן טרפה מ"חיות", ובפרק קמא דעבודה זרה (ה,ב) אמרינן: מנין למחוסר אבר שאסור לבני נח? שנאמר "מכל החי" — אמרה תורה: הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה. ופריך: והא מבעי ליה למעוטי טרפה? טרפה מ"להחיות זרע" נפקא. הניחא למאן דאמר טרפה אינה יולדת, אלא למאן דאמר טרפה יולדת כו'. אלמא ממעט טרפה מקרא ד"מכל החי", אפילו למאן דאמר טרפה חיה. דלמאן דאמר דיולדת, כל שכן דחיה. דאפילו למאן דאמר דחיה, מצי סבר דאינה יולדת, כדמשמע ב"אלו טרפות" (חולין נז,ב). ומשמע נמי התם, דליכא לאוקומי קרא אתרוייהו. ויש לומר: דהתם, דלקיום העולם, אין סברא למעט מחוסר אבר אלא טרפה. דאף על גב דחיה, אינה חיה זמן מרובה. אבל הכא, איכא לאוקומי אתרוייהו. ולמאן דאמר טרפה חיה, לא מסתבר למעט מיניה טרפה, כיון דאיכא לאוקומי אמחוסר אבר. או שמא יש לחלק בין "חי" ל"חיות".

למעוטי צפרי עיר הנדחת — תימה: הא נמי נפקא מדתנא דבי רבי ישמעאל, דכיון שאסורים בהנאה, לא קרינן ביה "ממשקה ישראל"! ואפשר דלא ממעטינן "ממשקה ישראל" אלא דומיא דערלה וכלאי הכרם, שלא היה להם שעת הכושר, כדאמר פרק קמא דמנחות (ו,א), והילכך אפילו לכפרה מותרות. דאי משום הנאה — מצות לאו ליהנות ניתנו. וצריך עיון: בבהמת עיר הנדחת, אם עבר והקדישה והקריבה, אם הוא קרבן כשר, כיון דלשרפה קיימא.

שלא יזווג לה אחר — צריך עיון: היאך משמע זה מ"טהורות". ואם תאמר: ו"חיות" למה לי? ויש לומר: דרבה ורב נחמן בר יצחק לא פליגי אהדדי, ותרי מיעוטי, חד לדמר וחד לדמר.

לצפרים שהחליפן בעבודה זרה — כאן נמי צריך לומר דלכפרה כשרות. דאם לא כן, תיפוק ליה מדתני דבי רבי ישמעאל. ומשום הכי נקט שהחליפם בעבודה זרה, אבל צפרים הנעבדים — פשיטא דאסורין, דאין ראויין לכפרה.

הכי

הכי גרסינן — וכן נמצא בספר ישן "והתניא, אם אפרוח טרפה — חייב". וקא סלקא דעתך ד"טרפה" קאי א"אפרוח". ומשני "הכי קאמר: אפרוח שאמו טרפה". אבל לספרים דגרסי "אפרוחים טריפות" אינו מיושב. **שני** סדרי ביצים זה על גב זה מהו — פירוש: אי הוי חציצה, ויכול ליקח התחתונים קודם שילוח. ואי לא הויא חציצה — אסור ליקח עד שישלח, כדאמרינן לקמן. **מה** ביניהן דלא נגע עלייהו — תימה: הא דמחייב לעיל ברובדי אילן, היכי מיירי? אי אפילו בלא נגע מן הצד כלל — מאי משני הכא "אף על גביהן, דלא נגעה עלייהו, והיינו רובדי אילן", משמע: הא מן הצד נגעה, אכתי תקשה: דהא חייב ברובדי אילן לעיל, אף על גב דלא נגעה כלל! ואי לא מחייב לעיל אלא בנגעה מן הצד דוקא — אם כן, מאי קאמר בסמוך "מעופפת איצטריכא ליה, דאפילו כנפיה נוגעות בקן", כיון דההוא נוגעים במן הצד, אכתי תקשה: ליתני רובדי אילן, וכל שכן מעופפת, דהא ברובדי אילן מיירי נמי בנוגעים מן הצד! לא

**אִם כֵּן, "צִפּוֹר" לְמַעוּטֵי עוֹף טָמֵא לָמָּה לִי? וְהָתַנְיָא: אִם אֶפְרוֹחִין טְרֵפָה - חַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ! - אֲמַר אַבָּיֵי: הָכִי קָאָמַר, אֶפְרוֹחַ שֶׁאִמָּן טְרֵפָה - חַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ. בָּעֵי רַב הוֹשַׁעְיָא: הוֹשִׁיט יָדוֹ לַקֵּן וְשָׁחַט מִיעוּט סִימָנִים, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּאִילּוּ שָׁבִיק לְהוּ מִטְרְפִי, בָּעֵינַן "לָךְ" - וְלֹא לְכָלָּךְ, אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דִּבְיָדוֹ לְמִגְמַר שְׁחִיטָה, "תִּקַּח לָךְ" קָרֵינָא בֵּיהּ - וְחַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מַטְלִית מַהוּ שֶׁתְּהוּץ? פְּנָפִים מַהוּ שֶׁיְּהוּצוּ? בֵּיצִים מוּזָרוֹת מַהוּ? שְׁנֵי סִדְרֵי בֵיצִים זוֹ עַל גַּב זוֹ מַהוּ? זָכָר עַל גַּבֵּי בֵיצִים וּנְקֵבָה עַל גַּבֵּי זָכָר מַהוּ? תֵּיקוּ. בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: יוֹנָה עַל בֵּיצֵי תַּסִּיל מַהוּ? תָּסִיל עַל בֵּיצֵי יוֹנָה מַהוּ? אֲמַר אַבָּיֵי, תָּא שְׁמַע: עוֹף טָמֵא רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָהוֹר, וְטָהוֹר רוֹבֵץ עַל בֵּיצֵי עוֹף טָמֵא - פָּטוּר מִשִּׁילּוּחַ, הָא טָהוֹר וְטָהוֹר חַיָּיב! דִּלְמָא בְּקוֹרֵא. "קוֹרֵא זָכָר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין". אֲמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - אָתְיָא דְּגֵירָה דְּגֵירָה, כְּתִיב הָכָא "קוֹרֵא דָּגָר וְלֹא יָלָד", וּכְתִיב הָתָם "וּבְקָעָה וְדָגְרָה בְּצִלָּהּ". אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַחֲלוֹקֶת בְּקוֹרֵא זָכָר, אֲבָל בְּקוֹרֵא נְקֵבָה דִּבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב. פְּשִׁיטָא, "קוֹרֵא זָכָר" תְּנַן! - מַהוּ דְּתֵימָא: רַבָּנַן - אֲפִילּוּ קוֹרֵא נְקֵבָה פְּטְרִי, וְהָא דְּקָתָנֵי זָכָר - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, קָמַשְׁמַע לָן. וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַחֲלוֹקֶת בְּקוֹרֵא זָכָר, אֲבָל בְּזָכָר דְּעָלְמָא - דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר. פְּשִׁיטָא, "קוֹרֵא זָכָר" תְּנַן! מַהוּ דְּתֵימָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - אֲפִילּוּ זָכָר דְּעָלְמָא מְחַיֵּיב, וְהָאי דְּקָתָנֵי "קוֹרֵא זָכָר" - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנַן, קָא מַשְׁמַע לָן.

מתניתין תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: זָכָר דְּעָלְמָא - פָּטוּר, קוֹרֵא זָכָר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. **משנה** הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת, בִּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ, אֵין כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. אֵין שָׁם אֶלָּא אֶפְרוֹחַ אֶחָד אוֹ בֵּיצָה אַחַת - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר "קַן" - קֵן מִכָּל מָקוֹם. הָיוּ שָׁם אֶפְרוֹחִים מַפְרִיחִים אוֹ בֵּיצִים מוּזָרוֹת - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים". מָה אֶפְרוֹחִים - בְּנֵי קַיְימָא, אַף בֵּיצִים - בְּנֵי קַיְימָא, יָצְאוּ מוּזָרוֹת. וּמַה הַבֵּיצִים - צְרִיכִין לְאַמָּן, אַף הָאֶפְרוֹחִין - צְרִיכִין לְאַמָּן, יָצְאוּ מַפְרִיחִין.

גמרא תָּנוּ רַבָּנָן: "רֹבֶצֶת" - וְלֹא מְעוֹפֶפֶת, יָכוֹל אֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר "רֹבֶצֶת", מַאי תַּלְמוּדָא? מִדְּלָא כְּתִיב "יוֹשֶׁבֶת". אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בֵּין שְׁנֵי רוֹבְדֵי אִילָן, רוֹאִים, כָּל שֶׁאִם תִּשָּׁמֵט נוֹפֶלֶת עֲלֵיהֶם - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ, וְאִם לָאו - פָּטוּר. מֵיתִיבִי: הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בֵּינֵיהֶן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ, עַל גַּבֵּיהֶן - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ. הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת, אֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. מַאי לָאו עַל גַּבֵּיהֶן דִּבְיָנֵיהֶן, מַה בֵּינֵיהֶן - דְּנָגְעָה בְּהוּ, אַף עַל גַּבֵּיהֶן דְּנָגְעָה בְּהוּ, לָא, עַל גַּבֵּיהֶן דּוּמְיָא דְּבֵינֵיהֶן, מַה בֵּינֵיהֶן - דִּלְא נָגְעָה עֲלֵיהוּ, אַף עַל גַּבֵּיהֶן דִּלְא נָגְעָה עֲלֵיהוּ, וְהֵיינוּ רוֹבְדֵי אִילָן. הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ רוֹבְדֵי אִילָן פָּטוּר, אַדְּתָנֵי "הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת, אֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ" לִיתְנֵי רוֹבְדֵי אִילָן וְכָל שֶׁכֵּן מְעוֹפֶפֶת! - מְעוֹפֶפֶת אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, דַּאֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ. - וְהָאָנַן תְּנַן: בִּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: כִּי קָתָנֵי מַתְנִיתָא - בְּנוֹגֵעַ מִן הַצַּד. אִיבָּא דְּאָמְרִי, לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת בֵּינֵיהֶן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ, עַל גַּבֵּיהֶן - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ, הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת, אֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּחַ, מַאי לָאו עַל גַּבֵּיהֶן דּוּמְיָא דִּבְיָנֵיהֶן, מַה בֵּינֵיהֶן - דִּלְא נָגְעָה עֲלֵיהוּ, אַף עַל גַּבֵּיהֶן - דִּלְא נָגְעָה עֲלֵיהוּ, וְהֵיינוּ רוֹבְדֵי אִילָן. - לָא, עַל גַּבֵּיהֶן דּוּמְיָא, דִּבְיָנֵיהֶן, מַה בֵּינֵיהֶן - דְּנָגְעָה בְּהוּ, אַף עַל גַּבֵּיהֶן - דְּנָגְעָה בְּהוּ, אֲבָל רוֹבְדֵי אִילָן - פָּטוּר. - אִי הָכִי, אַדְּקָתָנֵי סֵיפָא "הָיְתָה מְעוֹפֶפֶת, אֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר", לִיתְנֵי

אם כן — דאמן נמי מקשת להו ומ"תקח לך" ולא לבלביך ממעט האם כמו האפרוחים, אם טמאה נמי מהתם אימעיט. **והתניא אם אפרוחים טרפה חייב לשלח** — קא סלקא דעתין דהכי קאמר: אמן של אפרוחים שהן טרפות, והאם כשרה — חייב לשלח, ולא דרשינן "תקח לך" ולא לבלביך. **מיעוט סימנים** — של אפרוחין תחת האם. **מהו** — לחייבו בשלוח האם: כיון שבידו לגמור את השחיטה — "תקח לך" קרינא ביה, וחייב לשלח. או דילמא, השתא מיהת כל זמן שלא גמר בהם סימנים — פטור מלשלח, ונוטל את האם בהיתר, ואחר כך גומר שחיטה. **מטלית** — פרוסה על הביצים, והאם רובצת עליה, מי הויא חציצה דלא ליבעי שלוח, דלא קרינא ביה "רובצת", או לא? **כנפים** — נוצה תלושה. **ביצים מוזרות** — שאין אפרוח בא מהן, כדאמרינן במתניתין דלא מיחייבי בשלוח. **מהו שיהוצו** — אם תמצא לומר ביצים מוזרות חוצצים — שני סדרי ביצים בני קיימא זה על גבי זה מהו? אם נתכוין ליטול התחתונים — מי הוו אמצעים חציצה ופטור מלשלח או לא? **זכר** — לאו בר שלוח הוא, כדאמרינן לקמן: אבל זכר דברי הכל פטור, דהא "אם" כתיב. ובקורא הוא דמחייב רבי אליעזר, משום דכתיב ביה דגירה, כדלקמן. **תסיל** — עוף טהור, ודומה ליונה. **דלמא** — הא דתני בטהור וטהור חייב — בקורא נקבה, דמנהגו בכך. ומודו בקורא נקבה, אפילו אין הביצים שלה, כדלקמן. דהואיל ודרכה הוא לגדלן — "והאם רובצת" קרינא ביה. וכי רובצת על ביצת עוף טמא — פטור, דכתיב "תקח לך" ולא לכלביך, אבל עוף אחר — בטלה דעתו, ואינה בשלוח. **ובקעה ודגרה** — מה התם דגירה מעליא, דבמינו משתעי קרא, אף הכא דגירה מעליא. אבל הקורא נקבה, אפילו אין הביצים שלה — חייב לשלח, ד"האם" קרינא ביה, הואיל ומנהגו בכך. אבל זכר דעלמא — דברי הכל פטור, "והאם רובצת" כתיב, ולא "האב רובץ". ובקורא הוא דמחייב רבי אליעזר, משום דכתיב ביה דגירה, לא שנא זכר ולא שנא נקבה. **כחן דרבנן** — דאפילו בקורא פטרי, אי לאו דנקבה היא, אף על גב דכתיב ביה דגירה — "אם" בעינן, ולא זכר. **משנה מפריחים** — גדולים. **גמרא** היתה יושבת בין שני **רובדי אילן** — והביצים תחתיה, אבל הענפים סומכים ומגביהים אותה באויר. **כל** — שאילו ידחה זה מזה תשמט האם ותפול עליהן — חייב, ואם נופלת לצדדין — פטור. **ביניהן** — ביצה מכאן וביצה מכאן. **אפילו כנפיה נוגעות בהן פטור** — ולקמן מפרש לה, מן הצד. **מה ביניהן אפילו נגעה בהן** — ואשמועינן פטור ד"על" בעינן. **אף על גביהן** — דקתני "חייב" — בדנגעה בהו. וממתניתין ליכא לאותובי אדרב דבעי נוגעים, משום דמתניתין במעופפת, הא בין שני רובדי אילן — "רובצת" קרינא ביה. **מה ביניהן דלא נגעה עלייהו אף על גביהן דלא נגעה עלייהו** — מלעיל, ושוב אין כאן נגיעה. דאי נמי נגעה מן הצדדין — אינה נגיעה, ד"על" בעינן, ואפילו הכי קתני "חייב", הואיל ועליהן רובצת. **ליתני רובדי אילן** — ואף על גב דיושבת במקומה תחתיה דפטור, וכל שכן מעופפת דאינה רובצת. **מן הצד** — שנוגעת בצידיהן, ולא על גביהן. **אף על גביהן דלא נגעה עלייהו** — ושוב אין כאן נגיעה. ואפילו הכי, הואיל ויושבת — חייב, ד"רובצת" קרינא ביה. **מה ביניהן דנגעה בהו** — דאי לא נגעה, לא איצטריך לאשמועינן. **אף על גביהן דנגעה בהו** — מלמעלה.

ליתני

ליתני רובדי אילן — אף על גב דדמיא לרביצה, וכל שכן מעופפת. הכי גרסינן: אם כן ליכתוב והאם רובצת עליהן. לאקושי אפרוחין לביצים — למפטר מפריחים. וביצים לאפרוחים — למפטר מוזרות, ועל כרחך "קן" מכל מקום — לרבות ביצה אחת, ו"אפרוחים" ו"ביצים" — אורחיה דקרא הוא למינקט רבים, ברוב קנים. **משנה** נטל את הביצים ואחר כך חזרה האם עליהם פטור מלשלח — דכיון דנטל את הביצים, הוה ליה קן מזומן. **גמרא** ואימא — "תשלח" לאתויי עוד פעם שניה, ותו לא? אמר ליה שלח לעולם משמע — ורבוי ד"תשלח" להכי הוא דאתא. אין לי — דצריך שלוח אלא לדבר הרשות. לדבר מצוה — כגון קן יולדת וטהרת מצורע מנין? תלמוד לומר "תשלח". הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה — לא בעי שלוח, והא שלוח עשה ולא תעשה הוא, "תשלח" ו"לא תקח", ואין עשה של "ולקח למטהר" דוחה את שניהם! לא צריכא דעבר ושקליה — ואשמועינן דחוזר ומשלח. ואי לא רבי דבר מצוה, הוה אמינא דהיכא דעבר ונטלה, דכבר עבר על לאו ד"לא תקח", תו לא קאי באפיה עשה דטהרת מצורע אלא עשה דשלוח. דאכתי ב"עמוד ושלח" קאי, ואימא לידחייה. ולקמן פריך: מאי אולמיה דעשה דמצורע מעשה דשילוח, דנימא דנידחייה, דאיצטריך לרבויי. דלאו עבריה — הלאו כבר עבר עליה. הניחא למאן דתני — במסכת מכות (טו,א). קיימו ולא קיימו — כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה, כגון זה שניתק הלאו לעשה, דמשמע: לא תקח, ואם לקחה — קיים עשה שבה, כשהתרו בו "לא תקח!", ולקחה, ושלחה בתוך כדי דבור של התראה — פטור, ואף על פי שעבר על "לא תקח". דלכך נתקו לעשה, לומר: אם עברת על אזהרה זו, עשה זה והפטר. לא קיים עשה שבה תוך כדי דבור, דקיימא לן תוך כדי דבור כדבור דמי — כי עבר על התראה, חייב, אפילו שלחה אחר זמן. הכא נמי איכא למימר: עבריה ללאו משלקחה ולא שלחה, והשתא עשה הוא דאיכא. סלקא דעתך אמינא: ליתי עשה ולידחי עשה, להכי איצטריך קרא. **אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו** — בטל עשה שבה לגמרי, שאין יכול לקיימו עוד, כגון ששחטה — חייב. לא בטל עשה שבה — כל זמן שלא שחטה, אף על פי שלא שלח מיד כשהתרו בו, פטור. והכי נמי כל זמן שלא שחטה — לא עבריה ללאו, דב"עמוד ושלח והפטר" קאי. ואכתי לאו ועשה הוא, ולא בעי קרא כלל לדבר מצוה, ואנא ידענא, דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה. **ותו לרבי יהודה דאמר** — במתניתין לוקה ואינו משלח, ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה, דקסבר: "שלח" — מעיקרא משמע. כלומר, לא תקח האם, אבל כשתמצאנה — שלחנה. ואם לקחה — לא קאמר קרא דלשלחה. הא תו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה, דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא, ולא בעי שילוח, דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה, דלאו ב"עמוד ושלח" קאי. **על מנת לשלחה** — ואפילו לרבי יהודה ב"עמוד ושלח" קאי, דהא לא עבריה ללאו. ואי נמי לא משלחה, תו ליכא לאו, דהא כבר לקחה בהיתר, ותו לא קרינא ביה "לא תקח", ועשה איכא. וסלקא דעתין: ליתי עשה דמצורע ולידחיה, להכי איצטריך קרא. **ומאי אולמיה דעשה** — דמצורע מעשה דשלוח, דתיסק אדעתיה דנדחייה? **ימחה על המים** — פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כתובות. **אסור בתשמיש המטה** — כמאן דאמר במועד קטן (ז,ב): ימי ספירו, וקל וחומר לימי חלוטו. **אהלו זו אשתו** — "שובו לכם לאהליכם", לנשותיכם שאסרתים לכם ואמרתי "אל תגשו אל אשה" (שמות יט). **משנה טעמא דרבי יהודה** — דלוקה מפרש בגמרא. **ואינו משלח** — דאיסור דעבד עבד. **אין לוקין עליו** — דלהכי נתקו לעשה, לומר: אם עבר על הלאו, יעשה זאת וינצל. "לא תקח האם", ואם לקח — "שלח תשלח". **זה הכלל וכו' אין לוקין עליו** — אלא אם כן לא קיימו תוך כדי דבור, למאן דתני קיימו ולא קיימו, אלא משלח תוך כדי דבור, ואינו לוקה. ואם לא שלח — לוקה, וצריך לשלח, אחר לקיחה משמע. ולמאן דתני בטלו ולא בטלו בעי עד שישחוט אותה, ואי לא — לא לקי. **גמרא בעלמא** — כגון "לא תגזול" "והשיב את הגזלה", דהתם ליכא למימר קודם גזילה משמע, דאם לא גזל מה ישיב?! **שלח מעיקרא משמע** — הכי קאמר קרא: "לא תקח האם", אבל מה יש עליך לעשות כשתמצא קן? "שלח תשלח את האם". ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה, מפני שהעשה קדם. **והשיב את הגזלה** — אף על פי שכתוב אחרון בפרשה, על כרחך לאו שניתק לעשה הוא, שאין השבה קודם גזילה, וכשגזל עבר על "לא תגזול". נמצא העשה נצטווה לאחר גזילה.

לא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה כו' — מכאן קשה לפירוש רבינו יצחק בן אברהם בפרק "אלו עוברין" (פסחים מז,ב) דאמר: אחרישה לא ליחייב, הואיל וחזי לכסויי בהו דם צפור. והקשה: והא יום טוב עשה ולא תעשה הוא? ותירץ: דנהי דלא דחי, מיהו אם עבר על אותו לאו — אינו לוקה. דהא דלא דחי — היינו משום עשה, אבל הלאו כמאן דליתיה, דעשה דחי ליה. והכא משמע דכל זמן דלא עבר ושקלה איכא עשה ולא תעשה! וצריך לומר לפירושו: שמא דוקא לענין דלא לקי על אותו לאו, אבל לא מדחי ליה לגמרי.

לִיתְנֵי "רוֹבְדֵי אִילָן", וְכָל שֶׁכֵּן מְעוֹפֶפֶת! - מְעוֹפֶפֶת אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, דַּאֲפִילּוּ כְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - פָּטוּר מִלְשַׁלֵּחַ. - וְהָאָנָן תְּנַן: בְּזְמַן שֶׁכְּנָפֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּקֵּן - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ! אֲמַר רַב יְהוּדָה: כִּי קָתָנֵי מַתְנִיתִין - בְּגוֹגֵעַ מִן הַצַּד. "אֵין שָׁם אֶפְרוֹחַ" וכו'. אֲמַר לֵיהּ הַהוּא מְרַבָּנַן לְרָבָא: אֵימָא אִיפְּכָא, אֵין שָׁם אֶפְרוֹחַ אֶלָּא אֶחָד אוֹ בֵּיצָה אַחַת - פָּטוּר מִלְשַׁלֵּחַ, דְּבָעֵינַן "אֶפְרוֹחִים אוֹ בֵּיצִים" וְלֵיכָּא. הָיוּ שָׁם אֶפְרוֹחִים מַפְרִיחִים אוֹ בֵּיצִים מוּזָרוֹת - חַיָּיב לְשַׁלֵּחַ, שֶׁנֶּאֱמַר "קֵן" - קֵן מִכָּל מָקוֹם! - אִם כֵּן, נִכְתּוֹב קְרָא "וְהָאֵם רֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם", מַאי "וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל הַבֵּיצִים" - לְאַקּוֹשֵׁי אֶפְרוֹחִים לַבֵּיצִים, וּבֵיצִים לָאֶפְרוֹחִים. **משנה** שִׁלְּחָהּ וְחָזְרָה, אֲפִילּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים - חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר "שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם". אָמַר "הֲרֵינִי נוֹטֵל אֶת הָאֵם, וּמְשַׁלֵּחַ אֶת הַבָּנִים" - חַיָּיב, שֶׁנֶּאֱמַר "שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם". נָטַל אֶת הַבָּנִים וְהֶחֱזִירָן לָהּ, וְאַחַר כָּךְ חָזְרָה הָאֵם עֲלֵיהֶן - פָּטוּר מִלְשַׁלֵּחַ. **גמרא** אֲמַר לֵיהּ הַהוּא מְרַבָּנַן לְרָבָא, וְאֵימָא: "שַׁלֵּחַ" - חָדָא זִימְנָא, "תְּשַׁלַּח" - תְּרֵי זִימְנִין! אֲמַר לֵיהּ: "שַׁלֵּחַ" - אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים, "תְּשַׁלַּח" - אֵין לִי אֶלָּא לִדְבַר הָרְשׁוּת, לִדְבַר מִצְוָה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "תְּשַׁלַּח" - מִכָּל מָקוֹם. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַב רָבָא לְרַב כָּהֲנָא: אֶלָּא טַעֲמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "תְּשַׁלַּח", הָא לָאו הָכִי הֲוָה אָמִינָא לִדְבַר מִצְוָה - לָא? עֲשֵׂה וְלֹא תַּעֲשֶׂה הוּא, וְאֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה! - לָא צְרִיכָא, דְּעָבַר וּשְׁקַלָהּ לָאֵם, דְּלָאו - עֲבֵרֵיהּ, עֲשֵׂה הוּא דְּאִיכָּא, לֵיתֵי עֲשֵׂה וְלִידְחֵי עֲשֵׂה - קָא מַשְׁמַע לָן. הָנִיחָא לְמַאן דְּתָנֵי קִיְּימוּ וְלֹא קִיְּימוּ, אֶלָּא לְמַאן דְּתָנֵי בִּטְלוּ וְלֹא בִּטְלוּ, כַּמָּה דְּלָא שְׁחָטָהּ - לָא עֲבֵרֵיהּ לְלָאו! וְתוּ, לְרַבִּי יְהוּדָה דַּאֲמַר "שַׁלֵּחַ" - מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע, אֲפִילּוּ עֲשֵׂה נַמִּי לֵיכָּא! אֶלָּא אֲמַר מָר בַּר רַב אַשִׁי: כְּגוֹן שֶׁנְּטָלָהּ עַל מְנָת לְשַׁלֵּחַ, דְּלָאו - לֵיכָּא, עֲשֵׂה הוּא דְּאִיכָּא, וְלֵיתֵי עֲשֵׂה וְלִידְחֵי עֲשֵׂה. - מַאי אוּלְמֵיהּ דְּהַאי עֲשֵׂה מֵהַאי עֲשֵׂה? סָלְקָא דַּעְתָּךְ, הוֹאִיל וַאֲמַר מָר: גָּדוֹל שָׁלוֹם שֶׁבֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה: שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדוּשָּׁה יִמָּחֶה עַל הַמַּיִם, וְהַאי מְצוֹרָע בֵּינוֹן דְּכַמָּה דְּלָא מְטַהַר - אָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, דִּכְתִיב "וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת יָמִים", "אָהֳלוֹ" - זוֹ אִשְׁתּוֹ, מִכָּאן שֶׁאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּינָן דְּאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה, לֵיתֵי עֲשֵׂה דִּידֵיהּ וְלִידְחֵי עֲשֵׂה דִּשְׁלוּחַ הַקֵּן, קָא מַשְׁמַע לָן. **משנה** הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה - אֵין לוֹקִין עָלֶיהָ. **גמרא** בָּעֵי רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל: טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּסָבַר לָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה - לוֹקִין עָלָיו. אוֹ דִלְמָא: בְּעָלְמָא סָבַר לָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה - אֵין לוֹקִין עָלָיו, וְהָכָא הֵיכִינוּ טַעֲמָא, מִשּׁוּם דְּקָסָבַר "שַׁלֵּחַ" - מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע? תָּא שְׁמַע: גַּנָּב וְגַזְלָן יֶשְׁנָן בִּכְלַל מַלְקוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְהָא הָכָא, דְּלָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה הוּא, דְּרַחֲמָנָא אָמַר "לֹא תִגְזֹל", "וְהֹשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה", שְׁמַע מִינָּהּ: טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּקָסָבַר לָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה לוֹקִין עָלָיו! אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא: לָאו אָמִינָא לְכוּ, כָּל מַתְנִיתָא דְּלָא תַּנְיָא בִּי רַבִּי

רבי חייא ורבי אושעיא — סדרו את הברייתות, ודקדקו בדברי כל חכם לומר כמו שאמר. אבל יש תנאים הרבה שמוסיפים על משנתם בדדמי, כי הכא. משום דשמעינן לרבי יהודה הכא דמחייב, סברי טעמא משום לאו שניתק לעשה לוקין עליו, והוסיפו לומר גבב וגזלן. **דילמא אינו בכלל מלקות ארבעים תניא** — ואשמועינן דטעמא דרבי יהודה במתניתין משום ד"שלח" מעיקרא משמע, והתנאים טעו בגירסתם לאחר זמן ואמרו "שישנן", דאמרי דומיא דמתניתין. **לא תשוב** — "לקחתו". **לא תכלה** — דפאה, והרי הן ניתקין לעשה, דכתיב "לעני ולגר תעזוב אותם". **מעיקרא משמע** — "לא תכלה", אבל מה עליך לעשות? עזוב אותם ולא תכלה. אבל גבב וגזלן, דעל כרחך ניתק לעשה, אימא לך דלא לקי. **לא תותירו** — ואם תותירו, "באש תשרופו" — הא ודאי ניתק לעשה. **ואי סלקא דעתך** — קסבר רבי יהודה "שלח" דקרא אחר לקיחה משמע, וטעמא דלוקה: משום לאו שניתק לעשה לוקין עליו — אמאי קתני "ואין משלח"? הכתוב מחייבו אף לשלחו לאחר לקיחה, והוא פוטרו?! **דילמא** — "אינו משלח" דקאמר — אינו נפטר בשלוח, אלא אף לוקה. **עד כמה משלחה** — אם נטלה? **שתצא מתחת ידו** — ואם יכול לחזור ולתופשה — מותר. **כמה משלחה ברגל** — יאחזנה ברגלה, וישלחנה. **בגפה** — אוחזה בכנפה, ומשלחה. **משלחי רגל** — אלמא שילוח ברגל הוא, כך שמעתי. ונראה בעיני שאין שילוח זה דומה לשילוח רגל השור, שהוא הולך ברגלים, והבא אחיזה ברגלים. וכמדומה לי דהכי קאמר: "רב הונא אמר ברגל" — שאם תלש גפה ושלחה, נפטר ממצות שילוח, כיון שהלכה שתי פסיעות או שלש, ומותר לחזור לתופשה. ורב יהודה אמר בגפה — שתוכל לעוף כדרכה. וראייה לדברי מדמייתי עובדא דההוא דתלשינהו לגפה ושלחה, דחייביה רב יהודה למשלחיה. דרב יהודה לטעמיה, דאמר אין שילוח עוף ברגל. **רבי לה גדפה** — השהה אותה עד שיגדלו לה כנפיה ותשלחנה. **מכת מרדות** — רידוי בתוכחה, שלא ירגיל בזה, ואין לה קצבה, אלא עד שיקבל עליו. **תימה** — עוף טהור הוא. **אמר ליה** — רבא. **דלמא חדא ביעתא הוא דרמיא** — לכך הוצרכת לשאול, שלא הטילה אלא ביצה אחת, וקרא "אפרוחים או ביצים" כתיב. **פרסתקי** — מצודות. **וליחוש לחשדא** — שעל הנאת עצמו חייבו לשלחה. דצריך להתרחק מן הכיעור, כדאמר ב"אלו טרפות" (חולין מד,ב) דרב חסדא שרי בוכרא, ולא זבין מיניה. **ומשני כלאחר יד** — מרחוק פירש המצודה, שלא הבין המשלח. **ואם איתא לדרבי יוסי וכו'** — התלמוד פריך לה. **יציאת רובה** — דאם בא אדם ומצא את האם כשהיא מטילה ביצתה, וכבר יצא רובה — חייב לשלח מקמי דתפול

1 **א**ִי כרבנן משלח ואינו לוקה — הוה מצי
2 למימר דסבר קיימו ולא קיימו. הילכך, לוקה
3 ומשלח אליבא דרבנן.
4 **א**ִי הכי אמאי אסורות משום גזל — מפורש
5 בסוף "השואל" (בבא מציעא קב,א).

הדרן עלך שילוח הקן

1 רַבִּי חִיָּיא וּרְבִי אוֹשַׁעְיָא - מְשַׁבַּשְׁתָּא הִיא, וְלָא
2 תּוֹתְבוּ מִינָּהּ בֵּי מִדְרְשָׁא, דִּלְמָא "אֵינָהּ בִּכְלַל מַלְקוּת
3 אַרְבָּעִים" תַּנְיָא. תָּא שְׁמַע: דְּתָנֵי רַבִּי אוֹשַׁעְיָא וְרַבִּי
4 חִיָּיא: "לֹא תָּשׁוּב" - וְשָׁב, "לֹא תְכַלֶּה" - וְכָלָה,
5 יֶשְׁנָן בִּכְלַל מַלְקוּת אַרְבָּעִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. שְׁמַע
6 מִינָּהּ: טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּקָסָבַר לָאו שֶׁנִּיתַּק

7 לַעֲשֵׂה - לוֹקִין עָלָיו! - דִּילְמָא: הָתָם הֵיינוּ טַעַם דְּקָסָבַר "תַּעֲזֹב" - מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע? אֲמַר
8 לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: תָּא שְׁמַע, "לֹא תּוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְגוֹ' בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ" - בָּא הַכָּתוּב
9 לִיתֵּן עֲשֵׂה אַחַר לֹא תַּעֲשֶׂה, לוֹמַר לְךָ שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. שְׁמַע מִינָּהּ:
10 טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּקָסָבַר "שֹׁלַח" - מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע. שְׁמַע מִינָּהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב אִידִי
11 לְרַב אַשִׁי: מַתְנִיתִין נַמִי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי "הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקֶה
12 וְאֵין מְשַׁלְּחִין". וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה לוֹקִין עָלָיו, "לוֹקֶה
13 וּמְשַׁלֵּחַ" מִבָּעֵי לֵיהּ! - וְדִלְמָא הָכִי קָאָמַר בְּמַתְנִיתִין: אֵין נִפְטָר - עַד דְּמַלְקִין לֵיהּ. עַד כַּמָּה
14 מְשַׁלְּחָהּ? אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא מִתַּחַת יָדוֹ. בַּמֶּה מְשַׁלְּחָהּ? רַב הוּנָא אָמַר: בְּרַגְלֶיהָ,
15 רַב יְהוּדָה: אָמַר בַּאֲגַפֶּיהָ. רַב הוּנָא אָמַר בְּרַגְלֶיהָ, דִּכְתִיב "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר", רַב
16 יְהוּדָה אָמַר בַּאֲגַפֶּיהָ, דִּהָא כְּנָפֶיהָ נִינְהוּ. הַהוּא דְּנָזְרוּהוּ לְגַפָּה, וְשִׁלְּחָהּ, וְאַחַר כָּךְ תָּפְשָׂהּ.
17 נַגְדֵיהּ רַב יְהוּדָה. אֲמַר לֵיהּ: זִיל רַבִּי לָהּ גַּדְפֵּיהּ, וְשַׁלְּחָהּ! - כְּמַאן? אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה - לוֹקֶה
18 וְאֵין מְשַׁלֵּחַ! אִי כְּרַבָּנַן - מְשַׁלֵּחַ וְאֵין לוֹקֶה! - לְעוֹלָם כְּרַבָּנַן, וּמַכַּת מַרְדּוּת מִדְּרַבָּנַן. הַהוּא
19 דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: תֵּימָה מַהוּ? אָמַר: לָא יָדַע הַאי גַּבְרָא דְּעוֹף טָהוֹר חַיָּב
20 לְשַׁלּוּחֵי? אֲמַר לֵיהּ: דִּילְמָא חֲדָא בֵּיעֲתָא הוּא דְּרָמְיָא. אֲמַר לֵיהּ: הַאי יָדְעִי לָךְ, מַתְנִיתִין
21 הִיא: אֵין שָׁם אֶלָּא אֶפְרוֹחַ אֶחָד אוֹ בֵּיצָה אַחַת - חַיָּב לְשַׁלְּחָהּ, וְאַהֲדַר לָהּ רָבָא
22 פְּרָסְתְּקֵי וּתְפָסָהּ. - וְלִיחוּשׁ לְחַשָּׁדָא! - כְּלְאַחַר יָד. תָּנוּ רַבָּנָן: יוֹנֵי שׁוֹבָךְ וְיוֹנֵי עֲלִיָּיה - חַיָּבוֹת
23 בְּשִׁלּוּחַ, וַאֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גֵּזֶל, מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם. וְאִי אִיתָא לְהָא דַּאֲמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי
24 חֲנִינָא: חֲצֵרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, קְרֵי יְקָרֵא" - פְּרָט לְמְזוּמָּן! אֲמַר רַב:
25 בֵּיצָה - עִם יְצִיאַת רוּבָּהּ הוּא דְּאִחַיַּיב בְּשִׁלּוּחַ, מִקְּנָא לָא קָנֵי - עַד דְּתִתְפּוֹל לַחֲצֵרוֹ, וְכִי קָתָנֵי
26 "חַיָּבוֹת בְּשִׁלּוּחַ" - מִקַּמֵּי דְּתִתְפּוֹל לַחֲצֵרוֹ. - אִי הָכִי, אַמַּאי אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם גֵּזֶל? - אַאֵמָּם.
27 וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם אַבֵּיצָה, וּבֵיצָה כֵּיוָן דְּנָפֵיק לֵיהּ רוּבָּא - דַּעְתֵּיהּ עֲלֵיהּ. וְהָשְׁתָּא דַּאֲמַר
28 רַב יְהוּדָה אֲמַר רַב: אָסוּר לְזַכּוֹת בְּבֵיצִים שֶׁהָאֵם רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר "שַׁלֵּחַ... אֶת הָאֵם"
29 וְהֲדַר "הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ", אֲפִילּוּ תֵּימָא: אַף עַל גַּב דְּנָפֵל לַחֲצֵרוֹ, כָּל הֵיכָא דְּאִיהוּ מָצֵי זָכֵי -
30 חֲצֵרוֹ נַמִי זָכֵיָא, וְכָל הֵיכָא דְּאִיהוּ לָא מָצֵי זָכֵי - חֲצֵרוֹ נַמִי לָא זָכֵיָא לֵיהּ. - אִי הָכִי, אַמַּאי
31 אֲסוּרוֹת מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם? אִי דְּשִׁלְּחָהּ - גֵּזֶל מֵעַלְיָא הוּא! אִי דְּלָא שִׁלְּחָהּ - שְׁלוּחֵי בָּעֵי! -
32 בְּקָטָן. - קָטָן בַּר דַּרְכֵי שָׁלוֹם הוּא? - הָכִי קָאָמַר: אָבִיו שֶׁל קָטָן חַיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ, מִפְּנֵי דַּרְכֵי
33 שָׁלוֹם. לֵוִי בַּר סִימוֹן אַקְנֵי פֵּירוֹת שׁוֹבְכוֹ לְרַב יְהוּדָה, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אֲמַר לֵיהּ: זִיל
34 טְרוֹף אַקֵּן, דִּילְמָא תְּלִיתְגַּבְהוּ, וְקָנֵינְהוּ. - לְמַאי? אִי לְמִקְנָא - לְקָנֵינְהוּ לֵיהּ בְּסוּדָר! אִי בְּיוֹם טוֹב -

בעומד

לחצרו, דאכתי לאו מזומן הוא. **אי הכי** — דלא קנתה חצרו. **אמאי אסורות משום גזל** — ואפילו מפני דרכי שלום, והלא עדיין מגוף האם הוא? ומשני **אאמן** — "דרכי שלום" דקאמר, אפילו על האם עצמה יש משום דרכי שלום. **ואיבעית אימא לעולם אביצים** — דאילו על אמן — אפילו משום דרכי שלום אין כאן, הואיל ואינה נוחה לתופשה — לא סמכה דעת בעל השובך עלה, ואינו מתקוטט עם הלוקח. אבל מהביצים הוא מתקוטט — דדעתיה עליהן. ונהי נמי דלא קנה לו חצרו, משום דרכי שלום מיהא איכא. **לזכות** — לפשוט ידו תחת האם ולהחזיק בהם. כל קנייה דהפקר — "זכייה" קרי ליה. **והשתא דאמר רב יהודה כו'** — מהשתא מצית לאוקומא מתניתין אפילו יצאת כולה, ולא תקשה לרבי יוסי ברבי חנינא דלא מזומן הוא, וחייבת בשילוח, משום ביצה אחרונה זאת שלא עמדה האם עליה משהטילתה. ואף על פי שנפלה לחצר — לא קנתה חצרו. דכיון דהוא עצמו, אם היה כאן, לא היה יכול להחזיק, כל חצרו נמי לא מצי זכי ליה, ואין זה מזומן. **אי הכי אמאי אסורות משום גזל משום דרכי שלום** — ותו לא. **אי דשלחה** — קודם דהחזיק בה — הרי קנתה חצרו לבעל הבית, וגזל מעליא הוא. ואי דלא שלחה — היאך הוא יכול ליטלם לביצים, הא בעי שלוח קודם לקיחת הביצים כרב יהודה! ומשני **בקטן** — דלאו בר שלוח הוא. והוא הדין דהוה מצי לשנויי: כגון דעבר ונטלן תחת האם, דגזל מעליא ליכא. אלא ניחא ליה לשנויי בדרך היתר, ולא בדרך איסור. והדר מתמה ואמר — **קטן בר דרכי שלום הוא?** הכי גרסינן: אביו של קטן חייב להחזיר מפני דרכי שלום. פירות שובכו — אפרוחים וביצים. **אתא לקמיה דשמואל** — לקמן מפרש מאי איצטריך ליה למבעי. **טרוף אקן** — הקש בידך על הקן. **דליתגבהו** — מיראתך. והשתא מפרש ואזיל מאי בעא מיניה ומאי מהדר ליה. **למאי** — הגבהה זו למה? **אי למקנא** — שלא יחזור בו לוי בן סימון, והכי קאמר ליה: טרוף אקן דליתגבהו אפרוחים מיראתך, ותקנה אותם בהגבהה. **ליקנינהו בסודר** — ולמה הוצרך רב יהודה לשאול היאך יקנה? **ואם ליום טוב** — שהוא ערב יום טוב, ולמחר יהיו אסורים משום מוקצה, ובא לשאול במה הכנתם? — למה לי האי טרחא לטרוף אקן.

בעומד

בעומד ואומר זה וזה אני נוטל סניא — כבית הלל במסכת ביצה (י,א). **פירי חרתי** — ביצים שהטילה אותם האם, ולא עמדה מעליהם מעולם. ולא קנתה לו חצרו ללוי — דאסור לזכות בהן כל זמן שהאם רובצת עליהם. ולוי היה צריך לילך לקנות, ומה שלא קנה אינו יכול להקנות, ואם יקנה לו בסודר — יכול לחזור בו. **זיל טרוף אקן דליתנבהו** — אמהות, וליקנינהו לוי לפירות על ידי חצירו, ויקנהו לוי ניהלך בסודר. **משנה שהיא כאיסר** — שאין בה חסרון כיס אלא דבר מועט. **גמרא שמתן שכרה בצדה** — כגון כבוד אב ואם ושלוח הקן, שלא תוכל להבין מתן שכרה,

בְּעוֹמֵד וְאוֹמֵר "זֶה וְזֶה אֲנִי נוֹטֵל" סָגֵיא! - הָנְהוּ פֵּירֵי חֲדַתְּיָ הָווּ, דְּלֵוִי בַּר סִימוֹן גּוּפֵיהּ לָא הֲוָה קָנֵי לְהוּ. וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ: זִיל וְטָרֵיף אַקֵּן, דְּלִיתְנַבְּהוּ, וְנֵיקְנְינְהוּ לֵוִי בַּר סִימוֹן, וַהֲדַר לֵיקְנְינְהוּ נִיהֲלָךְ בְּסוּדָר. **מִשְׁנָה** לֹא יְטוֹל אָדָם אֵם עַל בָּנִים, אֲפִילּוּ לְטַהֵר אֶת הַמְּצוֹרָע. וּמָה אִם מִצְוָה קַלָּה שֶׁהִיא כְּאִיסָּר אָמְרָה תּוֹרָה "לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים", קַל וָחוֹמֶר עַל מִצְוֹת חֲמוּרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. **גְּמָרָא** תַּנְיָא דְּבֵי רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין לְךָ כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ, שֶׁאֵין תְּחִיַּית הַמֵּתִים תְּלוּיָה בָּהּ. בְּכִבּוּד אָב וָאֵם כְּתִיב "לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ", בְּשִׁילּוּחַ הַקֵּן כְּתִיב "לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים". הֲרֵי שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו: עֲלֵה לַבִּירָה וְהָבֵא לִי גּוֹזָלוֹת! וְעָלָה, וְשִׁלַּח אֶת הָאֵם וְלָקַח אֶת הַבָּנִים, וּבַחֲזָרָתוֹ נָפַל וָמֵת, הֵיכָן אֲרִיכוּת יָמָיו שֶׁל זֶה? וְהֵיכָן טוֹבָתוֹ שֶׁל זֶה? אֶלָּא "לְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ" - בָּעוֹלָם שֶׁכּוּלּוֹ אָרוֹךְ, "וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ" - לָעוֹלָם שֶׁכּוּלּוֹ טוֹב. - וְדִלְמָא לָא הֲוָה הָכִי? - רַבִּי יַעֲקֹב מַעֲשֶׂה חָזָא. - וְדִלְמָא מְהַרְהֵר בַּעֲבֵירָה הֲוָה? - מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. - וְדִלְמָא מְהַרְהֵר בַּעֲבוֹדָה זָרָה הֲוָה? דִּכְתִיב "לְמַעַן תִּפֹּשׁ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם", וְאָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: זוֹ מַחֲשֶׁבֶת עֲבוֹדָה זָרָה! - הָכִי קָאָמַר: אִם אִיתָא דְּאִיפָּא שְׂכַר מִצְוֹת בְּהַאי עָלְמָא - תֶּהֱנֵי לֵיהּ וְתָגֵן עֲלֵיהּ דְּלָא לֵיתֵי לִידֵי הִרְהוּר וְיִיתְזַק, אֶלָּא שְׂכַר מִצְוֹת בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא. - וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שִׁלּוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִים. - בַּחֲזָרָתָם שָׁאנֵי. - וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שִׁלּוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִזּוֹקִים, לֹא בְּהֲלִיכָתָן וְלֹא בַּחֲזָרָתָן! - סוֹפָם רָעוּעַ הֲוָה, וּמָקוֹם דְּקָבוּעַ הֵיזֵקָא שָׁאנֵי, דִּכְתִיב "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי". אָמַר רַב יוֹסֵף: אִלְמָלֵא דְּרָשִׁיהּ אַחַר לְהַאי קְרָא כְּרַבִּי יַעֲקֹב בַּר בְּרַתֵּיהּ - לָא חֲטָא. מַאי חָזָא? אִיכָּא דְּאָמְרִי: כִּי הַאי מַעֲשֶׂה חָזָא, וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לִישָׁנָא דְּרַבִּי חוּצְפִּית הַמְּתוּרְגְּמָן חָזָא, דַּהֲוָה מוּטָּלֶת בָּאַשְׁפָּה. אָמַר: פֶּה שֶׁהֵפִיק מַרְגָּלִיּוֹת יִלְחוֹךְ עָפָר? וְהוּא לֹא יָדַע "לְמַעַן יִיטַב לָךְ" - בָּעוֹלָם שֶׁכּוּלּוֹ טוֹב, "וּלְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ" - בָּעוֹלָם שֶׁכּוּלּוֹ אָרוֹךְ.

שעתידין המתים להחיות. **לעולם שכולו טוב** — שאין בו לא היזק ולא יסורין אלא טובה. ובשילהי פרק קמא דקדושין (לט,ב) אמרינן דרבי יעקב עובדא חזא באחד שאמר לו אביו "עלה לבירה, והבא לי גוזלות". ועלה ושלח את האם ונטל את הבנים, וקיים כבוד אב ואם ושלוח הקן, ובחזרתו נפל ומת. היכן טובתו של זה והיכן אריכות ימיו? אלא הוי אומר: "למען ייטב לך" — לעולם שכולו טוב, "ולמען יאריכון ימיך" — לעולם שכולו ארוך.

הדרן עלך שלוח הקן
וסליקא לה מסכת חולין

הדרן עלך שילוח הקן וסליקא לה מסכת חולין

[יח.]

אֲהָן דַּחֲמֵי מִטְרָא נָחִית, וְאָמַר ׳קִירִי, פָּלֵי בְּרִיכְסוֹן׳ - לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא.

רַבִּי חוּנְיָא רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בּוּלְיוֹת הָיוּ בַּדָּרוֹם, וְכֻלָּם חָרְבוּ עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁהִיא אֱמֶת. דִּכְתִיב (יִרְמְיָה ב, ל): "לַשָּׁוְא הִכֵּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם" וְגוֹ׳.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כָּכָר זוֹ׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶינָּה׳, הָרִאשׁוֹנָה שְׁבוּעַת בְּטוּי וְהַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שָׁוְא. אֲכָלָהּ - עָבַר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא, לֹא אֲכָלָהּ - עָבַר עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי.

גְּמָרָא: ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כָּכָר זוֹ׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶינָּה׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶינָּה׳ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. דָּבָר שֶׁאֵלּוּ בִּנְדָרִים אָסוּר, וּבִשְׁבוּעוֹת מֻתָּר?! לָא אָתְיָא אֶלָּא כְּמַתְנִיתָא: אֶחָד דְּבָרִים שֶׁל עַצְמוֹ וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁל אֲחֵרִים, אֶחָד דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מַמָּשׁ. וּמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: ׳שְׁבוּעָה שֶׁנָּתַן פְּלוֹנִי לְאִישׁ פְּלוֹנִי מָנֶה׳, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נָתַן, מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַבָּא אֵין בְּיָדוֹ לְשֶׁעָבַר. אַשְׁכַּח תָּנֵי עַל תַּרְוֵיהוֹן: זֶה חָמֵר לְשֶׁעָבַר מִשֶּׁלַבָּא: שֶׁהָאוֹמֵר ׳לֹא אֹכַל לֹא אֹכַל׳ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. ׳לֹא אָכַלְתִּי לֹא אָכַלְתִּי׳ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כָּכָר זוֹ׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶינָּה׳, הָרִאשׁוֹנָה שְׁבוּעַת בְּטוּי, וְהַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שָׁוְא. כֵּיצַד עוֹשִׂין לוֹ? אוֹמְרִים לוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל, מוּטָב לַעֲבֹר עַל שְׁבוּעַת שָׁוְא וְלֹא עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי. ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כָּכָר זוֹ הַיּוֹם׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶינָּה הַיּוֹם׳, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קַיִּם אֶת הָרִאשׁוֹנָה וּבְטֵל לַשְּׁנִיָּה;

[יח:]

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: קַיִּם לָרִאשׁוֹנָה וְלֹא בְטֵל לַשְּׁנִיָּה. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כָּכָר זוֹ הַיּוֹם׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכְלֶינָּה הַיּוֹם׳, וַאֲכָלָהּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּטֵל אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְקַיִּם לַשְּׁנִיָּה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: בְּטֵל אֶת הָרִאשׁוֹנָה, וְהַשְּׁנִיָּה אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיְּקַיֵּימֶנָּה בְּכָכָר אַחֶרֶת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כָּכָר זוֹ הַיּוֹם׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכְלֶינָּה הַיּוֹם׳, וַאֲכָלָהּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: קַיִּם אֶת שְׁתֵּיהֶן. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: קַיִּם לָרִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה אוֹמְרִים לוֹ שֶׁיְּקַיֵּימֶנָּה בְּכָכָר אַחֶרֶת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כָּכָר זוֹ הַיּוֹם׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכְלֶינָּה הַיּוֹם׳, וַאֲכָלָהּ, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן חַיָּב שְׁתַּיִם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. אוֹף רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מוֹדֶה, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּמִזְרֵז עַצְמוֹ מִן הָאִסּוּרִין.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: שְׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים, בְּרְחוֹקִים וּבְקְרוֹבִים, בִּכְשֵׁרִים וּבִפְסוּלִין, בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. שְׁבוּעַת שָׁוְא נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים

וּבְנָשִׁים, בִּרְחוֹקִים וּבִקְרוֹבִים, בִּכְשֵׁרִים וּבִפְסוּלִים, בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת וְעַל שִׁגְגָתָהּ פָּטוּר. אֶחָד זֶה, וְאֶחָד זֶה, הַמֻּשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים חַיָּב. כֵּיצַד? אָמַר: ׳לֹא אָכַלְתִּי הַיּוֹם׳, וְ׳לֹא הִנַּחְתִּי תְּפִלִּין הַיּוֹם׳, ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר ׳אָמֵן׳ - חַיָּב.

גְּמָרָא: ״נֶפֶשׁ״ ״נֶפֶשׁ״, מַה ״נֶפֶשׁ״ שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, עָשָׂה אֶת הַמֻּשְׁבָּע כִּנְשׁבָּע, אַף שֶׁנֶּאֱמַר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, עָשָׂה הַמֻּשְׁבָּע כִּנְשׁבָּע.

זֶה הַכְּלָל: כָּל ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה - לוֹקֶה, וְשֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה - אֵינוֹ לוֹקֶה. חוּץ מִן הַמֵּימַר, וְהַנִּשְׁבָּע, וּמְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֵית כָּאן מֵימַר. מֵימַר דִּבּוּר וּמַעֲשֶׂה. נִשְׁבַּע לְשֶׁקֶר, מִנַּיִן? רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי (שְׁמוֹת כ, ו): ״כִּי לֹא יְנַקֶּה יְיָ״, מְנַקִּין הֵן הַדַּיָּנִין.

קִלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, מִנַּיִן? רֵישׁ לָקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה (דִּבְרִים כח, נח): ״לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם״ וְגוֹ׳.

[יט.]

נִשְׁבַּע לְשֶׁקֶר, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ, מִנַּיִן? מִנָּה. מִכֵּיוָן שֶׁנִּשְׁבַּע לְשֶׁקֶר, אֵין זֶה יָרֵא. קִלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן מִנַּיִן מִכֵּיוָן שֶׁקִּלֵּל אֵין זֶה יָרֵא. מַה מַּפְקָה מִבֵּינֵיהוֹן? נִשְׁבַּע לְשֶׁקֶר וְקִלֵּל לַחֲבֵרוֹ בְּשֵׁם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, חַיָּב שְׁתַּיִם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת.

הַדְרָן עָלָךְ שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וְלֹא בְנָשִׁים, בִּרְחוֹקִים וְלֹא בִקְרוֹבִים, בִּכְשֵׁרִים וְלֹא בִפְסוּלִים. וְאֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּרְאוּיִין לְהָעִיד. בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְשֶׁלֹּא בִפְנֵי בֵּית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי אֲחֵרִים אֵינָן חַיָּבִין, עַד שֶׁיִּכְפְּרוּ בּוֹ בְּבֵית דִּין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ, בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים, אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁיִּכְפְּרוּ בּוֹ וּבְבֵית דִּין. וְחַיָּבִין עַל זְדוֹן שְׁבוּעָה, וְעַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הָעֵדוּת, וְאֵינוֹ חַיָּב עַל שִׁגְגָתָהּ. וּמָה הוּא חַיָּב עַל זְדוֹנָהּ? קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד.

גְּמָרָא: "שְׁעִירִם" (וַיִּקְרָא טז, ז). מְעוּט "שְׁעִירִים" שְׁנַיִם. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנֵי"? שֶׁיִּהוּ שָׁוִין. "כְּבָשִׂים" (וַיִּקְרָא יד, י). מְעוּט "כְּבָשִׂים" שְׁנַיִם, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנֵי"? שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. "צִפָּרִים" (שָׁם). מְעוּט "צִפָּרִים" שְׁנַיִם, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁתֵּי"? שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין.

"חֲצוֹצְרֹת" (בַּמִּדְבָּר י, ב). מְעוּט "חֲצוֹצְרֹת" שְׁתַּיִם, אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁתֵּי"? שֶׁיִּהוּ שְׁתֵּיהֶן שָׁוֹות. הֲתֵיב רַבִּי חַגַּי קַמֵּי רַבִּי יוֹסֵי: וְהָכְתִיב (דְּבָרִים יט, יז): "וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים", מְעוּט "אֲנָשִׁים" שְׁנַיִם, וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנֵי"? שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. וְהָכְתִיב (שָׁם כד, יז): "לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם", הֲרֵי מָצִינוּ גֵּר דָּן עִם מִי שֶׁאֵינוֹ גֵּר, יָתוֹם דָּן עִם מִי שֶׁאֵינוֹ יָתוֹם, אַלְמָנָה עִם בְּעוֹלַת בַּעַל. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "שְׁנֵי"? מֻפְנֶה לְהַקִּישׁ וְלָדוּן הֵימֶנּוּ גְּזֵרָה שָׁוָה. נֶאֱמַר כָּאן "שְׁנֵי", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (בַּמִּדְבָּר יא, כו): "וַיִּשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה", מַה לְהַלָּן אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים וְלֹא קְטַנִּים, אַף כָּאן אֲנָשִׁים וְלֹא אֲנָשִׁים וְלֹא קְטַנִּים. הֲרֵי לָמַדְנוּ שֶׁאֵין הָאִשָּׁה מְעִידָה, מֵעַתָּה אֵין הָאִשָּׁה דָּנָה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן, רַבִּי הוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי: נֶאֱמַר כָּאן "שְׁנֵי" וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים יז, ו): "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים", מַה לְהַלָּן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים, אַף כָּאן עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "שְׁנֵי"? שֶׁלֹּא יְהֵא אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, אֶחָד מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ וּלְאֶחָד אוֹמֵר לוֹ 'קַצֵּר דְּבָרֶיךָ'. כְּנֶגֶד אֶחָד מֵאֲרִיךְ פָּנִים, וּכְנֶגֶד אֶחָד מֵעִיז פָּנִים.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: שָׁמַעְתִּי שֶׁאִם רָצָה הַדַּיָּן לְהוֹשִׁיב אֶת שְׁנֵיהֶן – מוֹשִׁיב. הָאָסוּר – שֶׁלֹּא יְהֵא זֶה עוֹמֵד וְזֶה יוֹשֵׁב, זֶה מְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ וְזֶה אוֹמֵר לוֹ 'קַצֵּר דְּבָרֶיךָ'. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: אוֹמֵר לוֹ: לְבוּשׁ כְּשֵׁם שֶׁהוּא לוֹבֵשׁ, אוֹ הַלְבִּישֵׁהוּ כְּשֵׁם שֶׁאַתָּה לוֹבֵשׁ. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב הוּנָא: צְרִיכִין הָעֵדִים לִהְיוֹת עוֹמְדִין בְּשָׁעָה שֶׁמְּעִידִין, מַה טַּעַם? "וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים" (דְּבָרִים יט, יז). רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: אַף הַנִּדּוֹנִין עוֹמְדִין בְּשָׁעָה שֶׁמְּקַבְּלִין עֲדוּתָן, מַה טַּעַם? "אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי יְיָ" (שָׁם).

כְּתִיב (דְּבָרִים כד, טז): "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים" וְגוֹ', וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (שָׁם): "אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ"! מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים"? אֶלָּא שֶׁלֹּא יוּמְתוּ בָּנִים בְּעֵדוּת אָבוֹת, וְאָבוֹת בְּעֵדוּת בָּנִים. מִכָּן שֶׁלֹּא יִהוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין שֶׁל נִדּוֹנִין. וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יִהוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין שֶׁל דַּיָּנִין?

הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁהוּזְמוּ, לֹא מִפִּיהֶן נֶהֱרָגִין?! וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין זֶה לָזֶה? הַגַּע עַצְמְךָ, שֶׁאִם הוּזַם אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ נֶהֱרָג עַד שֶׁיּוּזַם חֲבֵרוֹ. אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן, נִמְצָא נֶהֱרָג עַל פִּיו! וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהוּ הַדַּיָּנִין קְרוֹבִים זֶה לָזֶה? אָמְרָה תוֹרָה: הֲרֹג עַל פִּי עֵדִים, הֲרֹג עַל פִּי דַיָּנִים. מָה הָעֵדִים אֵינָן קְרוֹבִין זֶה לָזֶה, אוּף הַדַּיָּנִין כֵּן. אֵין לִי אֶלָּא אָבוֹת וּבָנִים, שְׁאָר קְרוֹבִין מִנַּיִן? אָמַר רַבִּי זֵירָא: "וּבָנִים" - לְרַבּוֹת שְׁאָר קְרוֹבִין.

עַד כְּדוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל? תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל (בַּמִּדְבָּר לה, כד): "וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה" וְגוֹ', שֶׁלֹּא תְּהֵא ה"עֵדָה" קְרוֹבָה לֹא לַמַּכֶּה וְלֹא לַמֻּכֶּה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן, קְרוֹבִין לַנִּיכֶּה, נִמְצְאוּ בֵית דִּין גּוֹאֲלֵי הַדָּם! מִכָּן שֶׁלֹּא יְהוּ הַדַּיָּנִין קְרוֹבִין לַנִּדּוֹנִין. וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין לַנִּדּוֹנִין? אָמְרָה תוֹרָה: הֲרֹג עַל פִּי הָעֵדִים, הֲרֹג עַל פִּי מַטִּים. מָה הַדַּיָּנִין אֵינָן קְרוֹבִים לַנִּדּוֹנִין, אַף הָעֵדִים כֵּן? מִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים קְרוֹבִים לַדַּיָּנִין? הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁהוּזַמוּ, לֹא מִפִּיהֶן הֵן נֶהֱרָגִין?! וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהוּ הָעֵדִים קְרוֹבִין זֶה לָזֶה? הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁהוּזַם אֶחָד מֵהֶן, כְּלוּם נֶהֱרָג עַד שֶׁיּוּזַם חֲבֵרוֹ?! אִם אוֹמֵר אַתְּ כֵּן, לֹא נִמְצָא נֶהֱרָג עַל פִּיו?!

בִּכְשֵׁרִין, לֹא בִּפְסוּלִין. מִנַּיִן? "אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ" (וַיִּקְרָא ה, א) אֶת שֶׁמַּגִּיד וַחֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן, יָצָא פָּסוּל, שֶׁמַּגִּיד וְאֵין חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן.

בִּפְנֵי בֵית דִּין. לְהוֹצִיא עֵד אֶחָד, יָכוֹל יְהֵא חַיָּב? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ", אֶת שֶׁכָּשֵׁר לְהָעִיד עֵדוּת תּוֹרָה, יָצָא אֶחָד שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לְהָעִיד.

שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין. "אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ", מָקוֹם שֶׁמַּגִּיד וַחֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם מָמוֹן, יָצָא חוּץ לְבֵית דִּין, אֲפִלּוּ מַגִּיד אֵין חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם. וּמִנַּיִן

[יט:]

לִשְׁנֵי עֵדִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהוּא עֵד" הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם. כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'עֵד' סְתָם הֲרֵי הוּא בִּכְלָל שְׁנַיִם, עַד שֶׁיּוֹדִיעֲךָ הַכָּתוּב אֶחָד. אַשְׁכַּח תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שְׁנֵי עֵדִים.

אֶחָד, מַהוּ שֶׁיְּהוּ חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּטּוּי? אֶפְשָׁר לוֹמַר אֶחָד רָאוּי לְצָרְפוֹ לְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת עֵדוּת, וְאַתְּ מְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּטּוּי?! קָרוֹב, מַהוּ שֶׁיְּהוּ חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּטּוּי? יֵיבָא כַּהֲדָא: דְּמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: 'שְׁבוּעָה שֶׁנָּתַן פְּלוֹנִי לִפְלוֹנִי', וְנִמְצָא שֶׁלֹּא נָתַן, מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַבָּא, אֵין בְּיָדוֹ לְשֶׁעָבַר. וְכַהֲדָא 'אֵיכָן שׁוֹרִי?' אָמַר לוֹ: 'אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה שָׂח', רַב אָמַר: פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, וְחַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּטּוּי. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאַחַר שֶׁמִּצְוָה לְהַפִּיסוֹ, אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּטּוּי. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב אֵין מִצְוָה לְהַפִּיסוֹ, מְפַיְּסוֹ עַל הָאֱמֶת וְאֵינוֹ מְפַיְּסוֹ עַל הַשֶּׁקֶר.

תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ" - קָרְבָּן. מְנָלָן בֵּית דִּין? "הַגָּדָה" "הַגָּדָה", מָה "הַגָּדָה" שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בֵּית דִּין, אַף כָּאן

בֵּית דִּין. כַּהֲדָא: אֵין מְקַבְּלִין הָעֵדִים אֶלָּא אִם רָאוּ שְׁנֵיהֶן כְּאַחַת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ זֶה אַחַר זֶה. רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּשֵׁם רַב יִצְחָק, שֶׁאָמַר בְּשֵׁם רַב: מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵידֵי בְּכוֹרָה וְעֵידֵי חֲזָקָה. רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: אַף בְּעֵידֵי סִימָנִין כֵּן. מֵהָדָא פְּשִׁיטָא: בְּשֶׁזֶּה אוֹמֵר: ׳רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגַבּוֹ׳, וְזֶה אוֹמֵר: ׳רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגַבּוֹ׳. וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳רָאִיתִי שַׁעֲרָה אַחַת בְּגַבּוֹ׳, וְאֶחָד אוֹמֵר: רָאִיתִי אַחַת בִּכְרֵסוֹ - לֹא כְלוּם הִיא. כָּל שֶׁכֵּן גַּבּוֹ וְגַבּוֹ.

שְׁנַיִם אוֹמְרִים ׳רָאִינוּ שַׁעֲרָה אַחַת בְּגַבּוֹ׳, וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳רָאִיתִי שַׁעֲרָה אַחַת בִּכְרֵסוֹ׳. רַבִּי יוֹסֵה בְּרַבִּי בוּן, רַבִּי הוֹשַׁעְיָה בַּר רַבִּי שַׁמַּי, חַד אָמַר: פָּסוּל. וְחַד אָמַר: כָּשֵׁר. מַאן דְּאָמַר פָּסוּל, בְּמֵעִיד בַּחֲצִי סִימָן. וּמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר, אֲנִי אוֹמֵר שֶׁמָּא נָשְׁרָה.

אֶחָד אוֹמֵר: רָאִיתִי שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת בְּגַבּוֹ, וְאֶחָד אוֹמֵר: רָאִיתִי שְׁנַיִם בִּכְרֵסוֹ. רַבִּי בָּא אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל כָּשֵׁר. רַבִּי חַגַּי אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל פָּסוּל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּמַחֲלֹקֶת. רַבִּי יוּדָן אָמַר: בְּמַחֲלֹקֶת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חַגַּי: הָא רַבִּי יוּדָן סָבַר כְּוָתַי! אָמַר לֵיהּ: עַל דְּרַבֵּיהּ אֲנָא פָּלֵיג, כָּל שֶׁכֵּן עָלָיו. אָמַר רַבִּי מָנָא: יָאוּת אָמַר רַבִּי חַגַּי, אִלּוּ שְׁטָר שֶׁמְּחָתָם בְּאַרְבָּעָה חוֹתָמוֹת, זֶה מֵעִיד עַל שְׁנַיִם וְזֶה מֵעִיד עַל שְׁנַיִם, וְקָרָא עָלָיו עֵרָר, שֶׁמָּא כְלוּם הוּא? וְאֵין כָּל חֲתִימָה צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים?! וְכָא, כָּל סִימָן וְסִימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים. רַבִּי חֲנִינָה שְׁמַע לַהּ מִשְּׁנֵי חֲזָקָה. אִלּוּ אֶחָד מְעִידוֹ שֶׁאָכְלָה שָׁנָה אַחַת וּשְׁנַיִם וּשְׁלִישִׁית, וְאֶחָד מְעִידוֹ שֶׁאָכְלָה רְבִיעִית וַחֲמִישִׁית וְשִׁשִּׁית, שֶׁמָּא כְלוּם הוּא? וְאֵין כָּל חֲזָקָה צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים?! הָכָא, כָּל סִימָן וְסִימָן צָרִיךְ שְׁנֵי עֵדִים.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּיצַד? אָמַר לָעֵדִים: ׳בֹּאוּ וַהֲעִידוּנִי׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת׳, אוֹ שֶׁאָמְרוּ לוֹ: ׳אֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת׳, ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם׳, וְאָמְרוּ: ׳אָמֵן׳ - חַיָּבִין. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה פְּעָמִים חוּץ לְבֵית דִּין, וּבָאוּ לְבֵית דִּין וְהוֹדוּ - פְּטוּרִים. כָּפְרוּ, חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הִשְׁבִּיעַ עֲלֵיהֶם חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְכָפְרוּ, אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה הַטַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לַחְזֹר וּלְהוֹדוֹת.

גְּמָרָא: "נֶפֶשׁ" "נֶפֶשׁ", מַה לְהַלָּן מִפִּי עַצְמוֹ, אַף כָּאן מִפִּי עַצְמוֹ. מַה כָּאן מִפִּי אֲחֵרִים, אַף לְהַלָּן מִפִּי אֲחֵרִים. רַבִּי מֵאִיר דָּרַשׁ גְּזֵרָה שָׁוָה מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָה: מַה מִּפִּי עַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - חוּץ לְבֵית דִּין, אַף מִפִּי עַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - חוּץ לְבֵית דִּין. וְרַבָּנָן דָּרְשֵׁי גְּזֵרָה שָׁוָה הָאֲמוּרָה בָּהּ: מַה מִּפִּי אֲחֵרִים שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - בְּבֵית דִּין, אַף מִפִּי עַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - בְּבֵית דִּין.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: קָרוֹב מִפִּי עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת,

[כ.]

מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּב? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: הוֹאִיל וְלֹא לָמְדוּ מִפִּיו מִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, אֶלָּא מִשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, מַה לְהַלָּן קְרוֹבִין

חַיָּבִין, אַף כָּאן כֵּן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קְרוֹבִין שֶׁכָּאן לְמֵדִין מִקְּרוֹבִין שֶׁלְּהַלָּן.

רַבִּי יוּדָן קַפּוּדְקָיָא בְּעֵי: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חָמֵשׁ פְּעָמִים מִפִּי עַצְמוֹ בְּבֵית דִּין, שֶׁמָּא אֵינוֹ חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא?! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַה טַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לַחְזוֹר וּלְהוֹדוֹת. וְכָאן הוֹאִיל וְיכוֹלִין לַחְזוֹר וּלְהוֹדוֹת, חַיָּבִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת?!

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חָמֵשׁ פְּעָמִים מִפִּיו, וְחָזַר וְהִשְׁבִּיעוֹ חָמֵשׁ פְּעָמִים מִפִּי אֲחֵרִים, מַהוּ? מֵאַחַר דְּרַבִּי מֵאִיר עָבַד מִפִּיו כְּבֵית דִּין, מַהוּ שֶׁיִּקְבָּעֵם לְקָרְבָּן וּלְחַיָּבָם בָּרִאשׁוֹנָה בְּלֹא תְּבִיעָה? יֵיבָא כַּהֲדָא: ׳מָה אַתְּ בָּא אַחֲרֵינוּ? שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךְ עֵדוּת׳! יָכוֹל יְהוּ חַיָּבִין? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא ה, א): "וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה", אֶת שֶׁשּׁוֹמֵעַ קוֹל – חַיָּב, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין שׁוֹמְעִין קוֹל.

מִפִּיו בְּקַרְקָעוֹת, מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּב? מִפִּיו בִּקְנָסוֹת, מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּב? מִפִּיו, מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּב בְּקָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד? רַבִּי בָּא בְּרַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: בְּשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּן, בְּמֵזִיד בְּקָרְבָּן, אֲבָל אָמַר סְבוּר הָיִיתִי שֶׁאֵין שְׁבוּעָה זוֹ – מֻתָּר. תָּנֵי חִזְקִיָּה: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה ׳חֵטְא׳ סְתָם, אַתְּ תּוֹפֵשׂ הַזְּדוֹן כִּשְׁגָגָה, עַד שֶׁיּוֹדִיעֲךְ הַכָּתוּב שֶׁהִיא שְׁגָגָה.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת – שְׁנֵיהֶן חַיָּבִין. בְּזֶה אַחַר זֶה – הָרִאשׁוֹן חַיָּב. כְּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד – הַכּוֹפֵר חַיָּב. הָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, כָּפְרָה הָרִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ כָּפְרָה הַשְּׁנִיָּה –

[כ:]

שְׁתֵּיהֶן חַיָּבוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהָעֵדוּת יְכוֹלָה לְהִתְקַיֵּם בִּשְׁתֵּיהֶן.

גְּמָרָא: הִפְרִישׁוּ קָרְבָּנָן, וְאָמְרוּ ׳הֲרֵי אָנוּ הוֹלְכִין לְכְפֹּר בְּבֵית דִּין׳. הֲדָא הִיא דְתָנֵי רַבִּי חִיָּה (במדבר ו, כא): "קָרְבָּנוֹ לַיְיָ עַל נִזְרוֹ" – שֶׁיַּקְדִּים נִזְרוֹ לְקָרְבָּנוֹ, וְלֹא שֶׁיַּקְדִּים קָרְבָּנוֹ לְנִזְרוֹ. נִשְׁבְּעוּ חוּץ לְבֵית דִּין, הִפְרִישׁוּ קָרְבָּנָן וְאָמְרוּ: הֲרֵי אָנוּ הוֹלְכִין לְכְפֹּר בְּבֵית דִּין, מָה אַתְּ עָבִיד לֵהּ? כְּמִי שֶׁקָּדַם חֶטְאוֹ לְקָרְבָּנוֹ, אוֹ מֵאַחַר שֶׁאֵין חַיָּבִין אֶלָּא בְּבֵית דִּין כְּמִי שֶׁקָּדַם קָרְבָּנָם לְחֶטְאָם?

כֵּינִי מַתְנִיתָא: כָּפַר אֶחָד וְהוֹדָה אֶחָד – הַכּוֹפֵר חַיָּב. בָּזֶה אַחַר זֶה –הָרִאשׁוֹן חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא וְהוּא שֶׁיַּחֲזֹר בּוֹ שֶׁנִּי בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר הָרִאשׁוֹן, שֶׁאִם יַחֲזֹר בּוֹ רִאשׁוֹן מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, נַעֲשָׂה שֵׁנִי רִאשׁוֹן. הָיוּ עֲשָׂרָה, אֵית תַּנֵּי תָּנֵי: הָרִאשׁוֹן חַיָּב וְכֻלָּן פְּטוּרִין. אֵית תַּנֵּי תָּנֵי: הָאַחֲרוֹן פָּטוּר וְכֻלָּן חַיָּבִין. מַאן דְּמַר ׳רִאשׁוֹן חַיָּב וְכֻלָּן פְּטוּרִין׳, כְּמַאן דְּמַר עֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ. מַאן דְּמַר ׳אַחֲרוֹן פָּטוּר וְכֻלָּן חַיָּבִין׳ כְּמַאן דְּמַר תִּתְקַיֵּם עֵדוּת בַּשְּׁאָר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן:

[כא.]

הָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים. לָא מַר אֶלָּא שְׁתַּיִם, הָא אַחַת – עֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וְתַעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי

פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת׳ - אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגָזֵל וַאֲבֵדָה׳ - חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי חִטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכֻסְמִין׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת׳ - אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיַד פְּלוֹנִי חִטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכֻסְמִין׳ - חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

גְּמָרָא: וּמִנַּיִן שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּתְבִיעַת מָמוֹן? אָמַר רַבִּי לְעָזָר: נֶאֱמַר כָּאן "אוֹיִים"[ג] וְנֶאֱמַר "אוֹיִים" בְּפִקָּדוֹן, מָה "אוֹיִים" הָאֲמוּרִים בְּפִקָּדוֹן אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּתְבִיעַת מָמוֹן, אַף "אוֹיִים" הָאֲמוּרִין כָּאן אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּתְבִיעַת מָמוֹן. "אוֹיֵי" רוֹצֵחַ יוֹכִיחוּ, שֶׁאֵינָן מְדַבְּרִין בִּתְבִיעַת מָמוֹן? דָּנִין "אוֹיִין" שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶן שְׁבוּעָה, מֵ"אוֹיִין" שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶן שְׁבוּעָה, וְאַל יוֹכִיחוּ "אוֹיֵי" רוֹצֵחַ שֶׁאֵין עִמָּהֶן שְׁבוּעָה. "אוֹיֵי" סוֹטָה יוֹכִיחוּ, שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶן שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ מְדַבֵּר בִּתְבִיעַת מָמוֹן? דָּנִין "אוֹיִין" שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶן שְׁבוּעָה וְאֵין עִמָּהֶן כֹּהֵן, מֵ"אוֹיִין" כְּמוֹת אֵלּוּ, וְאַל יוֹכִיחוּ "אוֹיֵי" סוֹטָה שֶׁיֵּשׁ עִמָּהֶן אַף כֹּהֵן. "אוֹיֵי" בְּטוּי שְׁפָתַיִם יוֹכִיחוּ, שֶׁאֵינָן מְדַבְּרִין בִּתְבִיעוֹת מָמוֹן? דָּנִין "אוֹיִין" שֶׁעָשָׂה בָּהֶן זְדוֹן כִּשְׁגָגָה מֵ"אוֹיִין" כְּמוֹתָן, וְאַל יוֹכִיחוּ "אוֹיֵי" בְּטוּי שְׂפָתַיִם שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהֶן זְדוֹן כִּשְׁגָגָה.

רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: יֵשׁ מֵאֵלֶּה חַיָּב וְיֵשׁ מֵאֵלֶּה פָּטוּר. דִּבֵּר מָמוֹן - חַיָּב, וְשֶׁאֵינוֹ מָמוֹן - פָּטוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חַיֵּב כָּאן וְחַיֵּב בְּפִקָּדוֹן, מַה פִּקָּדוֹן אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּתְבִיעַת מָמוֹן, אַף כָּאן אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּתְבִיעַת מָמוֹן.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי נֶזֶק, וַחֲצִי נֶזֶק, תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה׳, שֶׁאָנַס אִישׁ פְּלוֹנִי וּפִתָּה אֶת בִּתִּי, וְשֶׁהִכַּנִי בְּנִי, וְשֶׁחָבַל בִּי חֲבֵרִי, וְשֶׁהִדְלִיק גְּדִישִׁי בְּיוֹם־הַכִּפּוּרִים - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע" וְגוֹ'. לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּעֵדוּת שֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם בִּידִיעָה וְשֶׁלֹּא בִּרְאִיָּה, בִּרְאִיָּה וְשֶׁלֹּא בִּידִיעָה. בִּידִיעָה שֶׁלֹּא בִּרְאִיָּה בְּמָמוֹן, הֵיךְ עֲבִידָא? ׳תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ׳, ׳אֵין לְךָ בְּיָדִי׳. ׳וְלֹא הוֹדֵיתָה לִי בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי׳? ׳יֹאמְרוּ וַאֲנִי נוֹתֵן׳. זוֹ הִיא יְדִיעָה שֶׁאֵין עִמָּהּ רְאִיָּה. אֲתוֹן וְאָמְרִין ׳אִין דְּאוֹדֵי לֵיהּ, וְאִין דְּגַזְלֵיהּ לֵית אֲנַן יָדְעִין, וְאִין דְּאוֹזְפֵיהּ לֵי נַן יָדְעִין׳. בִּרְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה בְּמָמוֹן הֵיךְ עֲבִידָא? ׳תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ׳, ׳אֵין לְךָ בְּיָדִי׳. ׳וְלֹא מָנִיתִי לְךָ בְּמוֹשַׁב פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי׳? ׳יֹאמְרוּ וַאֲנִי נוֹתֵן׳, זוֹ הִיא רְאִיָּה שֶׁאֵין עִמָּהּ יְדִיעָה. אֲתוֹן וְאָמְרִין ׳אִין מָנָה. וְאִין דְּגַזְלֵיהּ לֵי נַן יָדְעִין, וְאִין מִשְׁאַל לֵיהּ לֵי נַן יָדְעִין׳.

׳תֵּן לִי קֶנֶס בִּתִּי שֶׁהוּא בְּיָדְךָ׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא נִתְחַיַּבְתִּי קֶנֶס מִימַי׳, וְהָעֵדִים מְעִידִין

[ג] נֶאֱמַר בַּפָּסוּק כַּמָּה פְּעָמִים הַמִּלָּה ׳אוֹ׳: "וְהוּא עֵד ׳אוֹ׳ רָאָה ׳אוֹ׳ יָדָע".

שֶׁנִּתְחַיֵּב קְנָס, וְלֵי נַן יָדְעִין אִין קְנַס בְּרַתֵּיהּ אִין קְנַס אִיתָא אוֹחֲרִי. ׳אֲנַסְתָּהּ וּפִיתִּיתָהּ אֶת בִּתִּי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא אָנַסְתִּי וּפִיתִּיתִי אִשָּׁה מִיָּמַי׳, וְעֵדִים מְעִידִין שֶׁאָנַס אִשָּׁה, וְלֵי נַן יָדְעִין אִין בְּרַתֵּיהּ הֲוָה אִין אִיתָא חוֹרִי.

׳הָרַגְתָּ שׁוֹרִי׳, ׳קִיצַּצְתָּה נְטִיעוֹתַי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ - חַיָּב. ׳אַתָּה אָמַרְתָּ לִי לַהֲרֹג וְלָקוֹץ׳ - הוֹלְכִין אַחַר רֹב נְטִיעוֹת. מָה הוּא הוֹלְכִין אַחַר רֹב נְטִיעוֹת? אָמַר רַבִּי חַגַּי: אִין הֲוָה תּוֹרֵיהּ נַגְחָן - הוּא מַר לֵיהּ, אִם הָיוּ נְטִיעוֹתָיו בְּטֵלוֹת - הוּא מַר לֵיהּ. אָמַר רַבִּי יוּדָן: אֵין

[כא:]

אוֹמְרִין בְּמָמוֹן ׳מֵאַחַר׳, דּוּ יָכִיל מֵימַר לֵיהּ ׳אַתָּה אָמַרְתָּ לִי לַהֲרֹג וְלָקוֹץ׳, אַף עַל גַּב דּוּ אֲמַר לֵיהּ: ׳לֹא הָרַגְתִּי וְלֹא קָצַצְתִּי׳ - פָּטוּר.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי שֶׁאֲנִי כֹּהֵן, שֶׁאֲנִי לֵוִי, שֶׁאֵינִי בֶּן גְּרוּשָׁה וְשֶׁאֵינִי בֶּן חֲלוּצָה, וְשֶׁאִישׁ פְּלוֹנִי כֹּהֵן, שֶׁאִישׁ פְּלוֹנִי לֵוִי, שֶׁאֵינוֹ בֶּן גְּרוּשָׁה, שֶׁאֵינוֹ בֶּן חֲלוּצָה, שֶׁאָנַס אִישׁ פְּלוֹנִי וּפִתָּה אֶת בִּתּוֹ, וְשֶׁחָבַל בִּי בְנִי, וְשֶׁחָבַל בִּי חֲבֵרִי, וְשֶׁהִדְלִיק גְּדִישִׁי בְּשַׁבָּת - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין.

גְּמָרָא: ״נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא״ ״נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא״, לִגְזֵרָה שָׁוָה: מַה ״נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא״ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - תְּבִיעַת מָמוֹן וְיֵשׁ לוֹ, אַף ״נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא״ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - תְּבִיעַת מָמוֹן וְיֵשׁ לוֹ.

לֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רֵישׁ לָקִישׁ, דְּאָמַר: אֵין מָמוֹן אֶצֶל מַכּוֹת? פְּתַר לַהּ כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר לוֹקֶה וּמְשַׁלֵּם.

מִכָּל מָקוֹם לֹא הִפְסִידוֹ מָמוֹן. כֵּיוָן דְּהַלָּה הֲוָה בָּעֵי מִתַּן לֵיהּ וְלָא יָהַב לֵיהּ, כְּמִי שֶׁהִפְסִידוֹ מָמוֹן.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם לֹא תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, שֶׁאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי לִתֵּן לִי מָאתַיִם זוּז וְלֹא נָתַן׳ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁאֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל תְּבִיעַת מָמוֹן כְּפִקָּדוֹן. ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, כְּשֶׁתֵּדָעוּן לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי׳ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין,

[כב.]

מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוּת. עָמַד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם יוֹדְעִין אַתֶּם לִי עֵדוּת, שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי׳ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹסֵי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר לִתֵּן מַתָּנָה לַחֲבֵרוֹ, וּבִקֵּשׁ לַחְזֹר בּוֹ - חוֹזֵר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: וַאֲהָן ׳הֵין׳ לָא בְּצֶדֶק הוּא! וְ״הֵין צֶדֶק״ אָמַר! בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר ׳הֵין׳ - שֶׁל צֶדֶק הָוָה.

לָמָּה, מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בָּהֶן, אוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לָהֶן? מַה נָפֵק מִבֵּינֵיהוֹן? מִשְׁכָּן שְׁנַיִם שְׁנַיִם. אִין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בָּהֶן, אֵינוֹ יוֹדֵעַ בָּהֶן, וְאִין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לָהֶן, הָא מִתְכַּוֵּן לָהֶן, הָוֵי לֵית טַעְמָא, דְּלָא מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לָהֶן.

הֲלָכָה ח: **מַתְנִיתִין:** אָמַר לִשְׁנַיִם ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, אִם יוֹדְעִים אַתֶּם לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי׳, וְהֵם שֶׁיּוֹדְעִים לוֹ עֵדוּת עֵד מִפִּי עֵד, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין.

גְּמָרָא: רַבִּי מָנָא שְׁמַע מִדְּבַתְרֵיהּ: אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל, הָא לֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל - חַיָּבִין. וְיוֹדֵעַ הוּא בְּהוֹן?! הָוֵי לֵית טַעְמָא, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לָהֶן. רַבִּי יוֹסֵי שְׁמַע לַהּ מִקַּדְמָיְתָא: מִפְּנֵי שֶׁקְּדָמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוּת, הָא לֹא קָדְמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוּת - חַיָּבִין. וְיוֹדֵעַ הוּא בְּהוֹן?! הָוֵי לֵית טַעְמָא, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לָהֶן.

הֲלָכָה ט: **מַתְנִיתִין:** שִׁלַּח בְּיַד עַבְדּוֹ, אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶן הַנִּתְבָּע ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם, אִם יוֹדְעִין אַתֶּם לוֹ עֵדוּת, שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּהוּ׳ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי לְעָזָר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ״? לֹא מִפִּי הַנִּתְבָּע. מַתְנִיתָא צְרִיכָה לְמַה דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר, וּמַה דְּמַר רַבִּי לְעָזָר צְרִיכָה לְמַתְנִיתִין. אִלּוּ תְּנִינַן וְלָא תָּנָא רַבִּי לְעָזָר, הֲוֵינַן אָמְרִין שָׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ,

[כב:]

וְנִשְׁבְּעוּ לַנִּתְבָּע - חַיָּבִין, הָוֵי צוֹרְכָה לְמַה דְּמַר רַבִּי לְעָזָר. אִלּוּ תָּנֵי רַבִּי לְעָזָר וְלָא תְּנִינַן, הֲוֵינַן מָרִין שָׁמְעוּ מִפִּי הַנִּתְבָּע וְנִשְׁבְּעוּ לַתּוֹבֵעַ - חַיָּבִין, הָוֵי צוֹרְכָה לְמַתְנִיתִין, וּצְרִיכָה לְמַה דְּמַר רַבִּי לְעָזָר, עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ וְיִשָּׁבְעוּ לַתּוֹבֵעַ.

הֲלָכָה י: **מַתְנִיתִין:** ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם׳, ׳מְצַוֶּה אֲנִי עֲלֵיכֶם׳, ׳אוֹסְרָכֶם אֲנִי׳ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. בְּאָלֶ״ף דָּלֶ״ת, בְּיוּ״ד הֵ״א, בְּשַׁדַּי, בִּצְבָאוֹת, בְּחַנּוּן וְרַחוּם, בְּאֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד, וּבְכָל הַכִּנּוּיִים - הֲרֵי זֶה חַיָּב. הַמְקַלֵּל בְּכֻלָּן חַיָּב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ - חַיָּב, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וַחֲבֵרוֹ בְּכֻלָּן, עוֹבֵר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. ׳יִכְּכָה אֱלֹהִים׳ ,׳כֵּן יַכֶּכָּה אֱלֹהִים׳ - זוֹ הִיא ״אָלָה״ הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. ׳אַל יַכֶּכָּה׳, ׳יְבָרֶכְךָ׳, וְ״יֵיטֵב לְךָ׳ - רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר.

גְּמָרָא: ׳מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם׳ סְתָם, חַיָּבִין. ׳אוֹסְרָכֶם אֲנִי׳, ׳כּוֹבְלָכֶם אֲנִי׳ - חַיָּבִין.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי כְּמִשְׁנָתֵנוּ, וְאִית דְּמָרִין רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כֵּינִי מַתְנִיתָא: רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב וְרַבִּי יוּדָה פּוֹטֵר. רַבִּי מֵאִיר כְּדַעְתֵּיהּ, וְרַבִּי יוּדָה כְּדַעְתֵּיהּ. דִּתְנִינַן תַּמָּן: קִלְלָם בְּכִנּוּי, רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין.

הַמְקַלֵּל עַצְמוֹ וַחֲבֵרוֹ בְּכֻלָּן, עוֹבֵר בְּלָאו. מַהוּ לְלְקוֹת? חַבְרַיָּא אָמְרֵי: אֵין לוֹקֶה. אָמַר לוֹן רַבִּי יוֹסֵי: לָמָּה? שֶׁהוּא לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה? וַהֲרֵי הַמֵּמִיר וְהַנִּשְׁבָּע לְשֶׁקֶר - לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה הוּא.

רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּאָמַר: מִמַּשְׁמָע לַאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן: ׳אַל

יַכְּכָה אִם תָּבוֹא וּתְעִידֵנִי׳, ׳הָא אִם לֹא תָּבוֹא וּתְעִידֵנִי – יַכְּכָה׳.

אֵין לִי אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ עִמָּהּ שְׁבוּעָה, מִנַּיִן שֶׁאֵין עִמָּהּ שְׁבוּעָה כְּשֶׁיֵּשׁ עִמָּהּ שְׁבוּעָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְשָׁמְעָה... אָלָה״ ״וְשָׁמְעָה קוֹל״, לַעֲשׂוֹת שֶׁאֵין עִמָּהּ אָלָה, כְּשֶׁיֵּשׁ עִמָּהּ אָלָה. הָא אָלָה בִּלֹא שְׁבוּעָה לֹא? רַבִּי יַסִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

[כג.]

לָא שָׁנְיָא, הִיא אָלָה בִּלֹא שְׁבוּעָה הִיא כִּשְׁבוּעָה בִּלֹא אָלָה.

הַדָּרָן עָלָךְ שְׁבוּעַת הָעֵדוּת

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים; וּבְרְחוּקִים וּבִקְרוֹבִים; בִּכְשֵׁרִים וּבִפְסוּלִים. בִּפְנֵי בֵית דִּין וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפִּי עַצְמוֹ, וּמִפִּי אֲחֵרִים אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּכְפֹּר בּוֹ בְּבֵית דִּין. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים, כֵּיוָן שֶׁכָּפַר בּוֹ – חַיָּב. וְחַיָּב עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שִׁגְגָתָהּ עִם זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן. אֵינוֹ חַיָּב עַל שִׁגְגָתוֹ. וּמָה הוּא חַיָּב עַל זְדוֹנוֹ? אָשָׁם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים.

גְּמָרָא: תָּנֵי: מִפִּי עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, מַהוּ לִהְיוֹת בְּאָלָה מִפִּי עַצְמוֹ? בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, מַהוּ לִהְיוֹת בְּאָלָה? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מִכֵּיוָן דִּכְתִיב ״נֶפֶשׁ״ ״נֶפֶשׁ״, כְּמָה שֶׁכֻּלְּהוֹן כָּאן, וְכֻלְּהוֹן כָּאן. אָמַר רַבִּי מָנָא: אָלָה כְּבֵית דִּין, מַחֲלֹקֶת רַבִּי מֵאִיר וַחֲכָמִים.

״וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ״ (ויקרא ה, כא) – לִכְשֶׁיֵּצֵא וְדוּיוֹ בִּשְׁבוּעָה, פָּרָט לִמְכַחֵשׁ בְּאַחַד הַשּׁוּתָפִין, פָּרָט לִמְכַחֵשׁ בְּעֵדִים וּבְשָׁטָר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הֲדָא אָמְרָה, שְׁנַיִם שֶׁלָּווּ מֵאֶחָד, אַף עַל גַּב דְּלָא כְּתִבִין ׳אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין זֶה לָזֶה׳ – אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין זֶה לָזֶה. וְלָא עָבְדִין כֵּן. שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ כְּאֶחָד, וּבִקֵּשׁ הָאֶחָד לִטֹּל שֶׁלּוֹ – אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְיֵעָשֶׂה כְּכוֹפֵר בְּחֶלְקוֹ, וִיהֵא חַיָּב! אֶחָד שֶׁהִפְקִיד לִשְׁנַיִם, כָּפַר בּוֹ זֶה – חַיָּב, כָּפַר בּוֹ זֶה – חַיָּב.

[כג:]

הִפְקִיד לָהֶם שָׁוֶה פְּרוּטָה, לֹא נִמְצָא מֵבִיא קָרְבָּן עַל חֲצִי פְּרוּטָה?! וּמַה כָּא? אֲלוּ נִשְׁבַּע וְנִשְׁבָּע וְנִשְׁבָּע, שֶׁמָּא אֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן עַל חֲצִי פְּרוּטָה?! תַּמָּן כָּל שְׁבוּעָה חָלָה עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה, הָכָא אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה.

רַבִּי לָא: רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: לֵית כָּאן עֵדִים, כְּמִי שֶׁיָּצָא וְדוּיוֹ בִּשְׁבוּעָה. לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁמְּצוּיִין לָמוּת. וּשְׁטָר אֵינוֹ מָצוּי לֶאֱבַד?! הָוֵי: לֵית טַעְמָא אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמְּצוּיִין לְשַׁכֵּחַ עֵדוּתָן. תַּמָּן תְּנִינַן: ׳אֵיכָן שׁוֹרֵי?׳ אָמַר לוֹ: ׳אָבַד׳. ׳מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳, וְעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכָלוֹ – מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן. הוֹדָה מֵעַצְמוֹ – מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם. מַתְנִיתָא בְּשֶׁאֵין יוֹדֵעַ בְּעֵדִים, אֲתָא מֵימַר

לָךְ וַאֲפִלּוּ יוֹדֵעַ בְּעֵדָיו. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וּמַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן: הָיוּ שְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, כָּפְרָה רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ כָּפְרָה שְׁנִיָּה - שְׁתֵּיהֶן חַיָּבוֹת. נִיחָא שְׁנִיָּה מִתְחַיֶּבֶת, רִאשׁוֹנָה לָמָּה? לָאו מִשּׁוּם שֶׁמְּצוּיִין לְשַׁכֵּחַ עֵדוּתָן.

"וְכִחֵשׁ בָּהּ" (וַיִּקְרָא ה, כב) - וְלֹא בּוֹ. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ אֲבֵדוֹת הֵן: הַיּוֹדֵעַ בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצְאֶיהָ; בְּמוֹצְאֶיהָ וְלֹא בָּהּ; לֹא בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצְאֶיהָ. רַבִּי חוּנָיָה בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: כְּלְהוֹן לְפִטּוּר. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: לֵית כֵּן. רַבִּי יוֹסֵי בָּעֵי: וְיֵהָא כֵּן הַפִּטּוּר.

[כד.]

אָמַר רַבִּי מָנָא: לֵית כֵּן מִשָּׁלֹשׁ אֲבֵדוֹת: בְּיוֹדֵעַ בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצְאֶיהָ, בְּמוֹצְאֶיהָ וְלֹא בָּהּ, לֹא בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצְאֶיהָ. בָּהּ וּבְמוֹצְאֶיהָ נַן קָיְמִין, אֶלָּא שֶׁמְּכַחֵשׁ! בָּהּ וּבְמוֹצְאֶיהָ, בְּמוֹצְאֶיהָ וְלֹא בָּהּ, בָּהּ וְלֹא בְּמוֹצְאֶיהָ. כֵּינִי מַתְנִיתָא: בָּהּ וּבְמוֹצְאֶיהָ.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן כֵּיצַד? אָמַר לוֹ 'תֵּן לִי פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ', 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי; אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ 'אֵין לְךָ בְּיָדִי', 'מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי', וְאָמַר 'אָמֵן' - הֲרֵי זֶה חַיָּב.

הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה פְּעָמִים, בֵּין בִּפְנֵי בֵית דִּין בֵּין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי בֵית דִּין, וְכָפַר - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה הַטַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לַחְזֹר וּלְהוֹדוֹת.

גְּמָרָא: "נֶפֶשׁ" "נֶפֶשׁ", מַה כָּאן מִפְּנֵי עַצְמוֹ אַף לְהַלָּן מִפְּנֵי עַצְמוֹ, מַה לְהַלָּן מִפְּנֵי אֲחֵרִים אַף כָּאן מִפְּנֵי אֲחֵרִים. רַבִּי מֵאִיר דָּרַשׁ גְּזֵרָה שָׁוָה מִמָּקוֹם שֶׁבָּאתָה: מַה מִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - חוּץ לְבֵית דִּין, אַף מִפְּנֵי עַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - חוּץ לְבֵית דִּין. וְרַבָּנִין דָּרְשֵׁי גְּזֵרָה שָׁוָה כָּאָמוּר בָּהּ: מַה מִּפְנֵי אֲחֵרִים שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - בְּבֵית דִּין, אַף מִפְּנֵי אֲחֵרִים שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - בְּבֵית דִּין.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: קָרוֹב מִפְּנֵי אֲחֵרִים בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, מַהוּ שֶׁיְּהֵא פָּטוּר? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: הוֹאִיל וְלֹא לָמְדוּ מִפְּנֵי אֲחֵרִים בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן אֶלָּא מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת, מַה לְהַלָּן קְרוֹבִין פְּטוּרִין, אַף כָּאן קְרוֹבִין פְּטוּרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קְרוֹבִין שֶׁכָּאן לְמֵדִין מֵרְחוֹקִין שֶׁלְּהַלָּן?!

רַבִּי יוּדָן קַפּוּדְקָיָא בָּעֵי: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה פְּעָמִים מִפְּנֵי אֲחֵרִים בְּבֵית דִּין, כְּלוּם הוּא חַיָּב עַל כֻּלָּן אֶלָּא אַחַת? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא?! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: וּמַה טַּעַם, מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹלִין לַחְזֹר וּלְהוֹדוֹת, וְכָאן הוֹאִיל וְאֵין יְכוֹלִין לַחְזֹר

[כד:]

וּלְהוֹדוֹת אֵין חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת?!

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: הִשְׁבִּיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה פְּעָמִים מִפִּיו, וְחָזַר וְהִשְׁבִּיעוֹ חֲמִשָּׁה פְּעָמִים מִפִּי אֲחֵרִים, מַהוּ? מֵאַחַר דְּרַבִּי מֵאִיר עָבִיד מִפִּי אֲחֵרִים בְּבֵית דִּין, מַהוּ שֶׁיִּקְבְּעֻנּוּ לְקָרְבָּן וּלְחַיְּבוֹ עַל הָרִאשׁוֹנָה בִּלְא תְּבִיעָה? יֵיבָא כַּהֲדָא: 'מָה אַתְּ בָּא אַחֲרַי? שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי'! מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וּמֵבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים. מַה שֶׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת.

מִפִּי אֲחֵרִים בְּקַרְקָעוֹת, מַהוּ שֶׁיְּהֵא פָּטוּר? מִפִּי אֲחֵרִים, מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּב אָשָׁם בְּכֶסֶף שְׁקָלִים?

הֲלָכָה ג: **מַתְנִיתִין**: הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ: ׳תֵּן לָנוּ פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּיָדְךָ׳, ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בְּיָדִי׳ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. ׳שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי, לֹא לְךָ וְלֹא לְךָ׳ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר ׳שְׁבוּעָה׳ בָּאַחֲרוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיֹּאמַר ׳שְׁבוּעָה׳ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

גְּמָרָא: מַה לְפִקָּדוֹן, שֶׁלֹּא עָשָׂה בּוֹ מֻשְׁבָּע כְּנִשְׁבָּע וּמֵזִיד כְּשׁוֹגֵג, תֹּאמַר בְּעֵדוּת, שֶׁכֵּן עָשָׂה בּוֹ מֻשְׁבָּע כְּנִשְׁבָּע וּמֵזִיד כְּשׁוֹגֵג. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לֵית כָּאן, אֶלָּא אַף בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נַעֲשָׂה הַמֻּשְׁבָּע כְּנִשְׁבָּע.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי לְעָזָר, וְהוּא שֶׁהִזְכִּיר ׳שְׁבוּעָה׳ תְּחִלָּה וְסוֹף, דִּבְרֵי חֲכָמִים, הִזְכִּיר ׳שְׁבוּעָה׳ תְּחִלָּה וְלֹא הִזְכִּיר בַּסּוֹף. אוֹ הִזְכִּיר בַּסּוֹף וְלֹא הִזְכִּיר תְּחִלָּה?

עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִן מֵבִיא קָרְבָּן עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד. הִזְכִּיר שְׁבוּעָה תְּחִלָּה וְסוֹף, עַל דַּעְתִּין דְּרַבָּנִן, מֵבִיא שְׁנֵי קָרְבָּנוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר, מֵבִיא קָרְבָּן אֶחָד עַל הַכֹּל. הִזְכִּיר ׳שְׁבוּעָה׳ בַּתְּחִלָּה וְלֹא הִזְכִּיר בַּסּוֹף, מַהוּ שֶׁתְּחוּל שְׁבוּעָה עַל הָאֻמְצָעִיִּים? אֶתָּא חֲמִי! אִלּוּ הִזְכִּיר שְׁבוּעָה תְּחִלָּה וְסוֹף, שָׁמָּא הִזְכִּיר בָּאֻמְצָעִיִּים?! וְתֵימַר חָלָה, וְהָכֵן חָלָה.

רַבִּי יוּדָן קַפּוּדְקָיָא בָּעֵי: ׳שְׁבוּעָה חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְמִין אֵין לְךָ בְּיָדִי׳, מַהוּ? כְּמִי שֶׁהִזְכִּיר שְׁבוּעָה תְּחִלָּה וְסוֹף, מֵאַחַר שֶׁעַל־יְדֵי זֶה וְעַל־יְדֵי זֶה שְׁבוּעָה מִתְקַיֶּמֶת אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת? ׳אֵין לְךָ בְּיָדִי חִטִּין וּשְׂעוֹרִין וְכֻסְמִין שְׁבוּעָה׳,

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שְׁעִירֵי רְגָלִים וּשְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלְקִין בְּשָׂעִיר, עַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה - לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף. וְטָהוֹר שֶׁאָכַל טָמֵא. שְׁעִירֵי רְגָלִים וּשְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים מְכַפְּרִין; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁעִירֵי רְגָלִים מְכַפְּרִין, אֲבָל לֹא שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. וּמוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשָׂעִיר שֶׁלֹּא קָרַב בָּרֶגֶל - שֶׁיִּקָּרֵב בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. לֹא קָרַב בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ - יִקָּרֵב בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. לֹא קָרַב בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - יִקָּרֵב לָרֶגֶל הַבָּא, שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא הֻקְדְּשׁוּ קָרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר, אֶלָּא עַל מְנָת שֶׁיִּקָּרֵב עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן.

הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁעִירִים קְרֵבִין לַצִּבּוּר בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד בַּחוּץ, וְנֶאֱכָלִין. וְאֶחָד בִּפְנִים וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. שְׁנַיִם עָשָׂר בִּשְׁנֵים עָשָׂר חָדְשֵׁי הַשָּׁנָה, שִׁבְעָה בַּפֶּסַח וּשְׁמוֹנָה בֶּחָג, שְׁנַיִם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. אֶחָד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּשְׁנַיִם בַּעֲצֶרֶת. אֶחָד בִּגְלַל לֶחֶם הַפָּנִים וְאֶחָד בִּגְלַל הַיּוֹם. וְאִם כִּפֵּר הָרִאשׁוֹן עַל מַה שֶּׁנִּי מְכַפֵּר? עַל הַטֻּמְאָה שֶׁאֵרְעָה בֵּין זֶה לָזֶה, וְאָמְרִינַן כָּךְ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְהָבִיא שְׁנֵי שְׁעִירִין בְּכָל יוֹם, אֶלָּא שֶׁחָס הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא עַל נִכְסִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

א,ב הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָשָׁה טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו מִכָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, שֶׁכָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מִתְכַּפְּרוֹת בְּשָׂעִיר אַחַת, וְטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו מִתְכַּפֶּרֶת בִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁעִירִין. כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה מִתְכַּפְּרוֹת פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, וְטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו מִתְכַּפֶּרֶת בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל ה, יא): "לָכֵן חַי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם לֹא יַעַן אֶת מִקְדָּשִׁי טִמֵּאתָ" וְגוֹ'.

הַשָּׁלֵם

קָשִׁין הֵן שִׁקּוּצִין וְתוֹעֵבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ, וְטֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - קָשָׁה מִכֻּלָּן:

א,ג מַעֲשֶׂה בִּשְׁנֵי אַחִים כֹּהֲנִים, שֶׁהָיוּ שָׁווִין וְרָצִין וְעוֹלִין בַּכֶּבֶשׁ, וְקָדַם אֶחָד מֵהֶם אֶת חֲבֵרוֹ לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. נָטַל אֶחָד מֵהֶן אֶת הַסַּכִּין וְתָקַע בְּלִבּוֹ. בָּא רַבִּי צָדוֹק וְעָמַד עַל מַעֲלוֹת הָאוּלָם בְּהַר הַבַּיִת, וְאָמַר: שִׁמְעוּנִי! אַחֵינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים כא, א): "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה" וְגוֹ'. אָנוּ מֵהֵיכָן נָמוֹד. מִן הַהֵיכָל אוֹ מִן הָעֲזָרוֹת? גָּעוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בִּבְכִיָּה אַחֲרָיו. וְאַחַר כָּךְ בָּא אָבִיו שֶׁל תִּינוֹק, אָמַר לָהֶם: אֲנִי כַּפָּרַתְכֶם! מְפַרְפֵּר הוּא בְנִי, וְסַכִּין לֹא נִטְמָא. מְלַמֵּד שֶׁטֻּמְאַת סַכִּין הָיְתָה קָשָׁה עֲלֵיהֶן מִשְּׁפִיכוּת דָּמִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-ב כא, טז): "וְגַם דָּם נָקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה"; מִכָּאן אָמְרוּ, בַּעֲוֹן שְׁפִיכוּת דָּמִים - שְׁכִינָה נַעֲלֵת, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ מִטַּמֵּא:

א,ד כָּל הַמְּטַמְּאִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין שֶׁנִּטְמְאוּ טֻמְאָה קַלָּה, וּבֵין שֶׁנִּטְמְאוּ טֻמְאָה חֲמוּרָה - חַיָּבִין עַל טֻמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ה, ב): "בְּכָל דָּבָר טָמֵא" - לְרַבּוֹת כָּל הַמְּטַמְּאִין שֶׁבַּתּוֹרָה. "אוֹ נֶפֶשׁ" - לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁשָּׁלֹשׁ מִצְוֹת אֲמוּרוֹת בַּפָּרָשָׁה. שְׁתַּיִם מִפָּרָשׁוֹת וְאַחַת סְתוּמָה, תִּלְמֹד סְתוּמָה מִן הַמְפֹרָשָׁה. מַה מְּפֹרָשָׁה שֶׁבַע, אַף סְתוּמָה שֶׁבַע, אֲפִלּוּ אָמַר לָעֵדִים: "בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי". וְאָמְרוּ לוֹ: "שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת". יָכוֹל יְהוּ חַיָּבִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אוֹ נֶפֶשׁ", דְּהַסְיָעַן הַכָּתוּב מִכְּלָל הַטֻּמְאוֹת וּבָא לוֹ לִכְלָל שְׁבוּעוֹת.

"אוֹ נֶפֶשׁ" לְרַבּוֹת כָּל הַנְּפָשׁוֹת - אַף נֶפֶשׁ נָשִׂיא וּמָשִׁיחַ. רַבִּי יִרְמְיָה אוֹמֵר: דָּבָר לָמֵד מֵעִנְיָנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ה, ז): "וְאִם לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה". וְאוֹמֵר "וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לְשֹׁתֵּי" וְגוֹ'; בְּמִי שֶׁבָּא לְכִלָּל עָנִי הַכָּתוּב מְדַבֵּר, יָצָא נָשִׂיא וּמָשִׁיחַ שֶׁאֵין בָּאִין לְכִלָּל עָנִי, שֶׁקִּדֻּשָּׁתָן עוֹלָמִית.

תּוֹסֶפְתָּא

״בְּכָל דָּבָר טָמֵא״, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״בְּכָל דָּבָר״? רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לְהָבִיא אֶת הַנֶּגַע - שֶׁאֵין טֻמְאָה יוֹרֶדֶת לָהֶן, אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא לֹא הָיָה דוֹרֵשׁ כְּלָל וּפְרָט, וְהָיָה דוֹרֵשׁ רִבּוּיִין וּמִעוּטִין, שֶׁכָּךְ לָמַד מִנְּחוּם אִישׁ גַּם זוֹ.

רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: לְהָבִיא אֶת הַכֵּלִים, שֶׁאֵין טֻמְאָה יוֹרֶדֶת לָהֶן אֶלָּא בְּמַחֲשָׁבָה. אָמַר לֵיהּ: מַה רָאוּ כֵּלִים לְמַחֲשָׁבָה, שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן לֹא הָיָה דוֹרֵשׁ רִבּוּיִין וּמִעוּטִין, וְהָיָה דוֹרֵשׁ כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, ״אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא״ - כְּלָל. ״אוֹ בִּנְבֵלַת חַיָּה טְמֵאָה״ וְגוֹ׳ פְּרָט. ״אוֹ כִּי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם״ וְגוֹ׳ - כְּלַל, כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״לְכָל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ״, חָזַר וְכָלַל, אִם כְּלָל הָרִאשׁוֹן אָמְרִינַן, לָאו! אֶלָּא כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט, לוֹמַר לְךָ, מַה הַפְּרָט מְפֹרָשׁ טֻמְאוֹת הַמְפֹרָשׁוֹת מִן הַתּוֹרָה, יָצָא עֶדֶר גְּמַלִּין וְעֶדֶר רְחֵלִין וּמְכוֹנוֹת חַיָּה וְעוֹף שֶׁשָּׁכְנוּ - טְמֵאוֹת, דְּאֵין מְפֹרָשׁ מִן הַתּוֹרָה. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: טֻמְאַת גֵּאָיוֹת וְלֹא טֻמְאַת קְדֵשָׁה, יָצָא הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה וּפָרִים, הַמְּשַׁלֵּחַ אֶת הַשָּׂעִיר שֶׁהֵן טְמֵאוֹת קְדוֹשׁוֹת. אֵין לִי אֶלָּא בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף טְהוֹרִין, בְּהֵמָה חַיָּה וָעוֹף טְמֵאִין, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אוֹ בִּנְבֵלַת שֶׁרֶץ טָמֵא״. אָמַר רַבִּי יאשִׁיָּה: וְכִי יֵשׁ בְּשֶׁרֶץ טָמֵא וְטָהוֹר? אֶלָּא כְּשֵׁם שֶׁחִלַּקְתָּה בֵּין שֶׁרֶץ טָמֵא לְטָהוֹר, כָּךְ בֵּין בְּהֵמָה וְחַיָּה לֹא תַּחְלֹק בֵּין טְמֵאִין לִטְהוֹרִין. אֵין לִי אֶלָּא בְּכֻלָּן, בִּכְזַיִת מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר ״בִּנְבֵלַת חַיָּה טְמֵאָה״, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״טְמֵאָה״? לְהָבִיא אֶת כַּזַּיִת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַה רָאוּ לוֹמַר בִּבְהֵמָה חַיָּה בִּכְזַיִת טָמֵא, וּבְשֶׁרֶץ בִּכַעֲדָשָׁה, אֶלָּא בְּהֵמָה וְחַיָּה תְּחִלַּת בְּרִיָּתָן כַּזַּיִת. שֶׁרֶץ תְּחִלַּת בְּרִיָּתָן כַּעֲדָשָׁה:

א,ה נִטְמָא וְנֶעֱלְמָה מִמֶּנּוּ טֻמְאָה, זָכַר אֶת הַמִּקְדָּשׁ וְנֶעֱלַם מִמֶּנּוּ זֶה וָזֶה, וְהִשְׁתַּחֲוָה, אוֹ שֶׁשָּׁהָה כְּדֵי הִשְׁתַּחֲוָיָה, אוֹ שֶׁנִּדְבַּק עִם חֲבֵרוֹ כְּדֵי הִשְׁתַּחֲוָיָה, אוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹסֶפֶת הָעֲזָרָה,

הַשָּׁלֵם

וְשָׁהָה כְּדֵי הִשְׁתַּחֲוָיָה - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת; דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, שֶׁהָיָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: ״וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ״ - שְׁתֵּי פְּעָמִים! לְחַיֵּב עַל הֶעְלֵם דָּבָר טֻמְאָה, וְעַל הֶעְלֵם מִקְדָּשׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל הֶעְלֵם טֻמְאָה בִּלְבַד.

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל״, וְאָכַל אוֹכְלִין אֲסוּרִים, פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטֻמְאָה. ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה״ וְשָׁתָה מַשְׁקִין אֲסוּרִין, יַיִן שֶׁל עָרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם - חַיָּב. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. ״שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל אוֹכְלִין אֲסוּרִין״, פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה. ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה וְשָׁתָה מַשְׁקִין אֲסוּרִין, יַיִן שֶׁל עָרְלָה וְשֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם״ - פָּטוּר, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב. מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּאוֹמֵר: ׳קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי, אִם אֹכַל וְאִם אֶשְׁתֶּה׳, וְאָכַל אוֹכְלִין אֲסוּרִין מַשְׁקִין אֲסוּרִין - שֶׁאִשְׁתּוֹ מֻתֶּרֶת לוֹ:

ב,ב ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל״, וְחָזַר וְאָמַר ״שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל״ - עַל הָאַחֲרוֹנָה לוֹקֶה מִיָּד, וְעַל הָרִאשׁוֹנָה, אִם אָכַל - חַיָּב. אִם לֹא אָכַל - פָּטוּר. ״שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל״, וְחָזַר וְאָמַר: ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל״, עַל הָאַחֲרוֹנָה - לוֹקֶה מִיָּד, עַל הָרִאשׁוֹנָה, אִם אָכַל - פָּטוּר. אִם לֹא אָכַל - חַיָּב. ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל, וְשֶׁלֹּא אֹכַל וְאָכַל״ - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא לְזָרֵז אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת. ״שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל, שֶׁאֹכַל״ וְלֹא אָכַל - אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת, שֶׁלֹּא אָמַר אֶת הָאַחֲרוֹנוֹת אֶלָּא לְזָרֵז אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת. ״שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי״ - חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! זֶה חֹמֶר לְשֶׁעָבַר מִלֶּעָתִיד לָבֹא:

ב,ג הַמַּשְׁבִּיעַ אֶת הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, אֶת הַנָּשִׁים, אֶת הַקְּטַנִּים, אֶת הַקְּרוֹבִין, וְאֶת הַפְּסוּלִין - פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ה, א): ״וְהוּא עֵד״, בְּעֵד שֶׁרָאוּי לְהוֹצִיא מָמוֹן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַמַּשְׁבִּיעַ בְּעֵד אֶחָד - פָּטוּר, שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהוֹצִיא מָמוֹן:

תּוֹסֶפְתָּא

עֵדוּת מָמוֹן מִתְקַיֶּמֶת בִּרְאִיָּה שֶׁלֹּא בִּידִיעָה, וּבִידִיעָה שֶׁלֹּא בִּרְאִיָּה. אֵיזוֹ הִיא רְאִיָּה שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה? "תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ" - אֵין לְךָ בְּיָדִי, לֹא מָנִיתִי לְךָ בְּמַעֲמַד פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי? יֹאמְרוּ וַאֲנִי אֶתֵּן! זוֹ רְאִיָּה שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה. וְאֵיזוֹ הִיא יְדִיעָה שֶׁאֵין בָּהּ רְאִיָּה? תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי, לֹא הוֹדֵיתָה לִי בְּמַעֲמַד פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי? יֹאמְרוּ וַאֲנִי נוֹתֵן! זוֹ הִיא יְדִיעָה שֶׁאֵין בָּהּ רְאִיָּה:

ב,ד חַיָּבִין עַל זְדוֹן הָעֵדוּת עִם זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל זְדוֹן הָעֵדוּת עִם שִׁגְגַת הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שִׁגְגַת הָעֵדוּת שֶׁהוּא פָּטוּר. וְאֵיזֶהוּ זְדוֹן הָעֵדוּת עִם זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב? הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע מֵבִיא קָרְבָּן - זוֹ הִיא זְדוֹן הָעֵדוּת עִם זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, שֶׁהוּא חַיָּב. וְאֵיזֶהוּ זְדוֹן הָעֵדוּת עִם שִׁגְגַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב? הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע מֵבִיא קָרְבָּן - זֶהוּ זְדוֹן עֵדוּת עִם שִׁגְגַת שְׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב. וְאֵיזוֹ הִיא שִׁגְגַת הָעֵדוּת שֶׁהוּא פָּטוּר? לֹא הָיָה יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת, אוֹ שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁבַּע - פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר":

ב,ה חַיָּבִין עַל זְדוֹן פִּקָּדוֹן עִם זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה, וְעַל זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן עִם שִׁגְגַת הַשְּׁבוּעָה, וְעַל שִׁגְגַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהוּא פָּטוּר. אֵיזֶה הוּא זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן עִם זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב? הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ פִּקָּדוֹן, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע מֵבִיא קָרְבָּן - זֶה הוּא זְדוֹן פִּקָּדוֹן עִם זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב. וְאֵיזֶה הוּא זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן עִם שִׁגְגַת הַשְּׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב? הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ פִּקָּדוֹן, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע מֵבִיא קָרְבָּן - זֶה הוּא זְדוֹן הַפִּקָּדוֹן עִם שִׁגְגַת שְׁבוּעָה שֶׁהוּא חַיָּב. וְאֵיזוֹ הִיא שִׁגְגַת שְׁבוּעָה שֶׁהוּא פָּטוּר? לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ פִּקָּדוֹן, אוֹ שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁבַּע - פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִשְׁבַּע עַל שָׁקֶר". הָיָה מְחַזֵּר אַחַר עֵדִים, אָמְרוּ:

הַשָּׁלֵם

מִפְּנֵי מַה אַתָּה בָּא אַחֲרֵינוּ? שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת - פְּטוּרִין, עַד שֶׁיִּטְעָנֵנוּ. אֲבָל בְּפִקָּדוֹן אֵינוֹ כֵּן, מִפְּנֵי מַה אַתָּה בָּא אַחֲרֵינוּ? שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי - הֲרֵי זֶה פָּטוּר. זֶהוּ חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת.

אָמַר לָעֵדִים: בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי מָאתַיִם זוּז מֵעִסְקֵי שְׁכַר שָׂכִיר, וּמִמָּזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נְעִידְךָ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, עַד שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ: שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת.

וְכֵן בְּפִקָּדוֹן, אָמַר לוֹ: תֵּן לִי מָאתַיִם זוּז שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ מֵעִסְקֵי שְׁכַר שָׂכִיר וּמִזּוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶתֵּן לְךָ פָּטוּר, עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ: 'שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי'. אָמַר לָעֵדִים: בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי שֶׁאָמַר פְּלוֹנִי לִתֵּן לִי מָאתַיִם זוּז וְלֹא נָתַן לִי. כְּסוּת שֶׁאָמַר לְהַלְבִּישַׁנִי וְלֹא הִלְבִּישַׁנִי, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁאוֹמֵר לוֹ: אָמַר לִי לִתֵּן לְךָ וְאִי אֶפְשָׁר לִתֵּן לְךָ. אָמַר לְהַלְבִּישְׁךָ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישְׁךָ. וְכֵן בְּפִקָּדוֹן, אָמַר לִתֵּן מָאתַיִם זוּז וְלֹא נָתַתָּ לִי. כְּסוּת שֶׁאָמַר הַלְבִּישַׁנִי וְלֹא הִלְבַּשְׁתַּנִי, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי - פָּטוּר, שֶׁאוֹמֵר לוֹ: אָמַר לִתֵּן לְךָ וְאִי אֶפְשָׁר לִתֵּן לְךָ, אָמַר לְהַלְבִּישְׁךָ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַלְבִּישְׁךָ:

ב,ו הַמַּשְׁבִּיעַ בִּפְנֵי עוֹבֵד כּוֹכָבִים, בִּפְנֵי לִסְטִים, בִּפְנֵי מוֹכְסִין - פָּטוּר; שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם תֶּחֱטָא וְלֹא יַגִּיד", הוּא חוֹטֵא אִם לֹא יַגִּיד, וְאַל יְהֵא חוֹטֵא כְּשֶׁיַּגִּיד. בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי לְאַבָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד פְּלוֹנִי מָאתַיִם זוּז מֵעִסְקֵי שְׁכַר שָׂכִיר, וּמִמָּזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין עַד שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ. מֵת אָבִיו - יִרְשׁוֹ בָּנוֹ. נִכְנַס תַּחְתָּיו - הֲרֵי הוּא כְּמוֹתוֹ:

ב,ז הָאוֹמֵר: יַכֶּךָּ אַל יַכֶּךָּ, יֵיטִיב לְךָ כֵּן יֵיטִיב לְךָ, יָרִיעַ לְךָ אַל יָרֵעַ לְךָ, כֵּן יָרֵעַ לְךָ - זוֹ הִיא אָלָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יֵיטִיב פְּטוּרִין. וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין

תּוֹסֶפְתָּא

בְּאוֹמֵר: יֵיטִיב לְךָ אִם תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, יֵרַע לְךָ אִם תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי, אַל יֵרַע לְךָ אִם תָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי:

ב,ח אָנַסְתָּה וּפִתִּיתָה אֶת בִּתִּי, וְהוּא אוֹמֵר: לֹא אָנַסְתִּי וְלֹא פִתִּיתִי, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי, וְאָמַר אָמֵן - חַיָּב; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁאֵין מְשַׁלֵּם קֶנֶס עַל פִּי עַצְמוֹ. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא קֶנֶס וּמְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, מַשְׁבִּיעֲךָ וְאָמַר אָמֵן - פָּטוּר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ קֶנֶס וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, מַשְׁבִּיעֲךָ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן - חַיָּב. הָאוֹמֵר נִשְׁבַּע אֲנִי בַּתּוֹרָה וּבַשָּׁמַיִם - פָּטוּר.

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הַמַּשְׁבִּיעַ אֶת חֲבֵרוֹ עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְכָפַר - הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם. הַמַּשְׁבִּיעַ אֶת הָעֵדִים עַל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וְכָפְרוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין קֶרֶבָּן וּפְטוּרִין מִן הַמָּמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ קָרְבָּן". רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן: "וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן: "עֲוֹנוֹ יִשָּׂא", מַה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא הָאָמוּר לְהַלָּן נְטִילַת נְשָׁמָה, אַף עֲוֹנוֹ יִשָּׂא הָאָמוּר כָּאן נְטִילַת נְשָׁמָה. "וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ" - מְלַמֵּד שֶׁבִּכְלָל נְשִׂיאַת עָוֹן קָרְבָּן:

ג,ב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַרְבָּעָה אֵין חַיָּבִין לְשַׁלֵּם מִן הַדִּין, וְאֵין הַשָּׁמַיִם מוֹחֲלִין לָהֶם עַד שֶׁיְּשַׁלְּמוּ. הַיּוֹדֵעַ עֵדוּת לַחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיד -אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם מִן הַדִּין, וְאֵין הַשָּׁמַיִם מוֹחֲלִין לוֹ, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם. הַשּׂוֹכֵר עֲדֵי שֶׁקֶר וְגָבָה - אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם מִן הַדִּין וְאֵין הַשָּׁמַיִם מוֹחֲלִין לוֹ. הַכּוֹבֵשׁ קָמָה לְפְנֵי הָאוּר, וְהַפּוֹרֵץ גָּדֵר לִפְנֵי בְּהֵמָה - אֵין חַיָּבִין לוֹ מִן הַדִּין, וְאֵין הַשָּׁמַיִם מוֹחֲלִין לָהֶן, עַד שֶׁיְּשַׁלֵּם:

ג,ג אֵין לִי אֶלָּא עֵדוּת מָמוֹן, עֵדוּת נְפָשׁוֹת וְהָרְצִיחוֹת וְהַנְּאָפוֹת, וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יט, כא): "נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ", יָכוֹל יְהוּ חַיָּבִין קֶרֶבָּן וּפְטוּרִין מִן הַמָּמוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא ה, ד):

הַשָּׁלֵם

"מֵאֵלֶּה" - יֵשׁ מֵאֵלֶּה חַיָּב, וְיֵשׁ מֵאֵלֶּה פָּטוּר, דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל מָמוֹן - חַיָּב, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן - פָּטוּר. אָמַר בֶּן זוֹמָא לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: מַשְׁמַע מִי יָבִיא עֵדוּת מָמוֹן יְהֵא מֵבִיא עֵדוּת נְפָשׁוֹת? אָמַר לוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן זוֹמָא: סְתַרְתִּיהָ, בְּנִי! הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שָׁם ה, א): "אִם לֹא יַגִּיד וְנָשָׂא", תְּלָה הַכָּתוּב נְשִׂיאוּת עָוֹן בְּמַגִּידִין, יָצָא עֵדֵי נְפָשׁוֹת בֵּין מַגִּידִין בֵּין שֶׁאֵינָן מַגִּידִין, שֶׁאֵין הַשָּׁמַיִם מוֹחֲלִין לָהֶן:

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא אוֹמֵר: אֵין אָדָם מִתְחַיֵּב אֶלָּא אִם כֵּן חָטָא, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ה, א): "נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה". וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא אוֹמֵר: מִתְחַיֵּב לִרְאוֹת, הָרוֹאֶה עוֹשֵׂי מִצְוָה - זָכָה לִרְאוֹת:

ג,ד שָׁמַע מִפִּי אֲחֵרִים, מִפִּי עַצְמוֹ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי תֶחֱטָא", לְרַבּוֹת אֶת הַשּׁוֹמֵעַ מִפִּי עַצְמוֹ כְּשׁוֹמֵעַ מִפִּי אֲחֵרִים; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ! קַל וָחֹמֶר הוּא, וּמָה אִם נְדָרִים שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִפִּי אַחֵר - חַיָּב עֲלֵיהֶן מִפִּי עַצְמוֹ. שְׁבוּעָה שֶׁחַיָּב עֲלֵיהֶן מִפִּי אֲחֵרִים, אֵינוֹ דִּין שֶׁהוּא חַיָּב עֲלֵיהֶן מִפִּי עַצְמָן. אָמַר רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: נִמְתִּי לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: וְכִי יֵשׁ עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין? רַבִּי אוֹמֵר: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִשְׁמָעָה" בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ וּבֵין מִפִּי אֲחֵרִים, הָא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי תֶחֱטָא? מַגִּיד שֶׁנִּקְרָא עַל שֵׁם סוֹפוֹ:

ג,ה חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר (שָׁם ה, כא): "וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ", אֵין אָדָם כּוֹפֵר בַּעֲמִיתוֹ עַד שֶׁכּוֹפֵר בָּעִקָּר. פַּעַם אַחַת שָׁבַת רַבִּי רְאוּבֵן בִּטְבֶרְיָה, מְצָאוֹ פִילוֹסְפוֹס, אָמַר לוֹ: אֵיזֶה הוּא שִׁנּוּי שֶׁבָּעוֹלָם? אָמַר לוֹ: זֶה הַכּוֹפֵר בְּמִי שֶׁבָּרָאוֹ. אֵיזֶהוּ (שְׁמוֹת כ, יב): "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ", "לֹא תִרְצָח", "לֹא תִנְאָף", "לֹא תִגְנֹב", "לֹא תַעֲנֶה", "לֹא תַחְמֹד", דְּהָא אֵין אָדָם כּוֹפֵר בְּדָבָר עַד שֶׁכּוֹפֵר בָּעִקָּר, וְאֵין אָדָם הוֹלֵךְ לְדָבָר עֲבֵרָה, אֶלָּא אִם כָּפַר בְּמִי שֶׁצִּוָּהוּ לָהּ עָלֶיהָ:

תּוֹסֶפְתָּא

(וַיִּקְרָא ה, א): ״קוֹל אָלָה״ - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָלָה זוֹ קְלָלָה. קוֹל הַשְּׁבוּעָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אָלָה זוֹ שְׁבוּעָה, אֵלּוּ הַכִּנּוּיִין שֶׁבַּתּוֹרָה. אוֹסְרְכֶם אֲנִי, כּוֹבְלְכֶם אֲנִי, בְּצַדִּיק, בְּתָמִים, בְּיָשָׁר - הֲרֵי זֶה חַיָּב. (שָׁם): ״וְהוּא עֵד״, לֹא עֵד מִפִּי עֵד, וְלֹא מִפִּי בַּת קוֹל, וְלֹא מִקּוֹל הַבָּרָה. ״וְהוּא עֵד״ - בִּשְׁנֵי עֵדִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בִּשְׁנֵי עֵדִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּעֵד אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יט, טו): ״לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ״, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אֶחָד׳, אֶלָּא כָּל מָקוֹם שֶׁתִּפַּס הַכָּתוּב עֵד סְתָם - הֲרֵי הוּא בִּכְלַל שְׁנַיִם, עַד שֶׁיִּפְרֹט לְךָ הַכָּתוּב אֶחָד:

ג,ו (וַיִּקְרָא ה): **וְהוּא עֵד** - הַכָּשֵׁר לְעֵדוּת. **וְשָׁמְעָה** - לְהוֹצִיא אֶת הַחֵרֵשׁ. **אוֹ רָאָה** - לְהוֹצִיא אֶת הַסּוּמָא. **אוֹ יָדָע** - לְהוֹצִיא אֶת הַשּׁוֹטֶה. **אִם לֹא יַגִּיד וְנָשָׂא אֶת עֲוֹנוֹ** - לְהוֹצִיא אֶת הָאִלֵּם. אֵלּוּ דְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר (דְּבָרִים יג, טו): ״וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ״ - וְכִי יֵשׁ דּוֹרְשִׁין לְחֵרְשִׁין? וְיֵשׁ חוֹקְרִין לַשּׁוֹטִים? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא כד, כב): ״מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם״ - ׳לָכֶם׳ - כְּדִינֵי מָמוֹנוֹת כָּךְ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, מַה דִּינֵי מָמוֹנוֹת נְפָשׁוֹת בְּדִרִישָׁה וַחֲקִירָה - אַף דִּינֵי מָמוֹנוֹת בְּדִרִישָׁה וּבַחֲקִירָה, אִי מַה דִּינֵי נְפָשׁוֹת לְעֵדָיו, יָכוֹל אַף דִּינֵי מָמוֹנוֹת כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר (שְׁמוֹת כא): ״עַיִן יְשַׁלֵּם״, אִי מַה דִּינֵי נְפָשׁוֹת פָּטַר אֶת הַשּׁוֹגֵג, יָכוֹל אַף דִּינֵי מָמוֹנוֹת פָּטַר? תַּלְמוּד לוֹמַר: - ״עַיִן יְשַׁלֵּם״. אִי מַה דִּינֵי נְפָשׁוֹת, פְּרַט מְשֻׁדָּרָק וְהָרַג, יָכוֹל אַף דִּינֵי מָמוֹנוֹת כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֶבֶן יַד יְשַׁלֵּם״; אִי מַה דִּינֵי נְפָשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, יָכוֹל אַף דִּינֵי מָמוֹנוֹת כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם כב, ז): ״וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים״, רִבָּה לוֹ הַכָּתוּב דַּיָּן אֶחָד. ״עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם״, רִבָּה לוֹ הַכָּתוּב שְׁנֵי דַּיָּנִין, ״אֲשֶׁר יַרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים״, רִבָּה הַכָּתוּב שְׁלֹשָׁה דַּיָּנִין, מִכָּאן אָמְרוּ: דִּינֵי מָמוֹנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה, כְּדֵי שֶׁיִּגְמֹר הַדִּין בִּשְׁלֹשָׁה.

הַשָּׁלֵם

יָכוֹל אֵין לִי בִּשְׁלֹשָׁה אֶלָּא דִּינֵי מָמוֹנוֹת הַקַּלִּין, מְנַיִן לְרַבּוֹת הַחֲמוּרִים? וְחֹמֶר בַּחֲמוּרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עַיִן וְגוֹ׳ כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה״ וְגוֹ׳.

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

ה,א חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, וְחֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת.

שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בַּעֲבָדִים וּבִשְׁטָרוֹת, וּבְקַרְקָעוֹת. כֵּיצַד? אָמַר לָעֵדִים: בּוֹאוּ וְהַעִידוּנִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי עֲבָדִים וּשְׁטָרוֹת וְקַרְקָעוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ: שְׁבוּעָה שֶׁאֵין יוֹדְעִים לְךָ עֵדוּת - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין, מַה-שֶּׁאֵין-כֵּן בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן.

חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בַּאֲנָשִׁים וּבַנָּשִׁים וּבָרְחוֹקִין וּבַקְּרוֹבִין, בַּכְּשֵׁרִים וּבַפְּסוּלִים. אָמַר לוֹ: תֵּן לִי פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ. אָמַר לוֹ: מַה אַתָּה בָּא אַחֲרַי? שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי! - הֲרֵי הוּא חַיָּב, וּמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ וְאָשָׁם, וּמֵבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הָעֵדִים. חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, וּבִשְׁבוּעַת הַבְּטוּי שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת, שְׁבוּעַת הָעֵדוּת נוֹהֶגֶת בְּדָבָר מִצְוָה, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ קָרְבָּן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הַבְּטוּי. שְׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת:

ה,ב חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, וְחֹמֶר בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן, שֶׁשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן נוֹהֶגֶת בִּרְשׁוּת וּבְמִצְוֹת, וּמְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, וּמֵבִיא אָשָׁם בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי.

חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, שֶׁשְּׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְשֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְחַיָּבִין עַל זְדוֹנָהּ מַכּוֹת, וְעַל שִׁגְגָתָהּ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן.

תּוֹסֶפְתָּא

חֹמֶר בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁאֵין בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי, בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי מַה שֶּׁאֵין בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא, שְׁבוּעַת בְּטוּי נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, וְחַיָּבִין עַל שִׁגְגָתוֹ קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא. שְׁבוּעַת שָׁוְא נוֹהֶגֶת בִּרְשׁוּת וּבְמִצְוָה, וְחַיָּבִין עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי:

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין, הַטַּעֲנָה שְׁתֵּי כֶּסֶף, וּפְרוּטָה, וְהַהוֹדָאָה פְּרוּטָה מִן הַטַּעֲנָה, וְאִם אֵין הוֹדָיָה מִמִּין הַטַּעֲנָה - פָּטוּר. כֵּיצַד? שְׁתֵּי כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" - פָּטוּר. שְׁתֵּי כֶּסֶף וּפְרוּטָה יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא פְּרוּטָה" - חַיָּב. מָעָה וּפְרוּטָה - פָּטוּר. שְׁתֵּי כֶּסֶף יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ, בֵּין שֶׁכָּפַר כֻּלָּן, בֵּין שֶׁכָּפַר מִקְצָתָן - פָּטוּר. "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ" - אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חָסֵר שְׁתֵּי כֶּסֶף - הֲרֵי זֶה יִשָּׁבַע. חָסֵר מָעָה כֶּסֶף - אֵין צָרִיךְ לִשָּׁבַע:

ה,ב הָיָה טוֹעֲנוֹ מָנֶה, וְלֹא הָיָה חַיָּב לוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁים, לֹא יֹאמַר לוֹ "הֲרֵינִי כּוֹפֵר בּוֹ בְּבֵית דִּין", וּכְשֶׁאֵצֵא לַחוּץ, הֲרֵינִי מוֹדֶה לוֹ שֶׁלֹּא אֶזְקֹק לוֹ לִשְׁבוּעָה, תַּלְמוּד לוֹמַר (שְׁמוֹת כג): "לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא" - אַל תִּשְׁמַע לַדַּיָּן דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁל שָׁוְא. הָיָה טוֹעֲנוֹ מָנֶה עַל פִּי עֵד אֶחָד, וְכָפַר בּוֹ, לֹא יֹאמַר לְאַחֵר: "בֹּא אֲנִי וְאַתָּה ונעידני וְנוֹצִיא גְּזֵלָה מִתַּחַת יָדוֹ", תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): "אַל תָּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע" וְגוֹ':

ה,ג הָיָה טוֹעֲנוֹ מָנֶה בְּמַעֲמַד בֵּית דִּין, וְכָפַר בּוֹ, וּבָאוּ שְׁנַיִם וְהֵעִידוּהוּ שֶׁחַיָּב לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז - הֲרֵי זֶה מְשַׁלֵּם וּפָטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה. וְאִם הָיָה עֵד אֶחָד מְעִידוֹ - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: קַל וָחֹמֶר, וּמַה אִם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין פִּיו מִצְטָרֵף עִם פִּי אֶחָד לְמִיתָה, הֲרֵי הוּא נִשְׁבַּע עַל פִּי עַצְמוֹ, מָקוֹם שֶׁפִּיו מִצְטָרֵף עִם פִּי אֶחָד לְמִיתָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ? מַה לְּנִשְׁבַּע עַל פִּי עַצְמוֹ שֶׁכֵּן מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ, יִשָּׁבַע עַל פִּי אֶחָד, שֶׁכֵּן אֵינוֹ מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֵד אֶחָד, תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים יט): "לְעָוֹן"; [לְעָוֹן] אֵין קָם אֶבָל קָם לִשְׁבוּעָתוֹ. "מָנֶה לִי בְּיָדְךָ" - "הָיָה לְךָ בְּיָדִי וּנְתַתִּיו לְךָ", אוֹ שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיָדִי בְּמָנֶה כְּסוּת וּבְמָנֶה פֵּרוֹת - פָּטוּר. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז, שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ בְּחֲמִשִּׁין זוּז וּבְחַמְשִׁין זוּז פֵּרוֹת - פָּטוּר, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: נְתַתִּיו לְךָ מֵהֶן חֲמִשִּׁים זוּז - חַיָּב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ. "מָנֶה לְאַבָּא בְּיָדְךָ" - "הָיָה לוֹ בְּיָדִי" וּנְתַתִּיו לוֹ, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדִי בְּמָנֶה כְּסוּת, בְּמָנֶה פֵּרוֹת - פָּטוּר, אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ: אֵין לוֹ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז, וְיֵשׁ לִי בְּיָדוֹ חֲמִשִּׁים זוּז כֵּלִים, וּבַחֲמִשִּׁים זוּז פֵּרוֹת - פָּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: "נְתַתִּי לוֹ מֵהֶן חֲמִשִּׁים זוּז" - חַיָּב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ:

ה,ד "דִּינָר זָהָב יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ" - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפוּנְדְיוֹן וּפְרוּטָה" - פָּטוּר. "דִּינָר זָהָב לִי בְּיָדְךָ" - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דִּינָר כֶּסֶף וּטְרִיסִית וּפוּנְדְיוֹן וּפְרוּטָה" - חַיָּב. טָעָנוֹ חִטִּין וְהוֹדָה בִּשְׁעוֹרִין - פָּטוּר. וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל מְחַיֵּב. טָעָנוֹ פֵּרוֹת, כְּסוּת וְכֵלִים, וְהוֹדָה בְּאֶחָד מֵהֶן - חַיָּב:

ה,ה וְאֵלּוּ שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ וְאֵין מַשְׁבִּיעִין לָהֶן: חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן וְהֶקְדֵּשׁ וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ גִּזְבָּר: מָנֶה לְהֶקְדֵּשׁ בְּיָדְךָ, אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז - פָּטוּר. אֲבָל הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו, וְיָצְתָה עֲלֵיהֶן כְּתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב - הֲרֵי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: פְּעָמִים אָדָם נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת קָטָן, כֵּיצַד: אָמַר לוֹ קָטָן, "מָנֶה לְאַבָּא בְּיָדְךָ" - "אֵין לוֹ אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז" - פָּטוּר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: "נָתַתִּי לוֹ מֵהֶן חֲמִשִּׁים" - חַיָּב, שֶׁכֵּן הוּא נִשְׁבַּע עַל טַעֲנַת עַצְמוֹ:

ה,ו "עֲשָׂרָה דְּלוּסְקָמִין מְלֵאִים שְׁטָרוֹת יֵשׁ לִי בְּיָדְךָ" - "אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דְּלוּסְקָמִית אֶחָד כְּמוֹת שֶׁהוּא", וַעֲשָׂרָה עֲבָדִים, וַעֲלֵיהֶן

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

עֶשֶׂר כְּסוּת כְּמוֹת שֶׁהֵן, ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא עֶבֶד אֶחָד כְּמוֹת שֶׁהוּא״, ״עֶשֶׂר בַּתִּין מְלֵאִין פֵּרוֹת לִי בְיָדֶךָ״! אָמַר לֵיהּ: ״אֵין לִי אֶלָּא בַּיִת אֶחָד כְּמוֹת שֶׁהוּא״ – פָּטוּר. ״עֶשֶׂר דְּלוֹסְקָמִין מְלֵאִין שְׁטָרוֹת לִי בְיָדֶךָ״. אָמַר: ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא דְּלוֹסְקָמִית אֶחָד וּבְתוֹכוֹ שְׁטַר אֶחָד״. ״עֶשֶׂר עֲבָדִים וַעֲלֵיהֶן עֶשֶׂר כְּסוּת לִי בְיָדֶךָ״. אָמַר לוֹ: ״אֵין לְךָ [בְּיָדִי] אֶלָּא עֶבֶד אֶחָד וְעָלָיו אֵזוֹר קְטַנָּה״. ״עֲשָׂרָה בָּתִּים מְלֵאִין פֵּרוֹת לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא בַּיִת אֶחָד וּבְתוֹכוֹ כּוֹר אֶחָד חִטִּים חַיָּב״. ״עֶשֶׂר מְנוֹרוֹת לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא מְנוֹרָה אַחַת שֶׁל עֶשֶׂר לִיטְרִין״. ״עֶשֶׂר כְּסוּת לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא אֵזוֹר קְטַנָּה״. ״פֵּרוֹת לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא כּוֹר אַחַת שֶׁל חִטִּים״ – חַיָּב! מִפְּנֵי שֶׁטָּעֲנוּ בְּמִדָּה. ״עֶשֶׂר מְנוֹרוֹת שֶׁל מֵאָה לִיטְרִין לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ״. ״עֶשֶׂר כְּסוּת לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ״. ״עֶשֶׂר כּוֹרִין שֶׁל חִטִּין לִי בְיָדֶךָ״ – ״אֵינִי יוֹדֵעַ הֲרֵי הֵן לְפָנֶיךָ״ – פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הוֹדָה לוֹ בַּמִּדָּה:

ה,ז בַּיִת מָלֵא פֵּרוֹת לִי בְיָדֶךָ וְכִיס מָלֵא מָעוֹת לִי בְיָדֶךָ אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲצָיָן וּשְׁלִישָׁן – חַיָּב מִפְּנֵי שֶׁבַּיִת מִדָּה וְחֲצָיוֹ וּשְׁלִישׁ מִדָּה כִּיס מִדָּה וְחֲצָיוֹ וּשְׁלִישׁ מִדָּה:

מַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

ו,א כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה – נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב): ״וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם״; כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל הַבְּעָלִים שְׁבוּעָה – הַלָּזֶה פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. הַשָּׂכִיר נִשְׁבַּע בִּזְמַנּוֹ וְנוֹטֵל. עָבַר זְמַנּוֹ – אֵינוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתָּבְעוֹ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ – הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: ׳נָתַתִּי שְׂכָרְךָ׳! וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא נָתַתָּ לִי׳! אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ׳שְׂכַרְתַּנִי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא׳!; ׳סָלַע אָמַרְתִּי לְךָ׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳שְׁתַּיִם אָמַרְתִּי לְךָ׳ – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

הַשָּׁלֵם

ו,ב הַנֶּחְבָּל כֵּיצַד? הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ יָדוֹ שָׁלֵם וְיָצָא חָבוּל. אָמַר: ׳חָבַלְתָּ בִּי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא חָבַלְתִּי בְךָ׳ – הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא אוֹתוֹ ׳הַנֶּחְכִּין׳. כָּל זְמַן שֶׁהֵן חוֹכְכִין זֶה אֶת זֶה – הֲרֵי אֵלּוּ נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הָיָה נָשׁוּךְ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשֵּׁךְ עַצְמוֹ – נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. לְאַחַר זְמַן, זֶה אוֹמֵר: ׳חָבַלְתָּ בִּי׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳לֹא חָבַלְתִּי בְךָ׳ – הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר כָּל הַטְּעָנוֹת.

ו,ג שֶׁכְּנֶגְדּוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה, כֵּיצַד? זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. הָיוּ שְׁנֵיהֶם חֲשׁוּדִין פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב): ״שְׁבוּעַת ה׳ תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם״; בִּזְמַן שֶׁאֶחָד מֵהֶן חָשׁוּד, לֹא בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן חֲשׁוּדִין. ״בֵּין שְׁנֵיהֶם״ – יוֹצֵא מִבֵּין שְׁנֵיהֶם. אִם הִנְשְׁבָּע נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר – סוֹף שֶׁהַשְּׁבוּעָה חָלָה עָלָיו. וְאִם הִמְשְׁבִּיעַ מַשְׁבִּיעַ עַל שֶׁקֶר – סוֹף שֶׁהַשְּׁבוּעָה חָלָה עָלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה ה): ״וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכִלָּתוּ״; בּוֹא וּרְאֵה! דְּבָרִים שֶׁאֵין הָאֵשׁ אוֹכַלְתָּן – שְׁבוּעַת שֶׁקֶר אוֹכַלְתָּן.

ו,ד חֲנָנִי עַל פִּנְקָסוֹ שֶׁלֹּא בְּמָקָף, אָמַר, לֹא שֶׁיֹּאמַר לוֹ: ״כְּתַבְתָּ בְּזוֹ, מְחַק בְּזוֹ״, אֶלָּא אוֹמֵר: ״תֵּן לִבְנֵי סְאתַיִם חִטִּים וּלְפִלְגֵי בְּסֶלַע מָעוֹת״, וְהוּא אוֹמֵר: ״נָתַתִּי״, וְהֵן אוֹמְרִין: ״לֹא נָטַלְנוּ״; הוּא נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל וְהֵן נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁאֵין הַפּוֹעֲלִין נִשְׁבָּעִין אֶלָּא בְּמַעֲמַד חֲנָנִי.

ו,ה אָמַר לְחֲנָנִי: ׳תֵּן לִי בְּדִינָר פֵּרוֹת׳; וְנָתַן לוֹ. אָמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי אֶת הַדִּינָר׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳נְתַתִּיו לְךָ, וּנְתַתּוֹ בְּאוּנְכַּלָא׳ – יִשָּׁבַע בַּעַל הַבַּיִת אוֹ יָבִיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן לוֹ אֶת הַדִּינָר. נָתַן לוֹ אֶת הַדִּינָר, אָמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי אֶת הַפֵּרוֹת׳! אָמַר לוֹ: ׳נְתַתִּים לְךָ וְהוֹלַכְתָּם לְתוֹךְ בֵּיתֶךָ׳ – יִשָּׁבַע חֲנָנִי אוֹ יָבִיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיְתָה קֻפָּה מְנֻחַת בֵּינְתַיִם, אֲבָל אִם הָיְתָה יוֹצְאָה מִתַּחַת יַד אֶחָד מֵהֶן – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

תּוֹסֶפְתָּא

ו,ו הַפּוֹגֵם שִׁטַּר חוֹבוֹ לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה, כֵּיצַד? הוֹצִיא עָלָיו שִׁטַּר שֶׁל מָאתַיִם, וְהוּא אוֹמֵר: ׳הִתְקַבַּלְתִּי מֵהֶן מָנֶה׳ - לֹא יִפָּרַע אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וְאִם אָמַר מִתְּחִלָּה: ׳לֹא הָיָה אֶלָּא מָנֶה׳ - נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. יוֹרֵשׁ שֶׁפִּגְּמוֹ אָבִיו שִׁטַּר חוֹבוֹ - נוֹטֵל שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה. בָּזֶה יָפֶה כֹּחַ הַבֵּן מִכֹּחַ הָאָב, שֶׁהַבֵּן גּוֹבֶה שֶׁלֹּא בִּשְׁבוּעָה וְהָאָב אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא בִּשְׁבוּעָה. וּבָזֶה יָפֶה כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ יוֹרֵשׁ. נִתְחַיֵּב הָאָב שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין - פָּטוּר; שֶׁאֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוֹלִין לִגְבּוֹת.

ו,ז אָמַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם, וְלַשּׁוֹאֵל, וְלַנּוֹשֵׂא שָׂכָר: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ - ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר מִכָּאן הוֹדָה שֶׁאָכְלוֹ - חַיָּב. אָמַר לְשׁוֹמֵר חִנָּם: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - פָּטוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

אָמַר: ׳נִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד׳, ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁאָכְלוֹ - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

ו,ח אָמַר לְשׁוֹאֵל: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! לְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

׳נִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד׳, ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! לְאַחַר זְמַן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָכַל - פָּטוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם.

ו,ט אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁמֵּת אוֹ נִשְׁבָּה - פָּטוּר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל. ׳מֵת׳ אוֹ ׳נִשְׁבַּר׳ אוֹ ׳נִשְׁבָּה׳, וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל.

אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר: ׳הֵיכָן שׁוֹרִי? אָמַר לוֹ: ׳אֵינִי יוֹדֵעַ׳, ׳מַשְׁבִּיעֶךָּ אֲנִי׳, וְאָמַר: ׳אָמֵן׳! וּלְאַחַר מִכָּאן הוֹדָה שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם. נִמְצָא חַיָּב בְּשׁוֹאֵל - פָּטוּר בְּשׁוֹמֵר חִנָּם. חַיָּב בְּשׁוֹמֵר חִנָּם - פָּטוּר בְּשׁוֹאֵל. חַיָּב בְּשׁוֹאֵל - פָּטוּר בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. פָּטוּר בְּשׁוֹאֵל - חַיָּב בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמִּשְׁתַּנֶּה מִפְּטוּר לִפְטוּר, מֵחוֹבָה לְחוֹבָה, מִפְּטוּר לְחוֹבָה - פָּטוּר, וּמֵחוֹבָה לִפְטוּר - חַיָּב.

וּמַסוֹרְתָּא[1] - שְׁנַיִם: ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל׳[2]. וְהַשּׁוֹאֵל: שְׁנַיִם ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם׳[3]. וְשׁוֹמֵר חִנָּם: שְׁלֹשָׁה[4]. נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין: שְׁנַיִם ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל׳[5]. אֶחָד[6] נוֹשֵׂא: שְׁנַיִם[7] ׳מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם׳.

הַשָּׁלֵם

---

[1] הֵינוּ מְסֹרֶת שֶׁהָיְתָה בְּיָדָם, שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים סִימָנִים כְּדֵי לִזְכֹּר הֲלָכוֹת שׁוֹנוֹת לְאוֹמְרֵיהֶם.

[2] לְעֵיל הֲלָכָה ז׳, שֶׁלָּמַדְנוּ שָׁם פַּעֲמַיִם – ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל״.

[3] לְעֵיל בַּהֲלָכָה ח׳ לָמַדְנוּ בְּעִנְיַן שׁוֹאֵל פַּעֲמַיִם – ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל חִנָּם״.

[4] בַּהֲלָכָה ז׳ לָמַדְנוּ שָׁלֹשׁ בְּבוֹת אֵצֶל שׁוֹמֵר חִנָּם.

[5] לְעֵיל בְּרֹאשׁ הַהֲלָכָה גַּבֵּי הַדִּין שֶׁל שׁוֹמְרֵי שָׂכָר, מוּבָא פַּעֲמַיִם – ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹאֵל״.

[6] חֲזוֹן יְחֶזְקֵאל גּוֹרֵם כָּאן ״אַחֵר״ – הֵינוּ עוֹד דִּין אַחֵר בְּנוֹשֵׂא שָׂכָר.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסּוֹרָתָא[8] – ״חַיָּב, פְּטוּר, חַיָּב״. ״חַיָּב, פְּטוּר, חַיָּב, פְּטוּר״[10]. ״פְּטוּר, חַיָּב, חַיָּב, פְּטוּר״[11].

מַסֶּכֶת עֵדִיּוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א כְּשֶׁנִּכְנְסוּ חֲכָמִים לַכֶּרֶם בְּיַבְנֶה, אָמְרוּ: עֲתִידָה שָׁעָה שֶׁיִּהְיֶה אָדָם מְבַקֵּשׁ דָּבָר מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וְאֵינוֹ מוֹצֵא, מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְאֵינוֹ מוֹצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר (עָמוֹס ח): ״הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה׳ וְגוֹ׳, וְשׁוֹטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה׳ וְלֹא יִמְצָאוּ״. דְּבַר ה׳ – זוֹ נְבוּאָה. דְּבַר ה׳ – זֶה הַקֵּץ. דְּבַר ה׳ – שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר מִדִּבְרֵי תּוֹרָה דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. אָמְרוּ, נַתְחִיל מֵהִלֵּל וּמִשַּׁמַּאי, שַׁמַּאי אוֹמֵר: מִקַּב חַלָּה. הִלֵּל אוֹמֵר: מִקַּבַּיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כִּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה, אֶלָּא קַב וּמֶחֱצָה – חַיָּב בַּחַלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טו): ״רֵאשִׁית עֲרִסוֹתֵיכֶם״ – כְּדֵי עִסָּתְכֶם. וְכַמָּה עִסָּתְכֶם? כְּדֵי עִסַּת מִדְבָּר. וְכַמָּה עִסַּת מִדְבָּר? עֹמֶר, שֶׁנֶּאֱמַר: (שְׁמוֹת טז): ״וְהָעֹמֶר עֶשִׂירִת הָאֵיפָה הוּא״, שְׁעָרוּ חֲכָמִים שִׁבְעָה רְבָעִים וְעוֹד, מִדְּבָרִית, שֶׁהֵן חֲמִשָּׁה רְבָעֵי צְפוֹרִית, שֶׁהֵן קַב וּמֶחֱצָה יְרוּשַׁלְמִית.

א,ב הִלֵּל אוֹמֵר: מְלֹא הִין מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר לוֹג – פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. שַׁמַּאי אוֹמֵר: מְלֹא הִין מַיִם שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנַיִם וְשִׁשָּׁה לוֹג – פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כִּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִּדְבָרֵי זֶה, אֶלָּא שְׁלֹשָׁה לוֹגִין מַיִם שְׁאוּבִין – פּוֹסְלִין אֶת הַמִּקְוֶה.

הַשָּׁלֵם

מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנֵי גַּרְדִּיִּים מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְהֵעִידוּ בְּשֵׁם שִׁמְעִיָּה וְאַבְטַלְיוֹן, שֶׁשְּׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם פּוֹסְלִים הַמִּקְוֶה, וְקִיְּמוּ אֶת דִּבְרֵיהֶם. וְלָמָּה הֶזְכִּירוּ שֵׁם מְקוֹמָם וְשֵׁם אוּמָנֵיהֶן? וַהֲלֹא אֵין לְךָ אֻמָּנוּת יְרוּדָה אֶלָּא גַּרְדִּי, אֵין לְךָ מָקוֹם יָרוּד מִשַּׁעַר הָאַשְׁפּוֹת?! אֶלָּא מַה אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דִּבְרֵיהֶן בְּמָקוֹם שְׁמוּעָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁלֹּא יְהֵא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו בְּמָקוֹם שְׁמוּעָה. לְעוֹלָם הֲלָכָה כִּדְבֵרֵי הַמְּרִבִּין, לֹא הֶזְכִּירוּ דִּבְרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמְּרִבִּין, אֶלָּא שֶׁמָּא הֶצְרַךְ לָהֶן שָׁעָה, וְיִסְמְכוּ עֲלֵיהֶן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הֶזְכִּירוּ דִּבְרֵי יָחִיד בֵּין הַמְּרִבִּין, אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁזֶּה אוֹמֵר טָהוֹר וְזֶה אוֹמֵר טָמֵא, כִּדְבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. יֹאמְרוּ לוֹ: כִּדְבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁמַעְתָּ.

א,ג נִשְׁאַל לָחָכָם וְטִמֵּא לוֹ, לֹא יִשָּׁאֵל לָחָכָם אַחֵר. הָיוּ שְׁנַיִם, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מַתִּיר, אֶחָד מְטַמֵּא וְאֶחָד מְטַהֵר, אִם יֵשׁ חָכָם אַחֵר – נִשְׁאָלִין לוֹ, וְאִם לָאו – הוֹלְכִין אַחַר הַמַּחְמִיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: דָּבָר מִדִּבְרֵי תּוֹרָה – הוֹלְכִין אַחַר הַמַּחְמִיר. מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים – הוֹלְכִין אַחַר הַמֵּקֵל.

א,ד הָאִשָּׁה שֶׁהָלְכָה הִיא וּבַעֲלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם, וְהָיָה שָׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵינָהּ, שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. בָּאתָה וְאָמְרָה: מֵת בַּעְלִי – תִּנָּשֵׂא. שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְאָמְרָה: מֵת בַּעְלִי, בֵּין בּוֹכָה בֵּין שֶׁאֵינָהּ בּוֹכָה, בֵּין בְּגָדֶיהָ קְרוּעִים בֵּין שֶׁאֵין בְּגָדֶיהָ קְרוּעִים – נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת, אֶלָּא אִם כֵּן בָּאתָה בּוֹכָה וּבְגָדֶיהָ קְרוּעִים. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, זוֹ שֶׁהָיְתָה פִּקַּחַת – תִּנָּשֵׂא, שֶׁלֹּא הָיְתָה פִּקַּחַת – לֹא תִּנָּשֵׂא? בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא שָׁמַעְנוּ אֶלָּא בְּבָאָה מִן הַקָּצִיר בִּלְבַד. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר! יָצָא קָצִיר שְׁעוֹרִין. בָּא קָצִיר חִטִּים – יָצָא קָצִיר חִטִּים. בָּא בָּצִיר – יָצָא בָּצִיר, נִמְצָא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קָצִיר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: מָצָאנוּ שֶׁאֵין אַחִין נִכְנָסִים לַנַּחֲלָה עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: וַהֲלֹא מִסֵּפֶר

---

[7] עוֹד יֵשׁ דִּין בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר שֶׁבּוֹ אִיתָא פַּעֲמַיִם ״מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֵר חִנָּם״.

[8] הֵינוּ מְסֹרֶת שֶׁהָיְתָה בְּיָדָם, שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים סִימָנִים כְּדֵי לִזְכֹּר הֲלָכוֹת שׁוֹנוֹת לְאוֹמְרֵיהֶם.

[9] מַה שֶּׁלָּמַדְנוּ לְמַעְלָה בַּהֲלָכָה ז׳.

[10] אֵלּוּ הֵן הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּשְׁנוּ לְמַעְלָה בַּהֲלָכָה ח׳.

[11] אֵלּוּ הֵן הַהֲלָכוֹת שֶׁנִּשְׁנוּ לְמַעְלָה בַּהֲלָכָה ט׳.

תּוֹסֶפְתָּא

כְּתָבָתָהּ נִלְמַד, שֶׁכָּתַב לָהּ לְכְשֶׁתִּנָּשֵׂאי לְאַחֵר - תִּטְלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לִיךְ בִּכְתֻבָּתֵיךְ וּצְאִי. חָזְרוּ בֵּית הִלֵּל לְהוֹרוֹת כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי.

א,ה שִׁשָּׁה דְּבָרִים רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **א.** הַשֵּׂעָר וְהַצְּפַרְדֵּעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. **ב.** וְכֵן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת וְכַזַּיִת מִן הַנְּבֵלָה. **ג.** עֶצֶם מִן הַמֵּת וְעֶצֶם מִן הַנְּבֵלָה. **ד.** גּוּשׁ מֵאֶרֶץ-טָהוֹר גּוּשׁ מֵאֶרֶץ הַפְּרָס. **ה.** גּוּשׁ מֵאֶרֶץ-טָהוֹר גּוּשׁ מֵאֶרֶץ הָעַמִּים. **ו.** שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

א,ו הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת מִשְּׁנֵי מֵתִים, רְבִיעִית דָּם מִשְּׁנֵי מֵתִים, רֹבַע עֲצָמוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, אֵבֶר מִן הַמֵּת מִשְּׁנֵי מֵתִים, אֵבֶר מִן הַחַי מִשְּׁנֵי אֲנָשִׁים; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

א,ז שִׁלְשָׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְלֹא אָמַר בָּהֶן אִסּוּר וְהֶתֵּר, וּפֵרְשָׁן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מַתְיָא: הַמְּפִיס מֵרְסָא בְּשַׁבָּת, אִם לְקוֹלְפָהּ וְלַעֲשׂוֹת לָהּ פֶּה׳ כְּדֶרֶךְ שֶׁהָרוֹפְאִין עוֹשִׂין - חַיָּב. אִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לֵחָה - פָּטוּר. הַשּׁוּם וְהַבֹּסֶר וְהַמְּלִילוֹת שֶׁרְסָקָן מִבְּעוֹד יוֹם; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יִגְמֹר מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא יִגְמֹר, אֲבָל כֹּהֲנִים נָהֲגוּ כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

א,ח שְׁלִשָּׁה דְּבָרִים אָמְרוּ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנַיִם מִשֵּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאֶחָד מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא אָמַר בָּהֶן, לֹא אִסּוּר וְלֹא הֶתֵּר, וְלֹא כָּשֵׁר וְלֹא פָּסוּל, לֹא טֻמְאָה וְלֹא טָהֳרָה.

שְׁנַיִם מִשֵּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִשָּׁה, מַה הִיא לָצֵאת בְּעִיר שֶׁל זָהָב? וְלֹא אָמַר בָּהּ לֹא אִסּוּר וְלֹא הֶתֵּר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. מַפְרִיחֵי יוֹנִים, מַה הֵן לְעֵדוּת? לֹא אָמַר בְּהוּ, לֹא כָּשֵׁר וְלֹא פָּסוּל, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין.

אֶחָד מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַשֵּׂעָר בִּפְנֵי הַחֲלָדָה, וְהַחֲלָדָה מְהַלֶּכֶת עַל גַּבֵּי כְּרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: וַדַּאי טָמֵא וְסָפֵק טָהוֹר.

א,ט תַּנּוּר שֶׁתְּחִלָּתוֹ אַרְבָּעָה וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה, שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה, הֲרֵי לִי סַנְדָּל שֶׁל עֵץ וְשֶׁל סַיְדִין שֶׁטָּמֵא מִדָּרָס, עַל שְׁיָרֵי תַּנּוּר. רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְאִשָּׁה חוֹלֶצֶת בּוֹ, וְיוֹצְאִין בּוֹ בַּשַּׁבָּת וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

א,י חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ כְּמִין אַגָּדָה, בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים אָדָם זוֹכֶה לְבֵן, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד הַפֶּרֶק זָכָה לוֹ, מִכַּן וָאֵילָךְ הוּא זוֹכֶה לְעַצְמוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הֵיכָן מָצִינוּ, שֶׁהָיוּ חִגְּרִין עַד הַפֶּרֶק, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְפַּשְּׁטוּ. וְשֶׁהָיוּ חֵרְשִׁין עַד הַפֶּרֶק, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְפַּקְּחוּ. וְשֶׁהָיוּ סוּמִין עַד הַפֶּרֶק, כְּשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְפַּתְּחוּ. וְהֵיאַךְ זוֹכֶה לוֹ עַד אוֹתָהּ הַשָּׁעָה? אָמְרוּ לוֹ: כִּי מָצִינוּ שֶׁהָיוּ פְּשׁוּטִים עַד הַפֶּרֶק וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְחַגְּרוּ, וְשֶׁהָיוּ פְּקֻחִין עַד הַפֶּרֶק וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִתְחָרְשׁוּ, וְשֶׁהָיוּ פְּתוּחִים עַד הַפֶּרֶק, וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַפֶּרֶק נִסְתְּמוּ, הָא אֵין זוֹכֶה לוֹ אֶלָּא עַד אוֹתָהּ הַשָּׁעָה בִּלְבַד.

א,יא מִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו הַקֵּץ, אַף עַל פִּי שֶׁהַיָּמִים וְהַשָּׁעוֹת כְּחוּט הַשַּׂעָרָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֵינוֹ מוֹנֶה אֶלָּא דּוֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה מא): "קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ". וְאַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם", וְנֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה" וְגוֹ'. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כג): "אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ" - אֵלּוּ שְׁנֵי דּוֹרוֹת. וּשְׁאָר כָּל אָדָם: זָכָה - מַשְׁלִימִים שְׁנוֹתָיו. לֹא זָכָה - פּוֹחֲתִין לוֹ מִשְּׁנוֹתָיו; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זָכָה - מוֹסִיפִין לוֹ עַל שְׁנוֹתָיו. לֹא זָכָה - פּוֹחֲתִין מֵהֶן. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב כ): "וְהוֹסַפְתִּי עַל יָמֶיךָ חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה"! אָמַר לָהֶן: מִשֶּׁלּוֹ הוֹסִיפוּ לוֹ. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב יג): "הִנֵּה בֶן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ", וַעֲדַיִן לֹא הָיָה מְנַשֶּׁה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

בָּעוֹלָם ! אָמְרוּ לוֹ: וְכִי נֶאֱמַר: ׳הִנֵּה בֶּן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד בֶּן חִזְקִיָּה׳? וַהֲלֹא לֹא נֶאֱמַר: ״אֶלָּא הִנֵּה נוֹלָד בֶּן לְבֵית דָּוִד״; בֵּין מֵחִזְקִיָּה בֶּן מִיכַל בֵּית דָּוִד.

א,יב חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת מָנֶה מָנֶה וּפְרָס, שֶׁהֵן שִׁבְעִים וְחָמֵשׁ סְלָעִים - חַיָּבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז; דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חָמֵשׁ רְחֵלוֹת גְּזוּזוֹת כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: כַּבִּיצָה אוֹכְלִין, כְּמוֹהָ וּבִקְלִפָּתָהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חוּץ מִקְּלִפָּתָהּ.

הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה: ״נִשְׁבֵּתִי, וּטְהוֹרָה אֲנִי״ - אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁנִּשְׁבֵּית, וְהִיא אוֹמֶרֶת: ״טְהוֹרָה אֲנִי״ - אֵינָהּ אוֹכֶלֶת.

א,יג אַרְבָּעָה סְפֵקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין: הַטָּהוֹר עוֹמֵד וְהַטָּמֵא עוֹבֵר, טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָהֳרָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים טְהוֹרָה, טָמְאָה בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וְטָמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, סָפֵק נָגַע סָפֵק לֹא נָגַע, סָפֵק הֶאֱהִיל סָפֵק לֹא הֶאֱהִיל, סָפֵק הֵסִיט סָפֵק לֹא הֵסִיט; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

שמואל ב פרק יא

א וַיְהִי֮ לִתְשׁוּבַ֣ת הַשָּׁנָה֒ לְעֵ֣ת | צֵ֔את הַמְּלָאכִ֖ים
וַיִּשְׁלַ֣ח דָּוִ֗ד אֶת־יוֹאָב֙ וְאֶת־עֲבָדָ֣יו עִמּ֔וֹ וְאֶת־כָּל־
יִשְׂרָאֵ֑ל וַיַּשְׁחִ֣תוּ אֶת־בְּנֵ֣י עַמּ֔וֹן וַיָּצֻ֖רוּ עַל־רַבָּ֑ה
וְדָוִ֖ד יוֹשֵׁ֥ב בִּירוּשָׁלָֽם׃ {ס} **ב** וַיְהִי֮ | לְעֵ֣ת הָעֶרֶב֒
וַיָּ֣קָם דָּוִד֮ מֵעַ֣ל מִשְׁכָּבוֹ֒ וַיִּתְהַלֵּךְ֙ עַל־גַּ֣ג בֵּית־
הַמֶּ֔לֶךְ וַיַּ֗רְא אִשָּׁה֙ רֹחֶ֣צֶת מֵעַ֔ל הַגָּ֖ג וְהָאִשָּׁ֣ה טוֹבַ֥ת
מַרְאֶ֖ה מְאֹֽד׃ **ג** וַיִּשְׁלַ֤ח דָּוִד֙ וַיִּדְרֹ֣שׁ לָאִשָּׁ֔ה וַיֹּ֕אמֶר
הֲלוֹא־זֹ֥את בַּת־שֶׁ֛בַע בַּת־אֱלִיעָ֖ם אֵ֣שֶׁת אוּרִיָּ֥ה
הַחִתִּֽי׃ **ד** וַיִּשְׁלַ֥ח דָּוִ֛ד מַלְאָכִ֖ים וַיִּקָּחֶ֑הָ וַתָּבֹ֣וא
אֵלָ֔יו וַיִּשְׁכַּ֥ב עִמָּ֖הּ וְהִ֣יא מִתְקַדֶּ֣שֶׁת מִטֻּמְאָתָ֑הּ
וַתָּ֖שָׁב אֶל־בֵּיתָֽהּ׃ **ה** וַתַּ֥הַר הָאִשָּׁ֖ה וַתִּשְׁלַ֣ח וַתַּגֶּ֑ד
לְדָוִ֖ד וַתֹּ֣אמֶר הָרָ֥ה אָנֹֽכִי׃ **ו** וַיִּשְׁלַ֤ח דָּוִד֙ אֶל־יוֹאָ֔ב
שִׁלַּ֖ח אֵלַ֑י אֶת־אוּרִיָּ֥ה הַחִתִּ֖י וַיִּשְׁלַ֥ח יוֹאָ֛ב אֶת־
אוּרִיָּ֖ה אֶל־דָּוִֽד׃ **ז** וַיָּבֹ֤א אוּרִיָּה֙ אֵלָ֔יו וַיִּשְׁאַ֥ל דָּוִ֖ד
לִשְׁל֣וֹם יוֹאָ֑ב וְלִשְׁל֥וֹם הָעָ֖ם וְלִשְׁל֥וֹם
הַמִּלְחָמָֽה׃ **ח** וַיֹּ֤אמֶר דָּוִד֙ לְאוּרִיָּ֔ה רֵ֖ד לְבֵיתְךָ֑
וּרְחַ֥ץ רַגְלֶ֖יךָ וַיֵּצֵ֣א אוּרִיָּ֔ה מִבֵּ֖ית הַמֶּ֑לֶךְ וַתֵּצֵ֣א
אַחֲרָ֔יו מַשְׂאֵ֖ת הַמֶּֽלֶךְ׃ **ט** וַיִּשְׁכַּ֤ב אוּרִיָּה֙ פֶּ֣תַח בֵּית
הַמֶּ֔לֶךְ אֶת כָּל־עַבְדֵ֥י אֲדֹנָ֖יו וְלֹ֣א יָרַ֑ד אֶל־
בֵּיתֹֽו׃ **י** וַיַּגִּ֣דוּ לְדָוִד֮ לֵאמֹר֒ לֹא־יָרַ֤ד אוּרִיָּה֙ אֶל־
בֵּית֔וֹ וַיֹּ֧אמֶר דָּוִ֛ד אֶל־אוּרִיָּ֖ה הֲלוֹא֙ מִדֶּ֣רֶךְ אַתָּ֔ה
בָּ֖א מַדּ֑וּעַ לֹא־יָרַ֖דְתָּ אֶל־בֵּיתֶֽךָ׃ **יא** וַיֹּ֤אמֶר אוּרִיָּה֙
אֶל־דָּוִ֔ד הָאָרוֹן֙ וְיִשְׂרָאֵ֣ל וִיהוּדָ֔ה יֹשְׁבִ֖ים בַּסֻּכּ֑וֹת
וַאדֹנִ֤י יוֹאָב֙ וְעַבְדֵ֣י אֲדֹנִ֔י עַל־פְּנֵ֥י הַשָּׂדֶ֖ה חֹנִ֑ים וַאֲנִ֗י
אָבֹ֤וא אֶל־בֵּיתִי֙ לֶאֱכֹ֣ל וְלִשְׁתּ֔וֹת וְלִשְׁכַּ֖ב עִם־
אִשְׁתִּ֑י חַיֶּ֣יךָ וְחֵ֣י נַפְשֶׁ֔ךָ אִם־אֶֽעֱשֶׂ֖ה אֶת־הַדָּבָ֥ר
הַזֶּֽה׃ **יב** וַיֹּ֤אמֶר דָּוִד֙ אֶל־אוּרִיָּ֔ה שֵׁ֥ב בָּזֶ֖ה גַּם־הַיּ֑וֹם
וּמָחָ֗ר אֲשַׁלְּחֶ֙ךָּ֙ וַיֵּ֣שֶׁב אוּרִיָּ֔ה בִּירוּשָׁלַ֖ם בַּיּ֣וֹם הַה֑וּא
וּמִמָּחֳרָֽת׃ **יג** וַיִּקְרָא־לֹ֤ו דָּוִד֙ וַיֹּ֣אכַל לְפָנָ֔יו וַיֵּ֖שְׁתְּ
וַיְשַׁכְּרֵ֑הוּ וַיֵּצֵ֣א בָּעֶ֗רֶב לִשְׁכַּ֤ב בְּמִשְׁכָּבוֹ֙ עִם־עַבְדֵ֣י
אֲדֹנָ֔יו וְאֶל־בֵּית֖וֹ לֹ֥א יָרָֽד׃ **יד** וַיְהִ֣י בַבֹּ֔קֶר וַיִּכְתֹּ֥ב
דָּוִ֖ד סֵ֣פֶר אֶל־יוֹאָ֑ב וַיִּשְׁלַ֖ח בְּיַ֥ד אוּרִיָּֽה׃ **טו** וַיִּכְתֹּ֥ב
בַּסֵּ֖פֶר לֵאמֹ֑ר הָב֣וּ אֶת־אוּרִיָּ֗ה אֶל־מוּל֙ פְּנֵ֣י
הַמִּלְחָמָ֔ה הַחֲזָקָ֖ה וְשַׁבְתֶּ֣ם מֵאַחֲרָ֑יו וְנִכָּ֖ה וָמֵֽת׃
{ס} **טז** וַיְהִ֤י בְשָׁמְר֙וֹר יוֹאָ֔ב אֶל־הָעִ֖יר וַיִּתֵּ֣ן אֶת־
אוּרִיָּ֔ה אֶל־הַמָּקוֹם֙ אֲשֶׁ֣ר יָדַ֔ע כִּ֥י אַנְשֵׁי־חַ֖יִל
שָֽׁם׃ **יז** וַיֵּצְא֣וּ אַנְשֵׁ֣י הָעִ֔יר וַיִּלָּחֲמ֖וּ אֶת־יוֹאָ֑ב וַיִּפֹּ֗ל
מִן־הָעָם֙ מֵעַבְדֵ֣י דָוִ֔ד וַיָּ֥מָת גַּם֙ אוּרִיָּ֖ה
הַחִתִּֽי׃ **יח** וַיִּשְׁלַ֥ח יוֹאָ֖ב וַיַּגֶּ֣ד לְדָוִ֑ד אֶת־כָּל־דִּבְרֵ֖י
הַמִּלְחָמָֽה׃ **יט** וַיְצַ֣ו אֶת־הַמַּלְאָךְ֮ לֵאמֹר֒ כְּכַלּ֣וֹתְךָ֗
אֶת כָּל־דִּבְרֵ֤י הַמִּלְחָמָה֙ לְדַבֵּ֣ר אֶל־
הַמֶּֽלֶךְ׃ **כ** וְהָיָ֗ה אִם־תַּעֲלֶ֤ה חֲמַת֙ הַמֶּ֣לֶךְ וְאָמַ֣ר לְךָ֔
מַדּ֖וּעַ נִגַּשְׁתֶּ֣ם אֶל־הָעִ֑יר לְהִלָּחֵ֖ם הֲלֹ֣וא יְדַעְתֶּ֔ם
אֵ֥ת אֲשֶׁר־יֹ֖רוּ מֵעַ֥ל הַחוֹמָֽה׃ **כא** מִי־הִכָּ֞ה אֶת־
אֲבִימֶ֣לֶךְ בֶּן־יְרֻבֶּ֗שֶׁת הֲלוֹא־אִשָּׁ֤ה הִשְׁלִיכָה֙ עָלָ֣יו׀
פֶּ֣לַח רֶ֔כֶב מֵעַ֖ל הַחוֹמָ֑ה וַיָּ֥מָת בְּתֵבֵ֖ץ לָמָ֣ה נִגַּשְׁתֶּ֔ם
אֶל־הַחוֹמָ֑ה וְאָמַרְתָּ֙ גַּם֙ עַבְדְּךָ֣ אוּרִיָּ֔ה הַחִתִּ֖י
מֵ֥ת׃ **כב** וַיֵּ֣לֶךְ הַמַּלְאָךְ֮ וַיָּבֹא֒ וַיַּגֶּ֣ד לְדָוִ֔ד אֵ֥ת כָּל־
אֲשֶׁ֖ר שְׁלָחֹ֥ו יוֹאָֽב׃ **כג** וַיֹּ֤אמֶר הַמַּלְאָךְ֙ אֶל־דָּוִ֔ד כִּי־
גָבְר֥וּ עָלֵ֛ינוּ הָאֲנָשִׁ֖ים וַיֵּצְא֣וּ אֵלֵ֑ינוּ הַשָּׂדֶ֔ה וַנְּהִיֶ֥ה
עֲלֵיהֶ֖ם עַד־פֶּ֥תַח הַשָּֽׁעַר׃ **כד** וַיֹּרֻ֤אוּ הַמּוֹרִים֙
אֶל־עֲבָדֶ֔יךָ מֵעַ֖ל הַחוֹמָ֑ה וַיָּמָ֗וּתוּ מֵעַבְדֵ֤י הַמֶּ֙לֶךְ֙
וְגַ֣ם עַבְדְּךָ֔ אוּרִיָּ֥ה הַחִתִּ֖י מֵֽת׃ {ס} **כה** וַיֹּ֤אמֶר דָּוִד֙
אֶל־הַמַּלְאָךְ֔ כֹּֽה־תֹאמַ֥ר אֶל־יוֹאָ֖ב אַל־יֵ֣רַע בְּעֵינֶ֑יךָ
אֶת־הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה כִּ֥י־כָזֶ֛ה וְכָזֶ֖ה תֹּאכַ֣ל הֶחָ֑רֶב הַחֲזֵ֤ק
מִלְחַמְתְּךָ֙ אֶל־הָעִ֔יר וְהָרְסָ֖הּ וְחַזְּקֵֽהוּ׃ **כו** וַתִּשְׁמַ֗ע
אֵ֚שֶׁת אוּרִיָּ֔ה כִּי־מֵ֥ת אוּרִיָּ֖ה אִישָׁ֑הּ וַתִּסְפֹּ֥ד עַל־
בַּעְלָֽהּ׃ **כז** וַיַּעֲבֹ֣ר הָאֵבֶל֮ וַיִּשְׁלַ֣ח דָּוִד֒ וַיַּאַסְפָ֣הּ אֶל־

בֵּיתוֹ וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן וַיֵּרַע הַדָּבָר אֲשֶׁר־עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינֵי יְהוָה: {פ}

שמואל ב פרק יב

א וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־נָתָן אֶל־דָּוִד וַיָּבֹא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אֶחָת אֶחָד עָשִׁיר וְאֶחָד רָאשׁ: **ב** לְעָשִׁיר הָיָה צֹאן וּבָקָר הַרְבֵּה מְאֹד: **ג** וְלָרָשׁ אֵין־כֹּל כִּי אִם־כִּבְשָׂה אַחַת קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה וַיְחַיֶּהָ וַתִּגְדַּל עִמּוֹ וְעִם־בָּנָיו יַחְדָּו מִפִּתּוֹ תֹאכַל וּמִכֹּסוֹ תִשְׁתֶּה וּבְחֵיקוֹ תִשְׁכָּב וַתְּהִי־לוֹ כְּבַת: **ד** וַיָּבֹא הֵלֶךְ לְאִישׁ הֶעָשִׁיר וַיַּחְמֹל לָקַחַת מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ לַעֲשׂוֹת לָאֹרֵחַ הַבָּא־לוֹ וַיִּקַּח אֶת־כִּבְשַׂת הָאִישׁ הָרָאשׁ וַיַּעֲשֶׂהָ לָאִישׁ הַבָּא אֵלָיו: **ה** וַיִּחַר־אַף דָּוִד בָּאִישׁ מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־נָתָן חַי־יְהוָה כִּי בֶן־מָוֶת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹּאת: **ו** וְאֶת־הַכִּבְשָׂה יְשַׁלֵּם אַרְבַּעְתָּיִם עֵקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְעַל אֲשֶׁר לֹא־חָמָל: {ס} **ז** וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִד אַתָּה הָאִישׁ {ס} כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי הִצַּלְתִּיךָ מִיַּד שָׁאוּל: **ח** וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת־בֵּית אֲדֹנֶיךָ וְאֶת־נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחֵיקֶךָ וָאֶתְּנָה לְךָ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה וְאִם־מְעָט וְאוֹסִפָה לְךָ כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה: **ט** מַדּוּעַ בָּזִיתָ | אֶת־דְּבַר יְהוָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינָו בְּעֵינַי אֶת אוּרִיָּה הַחִתִּי הִכִּיתָ בַחֶרֶב וְאֶת־אִשְׁתּוֹ לָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה וְאֹתוֹ הָרַגְתָּ בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן: **י** וְעַתָּה לֹא־תָסוּר חֶרֶב מִבֵּיתְךָ עַד־עוֹלָם עֵקֶב כִּי בְזִתָנִי וַתִּקַּח אֶת־אֵשֶׁת אוּרִיָּה הַחִתִּי לִהְיוֹת לְךָ לְאִשָּׁה: {ס} **יא** כֹּה | אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ וְלָקַחְתִּי אֶת־נָשֶׁיךָ לְעֵינֶיךָ וְנָתַתִּי לְרֵעֶיךָ וְשָׁכַב עִם־נָשֶׁיךָ לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַזֹּאת: **יב** כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ בַסָּתֶר וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל וְנֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ: {ס} **יג** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־נָתָן חָטָאתִי לַיהוָה {ס} וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִד גַּם־יְהוָה הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת: **יד** אֶפֶס כִּי־נִאֵץ נִאַצְתָּ אֶת־אֹיְבֵי יְהוָה בַּדָּבָר הַזֶּה גַּם הַבֵּן הַיִלּוֹד לְךָ מוֹת יָמוּת: **טו** וַיֵּלֶךְ נָתָן אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הַיֶּלֶד אֲשֶׁר יָלְדָה אֵשֶׁת־אוּרִיָּה לְדָוִד וַיֵּאָנַשׁ: **טז** וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת־הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנָּעַר וַיָּצָם דָּוִד צוֹם וּבָא וְלָן וְשָׁכַב אָרְצָה: **יז** וַיָּקֻמוּ זִקְנֵי בֵיתוֹ עָלָיו לַהֲקִימוֹ מִן־הָאָרֶץ וְלֹא אָבָה וְלֹא־בָרָא אִתָּם לָחֶם: **יח** וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיָּלֶד וַיִּרְאוּ עַבְדֵי דָוִד לְהַגִּיד לוֹ | כִּי־מֵת הַיֶּלֶד כִּי אָמְרוּ הִנֵּה בְהְיוֹת הַיֶּלֶד חַי דִּבַּרְנוּ אֵלָיו וְלֹא־שָׁמַע בְּקוֹלֵנוּ וְאֵיךְ נֹאמַר אֵלָיו מֵת הַיֶּלֶד וְעָשָׂה רָעָה: **יט** וַיַּרְא דָּוִד כִּי עֲבָדָיו מִתְלַחֲשִׁים וַיָּבֶן דָּוִד כִּי מֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־עֲבָדָיו הֲמֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמְרוּ מֵת: **כ** וַיָּקָם דָּוִד מֵהָאָרֶץ וַיִּרְחַץ וַיָּסֶךְ וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָו וַיָּבֹא בֵית־יְהוָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁאַל וַיָּשִׂימוּ לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל: **כא** וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו מָה־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה בַּעֲבוּר הַיֶּלֶד חַי צַמְתָּ וַתִּבְךְּ וְכַאֲשֶׁר מֵת הַיֶּלֶד קַמְתָּ וַתֹּאכַל לָחֶם: **כב** וַיֹּאמֶר בְּעוֹד הַיֶּלֶד חַי צַמְתִּי וָאֶבְכֶּה כִּי אָמַרְתִּי מִי יוֹדֵעַ יחנני וְחַנַּנִי יְהוָה וְחַי הַיָּלֶד: **כג** וְעַתָּה | מֵת לָמָּה זֶּה אֲנִי צָם הַאוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ עוֹד אֲנִי הֹלֵךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא־יָשׁוּב אֵלָי: **כד** וַיְנַחֵם דָּוִד אֶת בַּת־שֶׁבַע אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וַתֵּלֶד בֵּן ויקרא וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וַיהוָה אֲהֵבוֹ: **כה** וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יְדִידְיָהּ בַּעֲבוּר יְהוָה: {פ}

כו וַיִּלָּחֶם יוֹאָב בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּלְכֹּד אֶת־עִיר
הַמְּלוּכָה: **כז** וַיִּשְׁלַח יוֹאָב מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד
וַיֹּאמֶר נִלְחַמְתִּי בְרַבָּה גַּם־לָכַדְתִּי אֶת־עִיר
הַמָּיִם: **כח** וְעַתָּה אֱסֹף אֶת־יֶתֶר הָעָם וַחֲנֵה עַל־
הָעִיר וְלָכְדָהּ פֶּן־אֶלְכֹּד אֲנִי אֶת־הָעִיר וְנִקְרָא
שְׁמִי עָלֶיהָ: **כט** וַיֶּאֱסֹף דָּוִד אֶת־כָּל־הָעָם וַיֵּלֶךְ
רַבָּתָה וַיִּלָּחֶם בָּהּ וַיִּלְכְּדָהּ: **ל** וַיִּקַּח אֶת־עֲטֶרֶת־
מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה
וַתְּהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִד וּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה
מְאֹד: **לא** וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הוֹצִיא וַיָּשֶׂם
בַּמְּגֵרָה וּבַחֲרִצֵּי הַבַּרְזֶל וּבְמַגְזֵרֶת הַבַּרְזֶל וְהֶעֱבִיר
אוֹתָם במלכן בַּמַּלְבֵּן וְכֵן יַעֲשֶׂה לְכָל עָרֵי בְנֵי־
עַמּוֹן וַיָּשָׁב דָּוִד וְכָל־הָעָם יְרוּשָׁלִָם: {פ}

שמואל ב פרק יג

א וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וּלְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־דָּוִד אָחוֹת יָפָה
וּשְׁמָהּ תָּמָר וַיֶּאֱהָבֶהָ אַמְנוֹן בֶּן־דָּוִד: **ב** וַיֵּצֶר
לְאַמְנוֹן לְהִתְחַלּוֹת בַּעֲבוּר תָּמָר אֲחֹתוֹ כִּי בְתוּלָה
הִיא וַיִּפָּלֵא בְּעֵינֵי אַמְנוֹן לַעֲשׂוֹת לָהּ
מְאוּמָה: **ג** וּלְאַמְנוֹן רֵעַ וּשְׁמוֹ יוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעָה
אֲחִי דָוִד וְיוֹנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד: **ד** וַיֹּאמֶר לוֹ
מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה דַּל בֶּן־הַמֶּלֶךְ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
הֲלוֹא תַּגִּיד לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן אֶת־תָּמָר אֲחוֹת
אַבְשָׁלוֹם אָחִי אֲנִי אֹהֵב: **ה** וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב
שְׁכַב עַל־מִשְׁכָּבְךָ וְהִתְחָל וּבָא אָבִיךָ לִרְאוֹתֶךָ
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו תָּבֹא נָא תָּמָר אֲחוֹתִי וְתַבְרֵנִי לֶחֶם
וְעָשְׂתָה לְעֵינַי אֶת־הַבְּרִיָּה לְמַעַן אֲשֶׁר אֶרְאֶה
וְאָכַלְתִּי מִיָּדָהּ: **ו** וַיִּשְׁכַּב אַמְנוֹן וַיִּתְחָל וַיָּבֹא
הַמֶּלֶךְ לִרְאוֹתוֹ וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־הַמֶּלֶךְ תָּבוֹא־
נָא תָּמָר אֲחֹתִי וּתְלַבֶּב לְעֵינַי שְׁתֵּי לְבִבוֹת וְאֶבְרֶה
מִיָּדָהּ: **ז** וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־תָּמָר הַבַּיְתָה לֵאמֹר לְכִי
נָא בֵּית אַמְנוֹן אָחִיךְ וַעֲשִׂי־לוֹ הַבְּרִיָּה: **ח** וַתֵּלֶךְ
תָּמָר בֵּית אַמְנוֹן אָחִיהָ וְהוּא שֹׁכֵב וַתִּקַּח אֶת־
הַבָּצֵק ותלוש וַתָּלָשׁ וַתְּלַבֵּב לְעֵינָיו וַתְּבַשֵּׁל אֶת־
הַלְּבִבוֹת: **ט** וַתִּקַּח אֶת־הַמַּשְׂרֵת וַתִּצֹק לְפָנָיו
וַיְמָאֵן לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלַי
וַיֵּצְאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָיו: **י** וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־תָּמָר
הָבִיאִי הַבְּרִיָּה הַחֶדֶר וְאֶבְרֶה מִיָּדֵךְ וַתִּקַּח תָּמָר
אֶת־הַלְּבִבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂתָה וַתָּבֵא לְאַמְנוֹן אָחִיהָ
הֶחָדְרָה: **יא** וַתַּגֶּשׁ אֵלָיו לֶאֱכֹל וַיַּחֲזֵק־בָּהּ וַיֹּאמֶר
לָהּ בֹּואִי שִׁכְבִי עִמִּי אֲחוֹתִי: **יב** וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־
אָחִי אַל־תְּעַנֵּנִי כִּי לֹא־יֵעָשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל אַל־
תַּעֲשֶׂה אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת: **יג** וַאֲנִי אָנָה אוֹלִיךְ
אֶת־חֶרְפָּתִי וְאַתָּה תִּהְיֶה כְּאַחַד הַנְּבָלִים
בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֶּר־נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי
מִמֶּךָּ: **יד** וְלֹא אָבָה לִשְׁמַע בְּקוֹלָהּ וַיֶּחֱזַק מִמֶּנָּה
וַיְעַנֶּהָ וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ: **טו** וַיִּשְׂנָאֶהָ אַמְנוֹן שִׂנְאָה
גְּדוֹלָה מְאֹד כִּי גְדוֹלָה הַשִּׂנְאָה אֲשֶׁר שְׂנֵאָהּ
מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אֲהֵבָהּ וַיֹּאמֶר־לָהּ אַמְנוֹן קוּמִי
לֵכִי: **טז** וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־אוֹדֹת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה
הַזֹּאת מֵאַחֶרֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ עִמִּי לְשַׁלְּחֵנִי וְלֹא
אָבָה לִשְׁמַע לָהּ: **יז** וַיִּקְרָא אֶת־נַעֲרוֹ מְשָׁרְתּוֹ
וַיֹּאמֶר שִׁלְחוּ־נָא אֶת־זֹאת מֵעָלַי הַחוּצָה וּנְעֹל
הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ: **יח** וְעָלֶיהָ כְּתֹנֶת פַּסִּים כִּי כֵן
תִּלְבַּשְׁן בְּנוֹת־הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלֹת מְעִילִים וַיֹּצֵא
אוֹתָהּ מְשָׁרְתוֹ הַחוּץ וְנָעַל הַדֶּלֶת
אַחֲרֶיהָ: **יט** וַתִּקַּח תָּמָר אֵפֶר עַל־רֹאשָׁהּ וּכְתֹנֶת
הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרָעָה וַתָּשֶׂם יָדָהּ עַל־רֹאשָׁהּ
וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְזָעָקָה: **כ** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְשָׁלוֹם
אָחִיהָ הַאֲמִינוֹן אָחִיךְ הָיָה עִמָּךְ וְעַתָּה אֲחוֹתִי

הַחֲרִישִׁי אָחִיךְ הוּא אַל־תַּשְׁתִּי אֶת־לִבֵּךְ לַדָּבָר
הַזֶּה וַתֵּשֶׁב תָּמָר וְשֹׁמֵמָה בֵּית אַבְשָׁלוֹם
אָחִיהָ: **כא** וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁמַע אֶת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה וַיִּחַר לוֹ מְאֹד: **כב** וְלֹא־דִבֶּר אַבְשָׁלוֹם עִם־
אַמְנוֹן לְמֵרָע וְעַד־טוֹב כִּי־שָׂנֵא אַבְשָׁלוֹם אֶת־
אַמְנוֹן עַל־דְּבַר אֲשֶׁר עִנָּה אֶת תָּמָר אֲחֹתוֹ: {פ}
כג וַיְהִי לִשְׁנָתַיִם יָמִים וַיִּהְיוּ גֹּזְזִים לְאַבְשָׁלוֹם
בְּבַעַל חָצוֹר אֲשֶׁר עִם־אֶפְרָיִם וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם
לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: **כד** וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ
וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא גֹּזְזִים לְעַבְדֶּךָ יֵלֶךְ־נָא הַמֶּלֶךְ
וַעֲבָדָיו עִם־עַבְדֶּךָ: **כה** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־
אַבְשָׁלוֹם אַל־בְּנִי אַל־נָא נֵלֵךְ כֻּלָּנוּ וְלֹא נִכְבַּד
עָלֶיךָ וַיִּפְרָץ־בּוֹ וְלֹא־אָבָה לָלֶכֶת
וַיְבָרְכֵהוּ: **כו** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם וְלֹא יֵלֶךְ־נָא אִתָּנוּ
אַמְנוֹן אָחִי וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה יֵלֵךְ
עִמָּךְ: **כז** וַיִּפְרָץ־בּוֹ אַבְשָׁלוֹם וַיְשַׁלַּח אִתּוֹ אֶת־
אַמְנוֹן וְאֵת כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: {ס} **כח** וַיְצַו אַבְשָׁלוֹם
אֶת־נְעָרָיו לֵאמֹר רְאוּ נָא כְּטוֹב לֵב־אַמְנוֹן בַּיָּיִן
וְאָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם הַכּוּ אֶת־אַמְנוֹן וַהֲמִתֶּם אֹתוֹ אַל־
תִּירָאוּ הֲלוֹא כִּי אָנֹכִי צִוִּיתִי אֶתְכֶם חִזְקוּ וִהְיוּ
לִבְנֵי־חָיִל: **כט** וַיַּעֲשׂוּ נַעֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לְאַמְנוֹן
כַּאֲשֶׁר צִוָּה אַבְשָׁלוֹם וַיָּקֻמוּ | כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל־פִּרְדּוֹ וַיָּנֻסוּ: **ל** וַיְהִי הֵמָּה בַדֶּרֶךְ
וְהַשְּׁמֻעָה בָּאָה אֶל־דָּוִד לֵאמֹר הִכָּה אַבְשָׁלוֹם
אֶת־כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אֶחָד: {פ}
לא וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיִּשְׁכַּב אָרְצָה
וְכָל־עֲבָדָיו נִצָּבִים קְרֻעֵי בְגָדִים: {ס} **לב** וַיַּעַן
יְוֹנָדָב | בֶּן־שִׁמְעָה אֲחִי־דָוִד וַיֹּאמֶר אַל־יֹאמַר
אֲדֹנִי אֶת כָּל־הַנְּעָרִים בְּנֵי־הַמֶּלֶךְ הֵמִיתוּ כִּי־
אַמְנוֹן לְבַדּוֹ מֵת כִּי־עַל־פִּי אַבְשָׁלוֹם הָיְתָה שׂוּמָה
מִיּוֹם עַנּוֹתוֹ אֶת תָּמָר אֲחֹתוֹ: **לג** וְעַתָּה אַל־יָשֵׂם
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶל־לִבּוֹ דָּבָר לֵאמֹר כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
מֵתוּ כִּי־אִם אַמְנוֹן לְבַדּוֹ מֵת: {פ}
לד וַיִּבְרַח אַבְשָׁלוֹם וַיִּשָּׂא הַנַּעַר הַצֹּפֶה אֶת־עֵינָו
וַיַּרְא וְהִנֵּה עַם־רַב הֹלְכִים מִדֶּרֶךְ אַחֲרָיו מִצַּד
הָהָר: **לה** וַיֹּאמֶר יְוֹנָדָב אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה בְנֵי־
הַמֶּלֶךְ בָּאוּ כִּדְבַר עַבְדְּךָ כֵּן הָיָה: **לו** וַיְהִי | כְּכַלֹּתוֹ
לְדַבֵּר וְהִנֵּה בְנֵי־הַמֶּלֶךְ בָּאוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
וְגַם־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו בָּכּוּ בְכִי גָּדוֹל
מְאֹד: **לז** וְאַבְשָׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ אֶל־תַּלְמַי בֶּן־
עַמִּיחוּר עַמִּיהוּד מֶלֶךְ גְּשׁוּר וַיִּתְאַבֵּל עַל־בְּנוֹ כָּל־
הַיָּמִים: **לח** וְאַבְשָׁלוֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ גְּשׁוּר וַיְהִי־שָׁם
שָׁלֹשׁ שָׁנִים: **לט** וַתִּכַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ לָצֵאת אֶל־
אַבְשָׁלוֹם כִּי־נִחַם עַל־אַמְנוֹן כִּי־מֵת: {ס}

שמואל ב פרק יד

א וַיֵּדַע יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה כִּי־לֵב הַמֶּלֶךְ עַל־
אַבְשָׁלוֹם: **ב** וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוֹעָה וַיִּקַּח מִשָּׁם
אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֻתְאַבְּלִי־נָא וְלִבְשִׁי־
נָא בִגְדֵי־אֵבֶל וְאַל־תָּסוּכִי שֶׁמֶן וְהָיִית כְּאִשָּׁה זֶה
יָמִים רַבִּים מִתְאַבֶּלֶת עַל־מֵת: **ג** וּבָאת אֶל־
הַמֶּלֶךְ וְדִבַּרְתְּ אֵלָיו כַּדָּבָר הַזֶּה וַיָּשֶׂם יוֹאָב אֶת־
הַדְּבָרִים בְּפִיהָ: **ד** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוֹעִית אֶל־
הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל עַל־אַפֶּיהָ אַרְצָה וַתִּשְׁתָּחוּ וַתֹּאמֶר
הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ: {ס} **ה** וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ
וַתֹּאמֶר אָבֵל אִשָּׁה־אַלְמָנָה אָנִי וַיָּמָת
אִישִׁי: **ו** וּלְשִׁפְחָתְךָ שְׁנֵי בָנִים וַיִּנָּצוּ שְׁנֵיהֶם
בַּשָּׂדֶה וְאֵין מַצִּיל בֵּינֵיהֶם וַיַּכֵּהוּ הָאֶחָד אֶת־הָאֶחָד
וַיְמִתֵהוּ אֹתוֹ: **ז** וְהִנֵּה קָמָה כָּל־הַמִּשְׁפָּחָה עַל־
שִׁפְחָתֶךָ וַיֹּאמְרוּ תְּנִי | אֶת־מַכֵּה אָחִיו וּנְמִתֵהוּ

בְּנֶפֶשׁ אָחִיו אֲשֶׁר הָרָג וְנִשְׁמְדָה גַּם אֶת־הַיּוֹרֵשׁ
וְכִבּוּ אֶת־גַּחֲלָתִי אֲשֶׁר נִשְׁאָרָה לְבִלְתִּי
שׂום־ שִׁים־ לְאִישִׁי שֵׁם וּשְׁאֵרִית עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה: {פ}
ח וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־הָאִשָּׁה לְכִי לְבֵיתֵךְ וַאֲנִי
אֲצַוֶּה עָלָיִךְ: **ט** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוֹעִית אֶל־
הַמֶּלֶךְ עָלַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הֶעָוֹן וְעַל־בֵּית אָבִי
וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ נָקִי: {ס} **י** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַמְדַבֵּר
אֵלַיִךְ וַהֲבֵאתָו אֵלַי וְלֹא־יֹסִיף עוֹד לָגַעַת
בָּךְ: **יא** וַתֹּאמֶר יִזְכָּר־נָא הַמֶּלֶךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מהרבית מֵהַרְבַּת גֹּאֵל הַדָּם לְשַׁחֵת וְלֹא יַשְׁמִידוּ
אֶת־בְּנִי וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת בְּנֵךְ
אָרְצָה: **יב** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה תְּדַבֶּר־נָא שִׁפְחָתְךָ
אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּבָר וַיֹּאמֶר דַּבֵּרִי:
{ס} **יג** וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה וְלָמָּה חָשַׁבְתָּה כָזֹאת עַל־
עַם אֱלֹהִים וּמִדַּבֵּר הַמֶּלֶךְ הַדָּבָר הַזֶּה כְּאָשֵׁם
לְבִלְתִּי הָשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת־נִדְּחוֹ: **יד** כִּי־מוֹת נָמוּת
וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא־יִשָּׂא
אֱלֹהִים נֶפֶשׁ וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ
נִדָּח: **טו** וְעַתָּה אֲשֶׁר־בָּאתִי לְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ
אֲדֹנִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי יְרָאֻנִי הָעָם וַתֹּאמֶר
שִׁפְחָתְךָ אֲדַבְּרָה־נָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ אוּלַי יַעֲשֶׂה
הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר אֲמָתוֹ: **טז** כִּי יִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ
לְהַצִּיל אֶת־אֲמָתוֹ מִכַּף הָאִישׁ לְהַשְׁמִיד אֹתִי
וְאֶת־בְּנִי יַחַד מִנַּחֲלַת אֱלֹהִים: **יז** וַתֹּאמֶר
שִׁפְחָתְךָ יְהִי־נָא דְּבַר־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לְמְנוּחָה כִּי |
כְּמַלְאַךְ הָאֱלֹהִים כֵּן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לִשְׁמֹעַ הַטּוֹב
וְהָרָע וַיהוָה אֱלֹהֶיךָ יְהִי עִמָּךְ: {פ}
יח וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַל־נָא תְכַחֲדִי
מִמֶּנִּי דָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁאֵל אֹתָךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
יְדַבֶּר־נָא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דְּבַר אֲמָתוֹ: **יט** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲיַד יוֹאָב
אִתָּךְ בְּכָל־זֹאת וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר חֵי־נַפְשְׁךָ
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אִם־אֵשׁ | לְהַמִּין וּלְהַשְׂמִיל מִכֹּל
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־עַבְדְּךָ יוֹאָב הוּא צִוָּנִי
וְהוּא שָׂם בְּפִי שִׁפְחָתֶךָ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה: **כ** לְבַעֲבוּר סַבֵּב אֶת־פְּנֵי הַדָּבָר עָשָׂה
עַבְדְּךָ יוֹאָב אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַאדֹנִי חָכָם כְּחָכְמַת
מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים לָדַעַת אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּאָרֶץ:
{ס} **כא** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יוֹאָב הִנֵּה־נָא עָשִׂיתִי
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֵךְ הָשֵׁב אֶת־הַנַּעַר אֶת־
אַבְשָׁלוֹם: **כב** וַיִּפֹּל יוֹאָב אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ
וַיְבָרֶךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר יוֹאָב הַיּוֹם יָדַע עַבְדְּךָ
כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־עָשָׂה
הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר עַבְדּוֹ: **כג** וַיָּקָם יוֹאָב וַיֵּלֶךְ
גְּשׁוּרָה וַיָּבֵא אֶת־אַבְשָׁלוֹם יְרוּשָׁלָם:
{ס} **כד** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יִסֹּב אֶל־בֵּיתוֹ וּפָנַי לֹא
יִרְאֶה וַיִּסֹּב אַבְשָׁלוֹם אֶל־בֵּיתוֹ וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא
רָאָה: {ס} **כה** וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא־הָיָה אִישׁ־יָפֶה
בְּכָל־יִשְׂרָאֵל לְהִתְהַלֵּל מְאֹד מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֳדוֹ
לֹא־הָיָה בּוֹ מוּם: **כו** וּבְגַלְחוֹ אֶת־רֹאשׁוֹ וְהָיָה
מִקֵּץ יָמִים | לַיָּמִים אֲשֶׁר יְגַלַּח כִּי־כָבֵד עָלָיו
וְגִלְּחוֹ וְשָׁקַל אֶת־שְׂעַר רֹאשׁוֹ מָאתַיִם שְׁקָלִים
בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ: **כז** וַיִּוָּלְדוּ לְאַבְשָׁלוֹם שְׁלוֹשָׁה בָנִים
וּבַת אַחַת וּשְׁמָהּ תָּמָר הָיא הָיְתָה אִשָּׁה יְפַת
מַרְאֶה: {פ}
כח וַיֵּשֶׁב אַבְשָׁלוֹם בִּירוּשָׁלַם שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְנֵי
הַמֶּלֶךְ לֹא רָאָה: **כט** וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם אֶל־יוֹאָב
לִשְׁלָחַ אֹתוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ וְלֹא אָבָה לָבוֹא אֵלָיו
וַיִּשְׁלַח עוֹד שֵׁנִית וְלֹא אָבָה לָבוֹא: **ל** וַיֹּאמֶר אֶל־
עַבְדָּיו רְאוּ חֶלְקַת יוֹאָב אֶל־יָדִי וְלוֹ־שָׁם שְׂעֹרִים

לְכוּ והוצתיה וְהַצִּיתוּהָ בָאֵשׁ וַיַּצְּתוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם אֶת־הַחֶלְקָה בָּאֵשׁ: {פ}
לא וַיָּקָם יוֹאָב וַיָּבֹא אֶל־אַבְשָׁלוֹם הַבָּיְתָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה הִצִּיתוּ עַבְדֶיךָ אֶת־הַחֶלְקָה אֲשֶׁר־לִי בָּאֵשׁ: **לב** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־יוֹאָב הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ | לֵאמֹר בֹּא הֵנָּה וְאֶשְׁלְחָה אֹתְךָ אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה בָּאתִי מִגְּשׁוּר טוֹב לִי עֹד אֲנִי־שָׁם וְעַתָּה אֶרְאֶה פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־יֶשׁ־בִּי עָוֹן וְהֵמִתָנִי: **לג** וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיַּגֶּד־לוֹ וַיִּקְרָא אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיָּבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ עַל־אַפָּיו אַרְצָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשַּׁק הַמֶּלֶךְ לְאַבְשָׁלוֹם: {ס}

שמואל ב פרק טו

א וַיְהִי מֵאַחֲרֵי כֵּן וַיַּעַשׂ לוֹ אַבְשָׁלוֹם מֶרְכָּבָה וְסוּסִים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: **ב** וְהִשְׁכִּים אַבְשָׁלוֹם וְעָמַד עַל־יַד דֶּרֶךְ הַשָּׁעַר וַיְהִי כָּל־הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לוֹ־רִיב לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לַמִּשְׁפָּט וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֵי־מִזֶּה עִיר אַתָּה וַיֹּאמֶר מֵאַחַד שִׁבְטֵי־יִשְׂרָאֵל עַבְדֶּךָ: **ג** וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְשָׁלוֹם רְאֵה דְבָרֶיךָ טוֹבִים וּנְכֹחִים וְשֹׁמֵעַ אֵין־לְךָ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: **ד** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם מִי־יְשִׂמֵנִי שֹׁפֵט בָּאָרֶץ וְעָלַי יָבוֹא כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה־לוֹ־רִיב וּמִשְׁפָּט וְהִצְדַּקְתִּיו: **ה** וְהָיָה בִּקְרָב־אִישׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ וְשָׁלַח אֶת־יָדוֹ וְהֶחֱזִיק לוֹ וְנָשַׁק לוֹ: **ו** וַיַּעַשׂ אַבְשָׁלוֹם כַּדָּבָר הַזֶּה לְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יָבְאוּ לַמִּשְׁפָּט אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְגַנֵּב אַבְשָׁלוֹם אֶת־לֵב אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל: {פ}
ז וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא וַאֲשַׁלֵּם אֶת־נִדְרִי אֲשֶׁר־נָדַרְתִּי לַיהוָה בְּחֶבְרוֹן: **ח** כִּי־נֵדֶר נָדַר עַבְדְּךָ בְּשִׁבְתִּי בגְשׁוּר בַּאֲרָם לֵאמֹר אִם־ישיב יָשׁוֹב יְשִׁיבֵנִי יְהוָה יְרוּשָׁלַ͏ִם וְעָבַדְתִּי אֶת־יְהוָה: **ט** וַיֹּאמֶר־לוֹ הַמֶּלֶךְ לֵךְ בְּשָׁלוֹם וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ חֶבְרוֹנָה: {פ}
י וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם מְרַגְּלִים בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־קוֹל הַשֹּׁפָר וַאֲמַרְתֶּם מָלַךְ אַבְשָׁלוֹם בְּחֶבְרוֹן: **יא** וְאֶת־אַבְשָׁלוֹם הָלְכ֫וּ מָאתַ֫יִם אִישׁ מִירוּשָׁלַ͏ִם קְרֻאִים וְהֹלְכִים לְתֻמָּם וְלֹא יָדְעוּ כָּל־דָּבָר: **יב** וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם אֶת־אֲחִיתֹפֶל הַגִּילֹנִי יוֹעֵץ דָּוִד מֵעִירוֹ מִגִּלֹה בְּזָבְחוֹ אֶת־הַזְּבָחִים וַיְהִי הַקֶּשֶׁר אַמִּץ וְהָעָם הוֹלֵךְ וָרֵב אֶת־אַבְשָׁלוֹם: **יג** וַיָּבֹא הַמַּגִּיד אֶל־דָּוִד לֵאמֹר הָיָה לֵב־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם: **יד** וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל־עֲבָדָיו אֲשֶׁר־אִתּוֹ בִּירוּשָׁלַ͏ִם קוּמוּ וְנִבְרָחָה כִּי לֹא־תִהְיֶה־לָּנוּ פְלֵיטָה מִפְּנֵי אַבְשָׁלֹם מַהֲרוּ לָלֶכֶת פֶּן־יְמַהֵר וְהִשִּׂגָנוּ וְהִדַּיַח עָלֵינוּ אֶת־הָרָעָה וְהִכָּה הָעִיר לְפִי־חָרֶב: **טו** וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ בְּכֹל אֲשֶׁר־יִבְחַר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הִנֵּה עֲבָדֶיךָ: **טז** וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל־בֵּיתוֹ בְּרַגְלָיו וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשֶׂר נָשִׁים פִּלַגְשִׁים לִשְׁמֹר הַבָּיִת: **יז** וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם בְּרַגְלָיו וַיַּעַמְדוּ בֵּית הַמֶּרְחָק: **יח** וְכָל־עֲבָדָיו עֹבְרִים עַל־יָדוֹ וְכָל־הַכְּרֵתִי וְכָל־הַפְּלֵתִי וְכָל־הַגִּתִּים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר־בָּאוּ בְרַגְלוֹ מִגַּת עֹבְרִים עַל־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ: {ס} **יט** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אִתַּי הַגִּתִּי לָמָּה תֵלֵךְ גַּם־אַתָּה אִתָּנוּ שׁוּב וְשֵׁב עִם־הַמֶּלֶךְ כִּי־נָכְרִי אַתָּה וְגַם־גֹּלֶה אַתָּה לִמְקוֹמֶךָ: **כ** תְּמוֹל | בּוֹאֲךָ וְהַיּ֫וֹם אנועד אֲנִיעֲךָ עִמָּנוּ לָלֶכֶת וַאֲנִי הוֹלֵךְ עַל אֲשֶׁר־אֲנִי הוֹלֵךְ שׁוּב וְהָשֵׁב אֶת־אַחֶיךָ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת: **כא** וַיַּעַן אִתַּי אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר חַי־יְהוָה

וְחַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי אִם בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־
שָׁם | אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אִם־לְמָוֶת אִם־לְחַיִּים כִּי־שָׁם
יִהְיֶה עַבְדֶּךָ: **כב** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אִתַּי לֵךְ וְעֲבֹר
וַיַּעֲבֹר אִתַּי הַגִּתִּי וְכָל־אֲנָשָׁיו וְכָל־הַטַּף אֲשֶׁר
אִתּוֹ: **כג** וְכָל־הָאָרֶץ בּוֹכִים קוֹל גָּדוֹל וְכָל־הָעָם
עֹבְרִים וְהַמֶּלֶךְ עֹבֵר בְּנַחַל קִדְרוֹן וְכָל־הָעָם
עֹבְרִים עַל־פְּנֵי־דֶרֶךְ אֶת־הַמִּדְבָּר: **כד** וְהִנֵּה גַם־
צָדוֹק וְכָל־הַלְוִיִּם אִתּוֹ נֹשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית
הָאֱלֹהִים וַיַּצִּקוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּעַל אֶבְיָתָר
עַד־תֹּם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר מִן־הָעִיר:
{ס} **כה** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצָדוֹק הָשֵׁב אֶת־אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים הָעִיר אִם־אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה
וֶהֱשִׁבַנִי וְהִרְאַנִי אֹתוֹ וְאֶת־נָוֵהוּ: **כו** וְאִם כֹּה
יֹאמַר לֹא חָפַצְתִּי בָּךְ הִנְנִי יַעֲשֶׂה־לִּי כַּאֲשֶׁר טוֹב
בְּעֵינָיו: {ס} **כז** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צָדוֹק הַכֹּהֵן
הֲרוֹאֶה אַתָּה שֻׁבָה הָעִיר בְּשָׁלוֹם וַאֲחִימַעַץ בִּנְךָ
וְיהוֹנָתָן בֶּן־אֶבְיָתָר שְׁנֵי בְנֵיכֶם אִתְּכֶם: **כח** רְאוּ
אָנֹכִי מִתְמַהְמֵהַּ בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר עַד
בּוֹא דָבָר מֵעִמָּכֶם לְהַגִּיד לִי: **כט** וַיָּשֶׁב צָדוֹק
וְאֶבְיָתָר אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלִַם וַיֵּשְׁבוּ
שָׁם: **ל** וְדָוִד עֹלֶה בְמַעֲלֵה הַזֵּיתִים עָלֹה | וּבוֹכֶה
וְרֹאשׁ לוֹ חָפוּי וְהוּא הֹלֵךְ יָחֵף וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־
אִתּוֹ חָפוּ אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עָלֹה וּבָכֹה: **לא** וְדָוִד
הֻגַּד לֵאמֹר אֲחִיתֹפֶל בַּקֹּשְׁרִים עִם־אַבְשָׁלוֹם
וַיֹּאמֶר דָּוִד סַכֶּל־נָא אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל
יְהוָה: **לב** וַיְהִי דָוִד בָּא עַד־הָרֹאשׁ אֲשֶׁר־יִשְׁתַּחֲוֶה
שָׁם לֵאלֹהִים וְהִנֵּה לִקְרָאתוֹ חוּשַׁי הָאַרְכִּי קָרוּעַ
כֻּתָּנְתּוֹ וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ: **לג** וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אִם
עָבַרְתָּ אִתִּי וְהָיִתָ עָלַי לְמַשָּׂא: **לד** וְאִם־הָעִיר
תָּשׁוּב וְאָמַרְתָּ לְאַבְשָׁלוֹם עַבְדְּךָ אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֶהְיֶה
עֶבֶד אָבִיךָ וַאֲנִי מֵאָז וְעַתָּה וַאֲנִי עַבְדֶּךָ וְהֵפַרְתָּה
לִי אֶת עֲצַת אֲחִיתֹפֶל: **לה** וַהֲלוֹא עִמְּךָ שָׁם צָדוֹק
וְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ תַּגִּיד לְצָדוֹק וּלְאֶבְיָתָר
הַכֹּהֲנִים: **לו** הִנֵּה־שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אֲחִימַעַץ
לְצָדוֹק וְיהוֹנָתָן לְאֶבְיָתָר וּשְׁלַחְתֶּם בְּיָדָם אֵלַי כָּל־
דָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ: **לז** וַיָּבֹא חוּשַׁי רֵעֵה דָוִד
הָעִיר וְאַבְשָׁלוֹם יָבוֹא יְרוּשָׁלִַם: {ס}

שמואל ב פרק טז

א וְדָוִד עָבַר מְעַט מֵהָרֹאשׁ וְהִנֵּה צִיבָא נַעַר
מְפִיבֹשֶׁת לִקְרָאתוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים חֲבֻשִׁים וַעֲלֵיהֶם
מָאתַיִם לֶחֶם וּמֵאָה צִמּוּקִים וּמֵאָה קַיִץ וְנֵבֶל
יָיִן: **ב** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־צִיבָא מָה־אֵלֶּה לָךְ
וַיֹּאמֶר צִיבָא הַחֲמֹרִים לְבֵית־הַמֶּלֶךְ לִרְכֹּב
וְהַלֶּחֶם וְהַקַּיִץ לֶאֱכֹל הַנְּעָרִים וְהַיַּיִן
לִשְׁתּוֹת הַיָּעֵף בַּמִּדְבָּר: **ג** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאַיֵּה בֶן־
אֲדֹנֶיךָ וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה יוֹשֵׁב
בִּירוּשָׁלַם כִּי אָמַר הַיּוֹם יָשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת
מַמְלְכוּת אָבִי: **ד** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִבָא הִנֵּה לְךָ כֹּל
אֲשֶׁר לְמְפִיבֹשֶׁת וַיֹּאמֶר צִיבָא הִשְׁתַּחֲוֵיתִי
אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ: **ה** וּבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד
עַד־בַּחוּרִים וְהִנֵּה מִשָּׁם אִישׁ יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת
בֵּית־שָׁאוּל וּשְׁמוֹ שִׁמְעִי בֶּן־גֵּרָא יֹצֵא יָצוֹא
וּמְקַלֵּל: **ו** וַיְסַקֵּל בָּאֲבָנִים אֶת־דָּוִד וְאֶת־כָּל־עַבְדֵי
הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְכָל־הָעָם וְכָל־הַגִּבֹּרִים מִימִינוֹ
וּמִשְּׂמֹאלוֹ: **ז** וְכֹה־אָמַר שִׁמְעִי בְּקַלְלוֹ צֵא צֵא
אִישׁ הַדָּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיָּעַל: **ח** הֵשִׁיב עָלֶיךָ יְהוָה
כָּל | דְּמֵי בֵית־שָׁאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּו וַיִּתֵּן
יְהוָה אֶת־הַמְלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם בְּנֶךָ וְהִנְּךָ

בְּרָעָתֶךָ כִּי אִישׁ דָּמִים אָתָּה: **ט** וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֶל־הַמֶּלֶךְ לָמָּה יְקַלֵּל הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶעְבְּרָה־נָּא וְאָסִירָה אֶת־רֹאשׁוֹ: {ס} **י** וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַה־לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי כֹה יְקַלֵּל וְכִי כִּי יְהוָה אָמַר לוֹ קַלֵּל אֶת־דָּוִד וּמִי יֹאמַר מַדּוּעַ עָשִׂיתָה כֵּן: {ס} **יא** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי וְאֶל־כָּל־עֲבָדָיו הִנֵּה בְנִי אֲשֶׁר־יָצָא מִמֵּעַי מְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי וְאַף כִּי־עַתָּה בֶּן־הַיְמִינִי הַנָּחוּ לוֹ וְיקַלֵּל כִּי אָמַר־לוֹ יְהוָה: **יב** אוּלַי יִרְאֶה יְהוָה בעוני בְּעֵינָי וְהֵשִׁיב יְהוָה לִי טוֹבָה תַּחַת קִלְלָתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה: **יג** וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַאֲנָשָׁיו בַּדֶּרֶךְ {ס} וְשִׁמְעִי הלֵךְ בְּצֵלַע הָהָר לְעֻמָּתוֹ הָלוֹךְ וַיְקַלֵּל וַיְסַקֵּל בָּאֲבָנִים לְעֻמָּתוֹ וְעִפַּר בֶּעָפָר: {פ} **יד** וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ עֲיֵפִים וַיִּנָּפֶשׁ שָׁם: **טו** וְאַבְשָׁלוֹם וְכָל־הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלִָם וַאֲחִיתֹפֶל אִתּוֹ: **טז** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא חוּשַׁי הָאַרְכִּי רֵעֶה דָּוִד אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם יְחִי הַמֶּלֶךְ יְחִי הַמֶּלֶךְ: **יז** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־חוּשַׁי זֶה חַסְדְּךָ אֶת־רֵעֶךָ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ אֶת־רֵעֶךָ: **יח** וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלֹם לֹא כִי אֲשֶׁר בָּחַר יְהוָה וְהָעָם הַזֶּה וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל לא לוֹ אֶהְיֶה וְאִתּוֹ אֵשֵׁב: **יט** וְהַשֵּׁנִית לְמִי אֲנִי אֶעֱבֹד הֲלוֹא לִפְנֵי בְנוֹ כַּאֲשֶׁר עָבַדְתִּי לְפָנֶיךָ אָבִיךָ כֵּן אֶהְיֶה לְפָנֶיךָ: {פ} **כ** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל־אֲחִיתֹפֶל הָבוּ לָכֶם עֵצָה מַה־נַּעֲשֶׂה: **כא** וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל אֶל־אַבְשָׁלֹם בּוֹא אֶל־פִּלַגְשֵׁי אָבִיךָ אֲשֶׁר הִנִּיחַ לִשְׁמוֹר הַבָּיִת וְשָׁמַע כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִבְאַשְׁתָּ אֶת־אָבִיךָ וְחָזְקוּ יְדֵי כָּל־אֲשֶׁר אִתָּךְ: **כב** וַיִּטּוּ לְאַבְשָׁלוֹם הָאֹהֶל עַל־הַגָּג וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל־פִּלַגְשֵׁי אָבִיו לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל: **כג** וַעֲצַת אֲחִיתֹפֶל אֲשֶׁר יָעַץ בַּיָּמִים הָהֵם כַּאֲשֶׁר יִשְׁאַל־ אִישׁ בִּדְבַר הָאֱלֹהִים כֵּן כָּל־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל גַּם־לְדָוִד גַּם לְאַבְשָׁלֹם: {ס}

שמואל ב פרק יז

א וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל אֶל־אַבְשָׁלוֹם אֶבְחֲרָה נָּא שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ וְאָקוּמָה וְאֶרְדְּפָה אַחֲרֵי־דָוִד הַלָּיְלָה: **ב** וְאָבוֹא עָלָיו וְהוּא יָגֵעַ וּרְפֵה יָדַיִם וְהַחֲרַדְתִּי אֹתוֹ וְנָס כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ וְהִכֵּיתִי אֶת־הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ: **ג** וְאָשִׁיבָה כָל־הָעָם אֵלֶיךָ כְּשׁוּב הַכֹּל הָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקֵּשׁ כָּל־הָעָם יִהְיֶה שָׁלוֹם: **ד** וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי אַבְשָׁלֹם וּבְעֵינֵי כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ה** וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם קִרְאוּ נָא גַּם לְחוּשַׁי הָאַרְכִּי וְנִשְׁמְעָה מַה־בְּפִיו גַּם־הוּא: **ו** וַיָּבֹא חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֵלָיו לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה דִּבֶּר אֲחִיתֹפֶל הֲנַעֲשֶׂה אֶת־דְּבָרוֹ אִם־אַיִן אַתָּה דַבֵּר: {ס} **ז** וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם לֹא־טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר־יָעַץ אֲחִיתֹפֶל בַּפַּעַם הַזֹּאת: **ח** וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אֲנָשָׁיו כִּי גִבֹּרִים הֵמָּה וּמָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה כְּדֹב שַׁכּוּל בַּשָּׂדֶה וְאָבִיךָ אִישׁ מִלְחָמָה וְלֹא יָלִין אֶת־הָעָם: **ט** הִנֵּה עַתָּה הוּא־נֶחְבָּא בְּאַחַת הַפְּחָתִים אוֹ בְאַחַד הַמְּקוֹמֹת וְהָיָה כִנָּפַל בָּהֶם בַּתְּחִלָּה וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ וְאָמַר הָיְתָה מַגֵּפָה בָּעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי אַבְשָׁלֹם: **י** וְהוּא גַם־בֶּן־חַיִל אֲשֶׁר לִבּוֹ כְּלֵב הָאַרְיֵה הִמֵּס יִמָּס כִּי־יֹדֵעַ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי־גִבּוֹר אָבִיךָ וּבְנֵי־חַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ: **יא** כִּי יָעַצְתִּי יֶאָסֹף עָלֶיךָ כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כַּחוֹל אֲשֶׁר־עַל־הַיָּם לָרֹב וּפָנֶיךָ הֹלְכִים

בַּקָּרֶב: **יב** וּבָאנוּ אֵלָיו באחת בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת
אֲשֶׁר נִמְצָא שָׁם וְנַחְנוּ עָלָיו כַּאֲשֶׁר יִפֹּל הַטַּל עַל־
הָאֲדָמָה וְלֹא־נוֹתַר בּוֹ וּבְכָל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ
גַּם־אֶחָד: **יג** וְאִם־אֶל־עִיר יֶאֱסֹף וְהֹשִׁיאוּ כָל־
יִשְׂרָאֵל אֶל־הָעִיר הַהִיא חֲבָלִים וְסָחַבְנוּ אֹתוֹ עַד־
הַנַּחַל עַד אֲשֶׁר־לֹא־נִמְצָא שָׁם גַּם־צְרוֹר: {פ}
יד וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל טוֹבָה עֲצַת
חוּשַׁי הָאַרְכִּי מֵעֲצַת אֲחִיתֹפֶל {ס} וַיהוָה צִוָּה
לְהָפֵר אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל הַטּוֹבָה לְבַעֲבוּר הָבִיא
יְהוָה אֶל־אַבְשָׁלוֹם אֶת־הָרָעָה: {ס} **טו** וַיֹּאמֶר
חוּשַׁי אֶל־צָדוֹק וְאֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים כָּזֹאת
וְכָזֹאת יָעַץ אֲחִיתֹפֶל אֶת־אַבְשָׁלוֹם וְאֶת זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת יָעַצְתִּי אָנִי: **טז** וְעַתָּה
שִׁלְחוּ מְהֵרָה וְהַגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר אַל־תָּלֶן הַלַּיְלָה
בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר וְגַם עָבוֹר תַּעֲבֹר פֶּן יְבֻלַּע
לַמֶּלֶךְ וּלְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ: **יז** וִיהוֹנָתָן
וַאֲחִימַעַץ עֹמְדִים בְּעֵין־רֹגֵל וְהֻלְכָה הַשִּׁפְחָה
וְהִגִּידָה לָהֶם וְהֵם יֵלְכוּ וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד כִּי לֹא
יוּכְלוּ לְהֵרָאוֹת לָבוֹא הָעִירָה: **יח** וַיַּרְא אֹתָם נַעַר
וַיַּגֶּד לְאַבְשָׁלֹם וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם מְהֵרָה וַיָּבֹאוּ | אֶל־
בֵּית־אִישׁ בְּבַחוּרִים וְלוֹ בְאֵר בַּחֲצֵרוֹ וַיֵּרְדוּ
שָׁם: **יט** וַתִּקַּח הָאִשָּׁה וַתִּפְרֹשׂ אֶת־הַמָּסָךְ עַל־
פְּנֵי הַבְּאֵר וַתִּשְׁטַח עָלָיו הָרִפּוֹת וְלֹא נוֹדַע
דָּבָר: **כ** וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם אֶל־הָאִשָּׁה הַבַּיְתָה
וַיֹּאמְרוּ אַיֵּה אֲחִימַעַץ וִיהוֹנָתָן וַתֹּאמֶר לָהֶם
הָאִשָּׁה עָבְרוּ מִיכַל הַמַּיִם וַיְבַקְשׁוּ וְלֹא מָצְאוּ
וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלָם: {ס} **כא** וַיְהִי | אַחֲרֵי לֶכְתָּם
וַיַּעֲלוּ מֵהַבְּאֵר וַיֵּלְכוּ וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ אֶל־
דָּוִד קוּמוּ וְעִבְרוּ מְהֵרָה אֶת־הַמַּיִם כִּי־כָכָה יָעַץ
עֲלֵיכֶם אֲחִיתֹפֶל: **כב** וַיָּקָם דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן עַד־אוֹר הַבֹּקֶר עַד־אַחַד
לֹא נֶעְדָּר אֲשֶׁר לֹא־עָבַר אֶת־
הַיַּרְדֵּן: **כג** וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נֶעֱשְׂתָה עֲצָתוֹ
וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־הַחֲמוֹר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־בֵּיתוֹ אֶל־עִירוֹ
וַיְצַו אֶל־בֵּיתוֹ וַיֶּחְנַק וַיָּמָת וַיִּקָּבֶר בְּקֶבֶר אָבִיו:
{ס} **כד** וְדָוִד בָּא מַחֲנָיְמָה וְאַבְשָׁלֹם עָבַר אֶת־
הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ: **כה** וְאֶת־
עֲמָשָׂא שָׂם אַבְשָׁלֹם תַּחַת יוֹאָב עַל־הַצָּבָא
וַעֲמָשָׂא בֶן־אִישׁ וּשְׁמוֹ יִתְרָא הַיִּשְׂרְאֵלִי אֲשֶׁר־בָּא
אֶל־אֲבִיגַל בַּת־נָחָשׁ אֲחוֹת צְרוּיָה אֵם
יוֹאָב: **כו** וַיִּחַן יִשְׂרָאֵל וְאַבְשָׁלֹם אֶרֶץ הַגִּלְעָד:
{ס} **כז** וַיְהִי כְּבוֹא דָוִד מַחֲנָיְמָה וְשֹׁבִי בֶן־נָחָשׁ
מֵרַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן וּמָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל מִלֹּא דְבָר
וּבַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי מֵרֹגְלִים: **כח** מִשְׁכָּב וְסִפּוֹת וּכְלֵי
יוֹצֵר וְחִטִּים וּשְׂעֹרִים וְקֶמַח וְקָלִי וּפוֹל וַעֲדָשִׁים
וְקָלִי: **כט** וּדְבַשׁ וְחֶמְאָה וְצֹאן וּשְׁפוֹת בָּקָר הִגִּישׁוּ
לְדָוִד וְלָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ לֶאֱכֹל כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעֵב
וְעָיֵף וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר: {ס}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לימודי הבי"ת
ותכשיטי הבית
המשניות והזהר הקדוש
נדפסו לזכות
התורם ובני ביתו הי"ו
הקב"ה יעזור להם
שירוו נחת דקדושא
מכל צאצאים ויזכו כולם
לבריאות שלימה ולשלום
בית אמיתי ולפרנסה כשירה
אמן כן יהי רצון

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

כל חולי ישראל

ובפרט

לר' יהושע לוי

יצחק בן רות נ"י

ומרת רחל בת לאה תחי'

לרפואתם המהירה

והשלימה

אמן כן יהי רצון!

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

מרת מירב שלומית בת שמחה תחי'

ברנ"ב איבריה ושסה גידיה וחמישה חושיה
ושאר כוחות גופה ובטיפי דמיה רפואה שלימה
רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן!

וכן לרפואת:

ר' מרדכי בן חנה נ"י

רפואה שלימה רפואה נפש ורפואת הגוף
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וחמשה חושיו ושאר
כוחות גופו ובטיפי דמיו ויזכה להפיץ את אור
רבינו ז"ל כל ימי חייו אמן!

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת האזינו

ב	יום **ראשון** מוצ"ח לשיטת ר"ת: 7:59	הדלקת נרות ברבינו תם: 8:01 **ב' דראש השנה** עלות השחר (72 דק') ... 5:09 נץ החמה ..... 6:21 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:34 שקיעה ..... 6:46 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:59	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קלו **ירושלמי:** שבועות יח **תוספתא:** שבועות א **נ"ך:** שמואל ב יא **משניות:** זבחים א **זהר:** משפטים קט: **תיקוני זהר:** ב תשרי	**13**
ג	יום **שני**	**צום גדליה** עלות השחר (72 דק') ... 5:09 נץ החמה ..... 6:21 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:33 שקיעה ..... 6:45 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:58	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קלו **ירושלמי:** שבועות יט **תוספתא:** שבועות ב **נ"ך:** שמואל ב יב **משניות:** זבחים ב **זהר:** משפטים קי. **תיקוני זהר:** ג תשרי	**14**
ד	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק') ... 5:10 נץ החמה ..... 6:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:33 שקיעה ..... 6:44 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:57	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קלח **ירושלמי:** שבועות כ **תוספתא:** שבועות ג **נ"ך:** שמואל ב יג **משניות:** זבחים ג **זהר:** משפטים קי: **תיקוני זהר:** ד תשרי	**15**
ה	יום **רביעי**	עלות השחר (72 דק') ... 5:11 נץ החמה ..... 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:32 שקיעה ..... 6:42 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:55	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קלט **ירושלמי:** שבועות כא **תוספתא:** שבועות ד **נ"ך:** שמואל ב יד **משניות:** זבחים ד **זהר:** משפטים קיא. **תיקוני זהר:** ה תשרי	**16**
ו	יום **חמישי**	עלות השחר (72 דק') ... 5:11 נץ החמה ..... 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:32 שקיעה ..... 6:41 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:54	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קמ **ירושלמי:** שבועות כב **תוספתא:** שבועות ה **נ"ך:** שמואל ב טו **משניות:** זבחים ה **זהר:** משפטים קיא: **תיקוני זהר:** ו תשרי	**17**
ז	יום **שישי** הדלקת נרות (40 דק'): 5:59 (20 דק'): 6:19	עלות השחר (72 דק') ... 5:12 נץ החמה ..... 6:24 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:27 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:32 שקיעה ..... 6:39 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:52	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קמא **ירושלמי:** שבועות כג **תוספתא:** שבועות ו **נ"ך:** שמואל ב טז **משניות:** זבחים ו **זהר:** משפטים קיב. **תיקוני זהר:** ז תשרי	**18**
ח	**שב"ק** מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:51	**שבת קודש פרשת האזינו - שובה** עלות השחר (72 דק') ... 5:12 נץ החמה ..... 6:24 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:28 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:31 שקיעה ..... 6:38 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:51	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קמב **ירושלמי:** שבועות כד **תוספתא:** עדיות א **נ"ך:** שמואל ב יז **משניות:** זבחים ז **זהר:** משפטים קיב: **תיקוני זהר:** ח תשרי	**19**

שֹׁרֶשׁ הַבְּעָיוֹת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם הוּא מֵחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ אֶת הַמּוּדָעוּת לְכֹחוֹתָיו, וְאִם הָיָה יוֹדֵעַ מֵהַכֹּחוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּקִרְבּוֹ - הָיָה פּוֹתֵר הֲמוֹן מֵהַבְּעָיוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ...

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)